

Азия/Еуропа

Ақпараттық-сараптама журналы

Мамыр 2016 жыл №05

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜNÜN AYLIK YAYINIDIR ЕУРАЗІЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ АЙ САЙЫН ШЫҒАРАТЫН БАСЫЛЫМЫ

IS THE EURASIAN ECONOMIC UNION AN OPTIMUM CURRENCY AREA?

ЯВЛЯЕТСЯ ЛИ ЕВРАЗИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ СОЮЗ ОПТИМАЛЬНОЙ ВАЛЮТНОЙ ЗОНОЙ?

ÖZEL RÖPORTAJ АРНАЙЫ СҰХБАТ

PROF. DR. GANİ KALİYEY İLE TARİMSAL
ALANIN GÜNCEL KONULARI HAKKINDA
MÜLAKAT

Э.Ғ.Д., ПРОФЕССОР ҒАНИ ҚАЛИЕВПЕН АУЫЛ
ШАРУАШЫЛЫҒЫНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ
ТУРАЛЫ СҰХБАТ

TEHDİTLER İLE TEHLİKELERE KARŞI
OLUŞTURULMAYA ÇALIŞILAN "DÖRTLÜ ASKERİ
İTTİFAK" KALKANI

ҚЫТАЙ-ТӘЖІКСТАН-ПӘКІСТАН-АУҒАНЫСТАН:
ТҮРЛІ ҚАУІП-ҚАТЕРЛЕРГЕ ТӨТЕП БЕРУ ҮШІН
ҚҰРЫЛҒАН «ТӨРТТІК ӘСКЕРИ ОДАҚ» ҚАЛҚАНЫ

DR. AIDARBEK AMIRBEK

TURKEY-EU REFUGEE AGREEMENT: CURRENT
DEVELOPMENTS AND IMPACT OF SCHENGEN
TO DOMESTIC TOURISM SECTOR IN TURKEY

СОГЛАШЕНИЕ МЕЖДУ ТУРЦИЕЙ И ЕС ПО
ВОПРОСАМ БЕЖЕНЦЕВ: ТЕКУЩЕЕ РАЗВИТИЕ
СОБЫТИЙ И ВЛИЯНИЕ ШЕНГЕНА НА СЕКТОР
ВНУТРЕННЕГО ТУРИЗМА В ТУРЦИИ

CENGİZHAN CANALTAY

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық – сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Mayıs 2016 Sayı: 05
Мамыр 2016 жыл №05

Sahibi / Меншік иесі
Ahmet Yesevi Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü
Ахмет Ясауи университеті Еуразия ғылыми-зерттеу институты директоры
Doç. Dr. Nevzat Şimşek

Genel Yayın Yönetmeni / Бас редактор
Dr. Aidarbek Amirbek

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Жауапты редактор
Dr. Assemgul Zhumagulova

Haber Müdürü / Жаңалықтарға жауапты редактор
Doç. Dr. Hayal Ayça Şimşek

Tercüme Ekibi / Аудармашылар тобы
Dr. Assemgul Zhumagulova
Dr. Azhar Serikkaliyeva
Saule Akhmetkaliyeva
Dinara Taldybayeva
Akбота Akylybayeva
Cengizhan Canaltay

Sekretarya / Хатшылық
Banu Alipbekova

Teknik Redaksiyon / Техникалық редакторлар
Kanat Makhanov
Aidana Arynbeke

Yayın Kurulu / Редакция алқасы
Doç. Dr. Nevzat Şimşek
Doç. Dr. Hayal Ayça Şimşek
Dr. Aidarbek Amirbek
Dr. Farkhod Aminjonov
Dr. Erkin Baydarov
Lidiya Parchomchik

Tasarım / жобалау
Merkez Repro
+90 312 384 78 98 - www.merkezrepro.com

Yönetim Merkezi / Басқару орталығы
Almalı Audanı, Mametova 48, 050004
Almaty, Kazakhstan
Tel. +7 (727) 279 97 94
Fax. +7 (727) 279 97 94
E-mail: info@eurasian-research.org

Haber-yorum ve analizlerde ifade edilen görüşler yazarların kendi görüşleri olup
Enstitü'nün yayın politikasını yansıtmamaktadır. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

"Ақпараттық-сараптама" және "Өзекті пікір" айдарларымен шыққан мақала авторларының
пікірлері институт көзқарасын білдірмейді. Журналда жарияланған материалдарды
институттың рұқсатынсыз көшіріп басуға болмайды.

Merhabalar,

Asya Avrupa dergimizin Mayıs 2016 sayısına ulaştık. Bu sayımızda Avrasya ile ilgili güvenlik ve ekonomi konuları ön plana çıktı. Bu kapsamda üç analiz okuyucularla paylaşmayı uygun gördük. Bu analizlerden bir tanesi Avrasya Ekonomik Birliğinin Optimal Para Sahası olup olmadığıyla ilgili bir analiz çalışması. Tabii ki bu konu kısa bir analizde incelenmesi mümkün olmayacak kadar tartışmalı ve önemli bir konu. Fakat Avrasya Ekonomik Birliğinin bir Optimal Para Sahası olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği gelecek günlerde ve yıllarda en çok tartışılması gereken konuların başında gelmektedir. Bir ekonomik entegrasyonda, gümrük birliği aşamasından benzerleriyle karşılaştırıldığında daha kısa bir sürede ekonomik birlik aşamasına geçildiği dikkate alındığında, birliğin bir sonraki aşamaya hazır olup olmadığı uzmanlar tarafından bir an önce ve detaylı bir şekilde incelenmesi elzem hale gelmektedir. Tek para birimine geçileceği ve tek bir Merkez Bankasının faaliyet göstereceği Parasal Birlik aşamasında, birlik içindeki ülkelerin bağımsız para politikası uygulama imkanını kaybedecekleri bilinmektedir. Bu durumda ülkelerin rekabet güçlerini belirleyen verimlilik olgusu ön plana çıkacaktır ki, birlik üyesi ülkelerin verimlilikleri farklı ise ve üretim faktörü mobilitesi düşük ise ülkeler açısından sorunlar ortaya çıkacaktır. 3. Avrasya Sosyal Bilimler Forumunu Türkiye, Kazakistan, Azerbaycan ve Kırgızistan'dan birer partner ile Avrasya Bölgesi Ekonomik Entegrasyon Arayışları temasıyla Almatı'da 2014 yılının 15 Kasım'ında düzenlemiştik. Bu tarih tengenin kullanıma başlamasının yıl dönümü olması nedeniyle simgesel bir anlam da içermiştir. Bu forumda da tartışıldığı gibi ülkelerin kendi para biriminden vazgeçip ortak para birimine geçmesinden sonra tekrar kendi para birimini dönme durumunda kalması hem ülke hem de birlik açısından da büyük maliyetlere neden olacak cinstendir. Bu nedenle öncelikle mevcut ekonomik entegrasyonun sağlıklı bir şekilde kurumsallaşıp kurumsallaşmadığı da ayrıca incelenmesi gereken bir konudur.

Diğer analizlerimizden birinde Türkiye ile Avrupa Birliği arasında göçmenler konusunda varılan anlaşma hakkında bilgiler verilip Türkiye'de turizm sektörüne etkileri incelendi. Diğer çalışmada da Çin Tacikistan Pakistan ve Afganistan arasında son dönemde yapılan ziyaretler güvenlik penceresinden analiz edildi. Tüm yorum ve değerlendirmeleriniz bizim için değerlidir. Haziran sayısında buluşmak ümidiyle...

Қадірлі де құрметті оқырман қауым!

«Азия Еуропа» журналының 2016 жылдың мамыр айындағы санына келіп жеттік. Журналымыздың бұл санында Еуразия аймағына қатысты қауіпсіздік және экономика мәселелері бірінші кезекке шықты. Осы тұрғыда үш сараптаманы оқырмандармен бөлісуді жөн көрдік. Бұл сараптамалардың бірі «Еуразиялық экономикалық одақ оңтайлы валюталық кеңістік бола ала ма, жоқ па?» деген сұраққа жауап іздейді. Әрине, мұндай даулы, әрі маңызды мәселені қысқаша сараптамада зерделеу мүмкін еместігі мәлім. Бірақ Еуразиялық экономикалық одақтың оңтайлы валюталық кеңістік ретінде қарастырылуы болашақта ең көп талқыланатын мәселелердің бірі болып табылады. Экономикалық интеграцияда бұл одақтың басқа ұйымдарға қарағанда ең қысқа мермізде Кеден одағы деңгейінен экономикалық одақ деңгейіне дейін көтерілуі ескерілгенде, одақтың келесі деңгейге өтуге дайын болуы сарапшылар тарапынан алдын ала және егжей-тегжейлі түрде тексерілуі қажет екендігі айқындалады. Ортақ валюта жүйесі енгізіліп, бір Орталық банк қана қызмет көрсететін Валюталық одақ деңгейінде одаққа мүше елдердің тәуелсіз ақша-несие саясатын жүргізу мүмкіндігін жоғалтатыны белгілі. Бұл жағдайда елдердің бәсекеге қабілеттілігін айқындайтын өнімділік жағдайы бірінші кезекке шығады. Одаққа мүше елдердің өнімділігі әртүрлі болса және өндірістік факторлардың ұтқырлығы төмен болса, бұл елдерде мәселелер туындайды. 2014 жылдың 15 қарашасында Алматы қаласында Түркия, Қазақстан, Әзірбайжан және Қырғызстан елдерінен келген серіктестермен бірге «Еуразия аймағындағы экономикалық интеграция ізденістері» тақырыбында III. Еуразиялық әлеуметтік ғылымдар форумын өткіздік. Бұл күн Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы – теңгені енгізу күні болғандықтан символдық мағынаға да ие. Осы форумда талқыланғандай, елдердің өз валютасынан бас тартып ортақ валютаға өтуінен кейін қайтадан өз ақша бірлігіне оралуы мемлекет тұрғысынан да, ақша бірлігі тұрғысынан да үлкен шығындарға әкеледі. Сондықтан, бірінші кезекте экономикалық интеграцияның тиісінше институттандырылуын да зерттеу қажет.

Басқа сараптамаларымызға келетін болсақ, Түркия мен Еуропа одағы арасында мигранттар мәселесі бойынша жасалған келесім туралы ақпарат беріліп, оның Түркия туризм секторына әсері зерттелді. Тағы бір сараптамamızда Қытай, Тәжікстан, Пәкістан және Ауғанстан арасындағы соңғы ресми сапарлар қауіпсіздік тұрғысынан талданды. Сіздердің пікірлеріңіз біз үшін өте маңызды. Маусым айындағы санымызда қайта қауышқанша...

ÖNSÖZ АЛҒЫСӨЗ

Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры
Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü

Doç. Dr. Nevzat Şimşek01

RÖPORTAJ СҰХБАТ

Ziraat Bilimleri Dallarına Ait Eğitime Yatırım Yapmak - Tarımsal Alanda Gelişimin Garantisidir.
Ауыл шаруашылығы ғылымын дамыту - бұл саланың даму кепілі

Prof. Dr. Gani Alimuli Kaliyev04

GÜNCEL ӨЗЕКТІ ПІКІР

Çin-Tacikistan-Pakistan-Afganistan: Tehditler ile Tehlikelere Karşı Oluşturulmaya Çalışılan "Dörtlü Askeri İttifak" Kalkanı
Қытай-Тәжікстан-Пәкістан-Ауғаныстан: түрлі қауіп-қатерлерге төтеп беру үшін құрылған «Төрттік әскери одақ» қалқаны

Dr. Aidarbek Amirbek10

Turkey-EU Refugee Agreement: Current Developments and Impact of Schengen to Domestic Tourism Sector in Turkey
Соглашение между Турцией и ЕС по вопросам беженцев: Текущее развитие событий и влияние Шенгена на сектор внутреннего туризма в Турции

Cengizhan Canaltay19

Is the Eurasian Economic Union an Optimum Currency Area?
Является ли Евразийский экономический союз оптимальной валютной зоной?

Daniyar Nurbayev28

HABER-YORUM АҚПАРАТТЫҚ-САРАПТАМА

Güney Osetya Başkanı Leonid Tibilov'un Rusya Ziyareti Üzerine37

Евразийская интеграция:
итоги, тенденции, прогнозы. ЕАЭС в 2015 году39

Russia's Caspian Military Drills42

Air Quality Protection Law Adopted in Turkmenistan43

Fighting Between Azerbaijan and Armenia Flared Up in Nagorno-Karabakh44

Türkiye-AB Mülteci Anlaşması: Mülteci Akını Yön Değiştiriyor46

The President of the Republic of Kazakhstan Nursultan Nazarbayev Attended Nuclear Security Summit in Washington, D.C.....	48
Gross External Debt of Kazakhstan Decreased by 2.5% in 2015	50
28-ое заседание Совета ПАТС ШОС.....	51
Trilateral Meeting between Foreign Ministers of Azerbaijan, Iran and Russia	54
Mülteci Geri Kabul Anlaşması: Yunanistan'dan İlk Mülteciler Gönderildi.....	55
Reason behind the Thawing of the Greenlandic Ice Cover.....	57
Germany Steps Up Effort to Resolve Conflict in Nagorno-Karabakh	58
The World Bank Cuts 2015 Kazakhstan's Growth Forecast to 0.1%	60
Иран и Турция: пример цивилизованного взаимодействия	61
Macroeconomic Dynamics in Kyrgyzstan: an Overview.....	63
Kazakistan Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in İran ve Türkiye Ülkelerini Ziyaretleri.....	65
Doha Oil Freeze Agreement Talks.....	70
The Meeting between the US Secretary of State and Iranian Foreign Official	71
Türkiye-AB Mülteci Anlaşmasında 5 Önemli Nokta	72
JSC "KazTransOil" Proposed Dividend of 133 Tenge Per Share	74
Транспортный коридор Узбекистан-Туркменистан-Иран-Оман вступил в силу.....	75
The Qazvin-Rasht-Astara Railway Project's Current Development.....	77
Avrupa Birliği Komisyonu Mülteci Anlaşması Raporunu Açıkladı.....	78
Modernization of the Shymkent Oil Refinery	79
Developments in Public Finance in Tajikistan Economy	81
Baku To Allocate \$500 mln. to Tehran for the Construction of the Rasht-Astara Railway.....	82
Kazakhstan's Credit Rating Downgraded by Moody's with Negative Outlook.....	84
Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Өзбекстанға жұмыс сапарының нәтижелері.....	86
Federal Ulusal Muhafız Askerleri Servisi: Kuruluş Nedeni, Temel İşlevi ve Ülke İçi Siyasi Eğilim	89

ETKİNLİKLER İC-ШАРАЛАР

.....	93
-------	----

ÖZEL RÖPORTAJ**АРНАЙЫ СҰХБАТ**

ZİRAAT BİLİMLERİ DALLARINA AİT EĞİTİME YATIRIM YAPMAK - TARIMSAL ALANDA GELİŞİMİN GARANTİSİDİR

Milli Tarım Bilimi ve Eğitim Merkezi kâr amacı gütmeyen anonim şirketinin Müdürler Kurulu Başkanı, Kazakistan Cumhuriyeti Tarım Bilimleri Akademisi Başkanı, Kazakistan Cumhuriyeti Milli Bilimler Akademisi üyesi, Prof. Dr. Gani Alimuly Kaliev'in Kazakistan'daki tarımsal alanın güncel konuları hakkındaki röportajı.

АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ҒЫЛЫМЫН ДАМУ - БҰЛ САЛАНЫҢ ДАМУ КЕПІЛІ

«Ұлттық аграрлық ғылыми-білім беру орталығы» ҚАҚ директорлары кеңесінің төрағасы, «Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы ғылымдары академиясы» қоғамдық бірлестігінің президенті, ҚР Ғылымдар академиясының академигі, э.ғ.д., профессор Ғани Әлімұлы Қалиевпен ауыл шаруашылығының өзекті мәселелері туралы сұхбаттасу сәті түсті.

Милли Тарим Билими ve Егитим Меркези кâr амаці гүтмевен аноним шіркетинин kuruluş гөревleri нелердир?

Аноним шіркетинин асыл гөреви Казакістан Cumhuriyetinin тарим endüstri kompleksinin bilimsel, endüstri ve тарим uzmanlarını егитме alanlarının илетішimini пекіштірмекке birlikte тарим endüstrisinin verimliliği ve hacmini артtırмактір.

Bu merkezde 3 üniversite, 24 bilimsel araştırma enstitüsü ve 27 bilimsel-pratik merkezi bulunmaktadır.

Kazakistan'da 1991 yılı gayrisafi milli hasılanın % 1,1 тарим bilimini finanse etmeye harcanırdı, şimdi ise bu gösterge % 0,15'e kadar düştü. Sovyetler Birliği döneminde таримın yurt içi ürünü gayrisafi milli hasılanın % 41'ini, şimdi ise % 6-7'yi oluşturmaktadır. Bundan dolayı 90'lı yıllar ile kıyaslandığında ziraat bilimleri dallarına ait егитим alanına ayrılan finansal kaynaklar 15 kata düştü ve bu alandaki bilim адамларının sayısı 2,5 kat azaldı.

SSCB döneminde ortalama olarak 29 yaşına gelmemiş olan тарим bilim адамларının sayısı %10, 30 – 40 yaş arası - % 23, 40 – 50 yaş arası % 36'yı oluşturmaktaydı. Günümüzde ise тарим alanında araştırmalar yapan bilim адамларının yaşı ortalama olarak 50 – 70 yaş arası olarak sayılmıştır.

Тарим bilimini araştırmak isteyen gençler yok diyebiliriz. Bunun sebebi bu alandaki maaşın düşük olması ile тарим ve çiftçilik kuruluşları tarafından yeniliğe olan ilgisizliktir.

Filozof Al-Farabi "Bilimi olmayan ülkenin geleceği de yoktur" dediği gibi тарим ve çiftçilik alanlarının bilimleri toplumun en önemli meselelerinden birine dönüştürülmelidir.

Günümüzde Kazakistan'da тарим bilim alanına ilgi gösterilmektedir, bununla ilgili yukarıda adı geçen Milli Тарим Билими ve Егитим Меркези аноним шіркетинин kuruluşundan bahsedebiliriz. Bu merkez тарим ve çiftçilik alanındaki önemli bi-

«Ұлттық аграрлық ғылыми-білім беру орталығы» коммерциялық емес акционерлік қоғамының құрылудағы міндеті қандай?

Бұл акционерлік қоғамның негізгі міндеті – Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенінің ғылыми, өндірістік және ауыл шаруашылығы мамандарын дайындау салаларының байланыстарын арттыра отырып, ауыл шаруашылығы өндірісінің өнімділігі мен көлемін ұлғайту болып табылады.

Бұл орталықтың құрамында үш жоғары оқу орны, 24 ғылыми-зерттеу институты және 27 ғылыми-тәжірибелік станция бар.

Елімізде 1991 жылы ЖІӨ-нің 1,1 пайызы ауыл шаруашылығы ғылымын қаржыландыруға жұмсалса, бүгінде бұл көрсеткіш 0,15 пайызды құрайды. Әрине, қазіргі және бұрынғы кездердегі көрсеткіштерді салыстыруға болмайтын шығар. Кеңес одағы кезінде ауыл шаруашылығының ішкі өнімі жалпы ішкі өнімнің 41 пайызын құраса, бүгінде 6-7 пайызын ғана құрайды. Осыдан да болар, қазіргі таңда 90-жылдармен салыстырғанда ауыл шаруашылығы білім мен ғылымы саласына бөлініп жатқан қаражат 15 есеге, ғылыми қызметкерлер саны 2,5 есеге азайды.

Кеңес одағы кезінде орта есеппен алғанда 29 жасқа дейінгі ауыл шаруашылығы ғалымдарының саны 10 пайыз, 30-40 жас – 23 пайыз, 40-50 – 36 пайызды құраса, бүгінде ауыл шаруашылығы ғалымдарының басым бөлігінің жас шамасы 50-70 жас аралығында болып отыр.

лимсел araştırmalarının listesini hazırlayarak, bu alanlardaki araştıрма yapan bilimsel kuruluşların sayısını arttırma amacıyla ve onların yaptığı etkinlikleri geliştirme yönündeki faaliyetlerini aktifleştirmekle çalışmalarına başlamıştır.

Bu doğrultuda kaliteli bilimsel araştıрма yapamayan 7 enstitüsü dağıtıldı, onların bazılarının bilimsel statüsü düşürüldü, bazıları ise uygulamalı işletmelere dönüştürüldü. Uzun yıllar içerisinde yapılan bilimsel ve uygulamalı araştırmaların sonucunda ülkemizin halk sayısının üç katından daha fazlasına ürün sağlayabilecek potansiyelimizin olduğunu tespit ettik. Buna rağmen günümüzde ülke için gerekli ürünlerin %30'unu yurt dışından ithal etmeye devam etmekteyiz.

2016 yılı tarımsal alandaki araştırmalara ayrılan finansal kaynakların ortalama olarak geçmiş yıllarla kıyasladığımızda iki kat düşmüştür.

Dünya ekonomik krizi sırasında ve ülkemiz Avrasya Ekonomik Birliği ile Dünya Ticaret Örgütü'nün üyesiyken tarım ürünlerinin rekabet gücünü arttırmanın önemi geçmişe göre daha da artmıştır. Bunu gerçekleştirmek için ilk önce ziraat bilimleri dallarına ait eğitime yatırım yapılmalıdır ve bu eğitimden elde edilen başarılı sonuçlar kullanılmalıdır.

Size göre ziraat alanındaki eğitimi geliştirmek için ne gibi faaliyetler yapılmalıdır?

Tarım bilimi veya üretimi olsun onların etkinliğini arttırmak için ilk önce tarım topraklarının verimliliği ve onları kullanmanın faydasını yükseltmemiz lazım. Toprağa para harcansa, topraktan alınan ürünü halk tüketecektir. Kendi ürettiğimiz ürünü yurt dışına da satabiliriz. Ülkemizde her hektar tarım toprağına harcanan para miktarını yakın arada Avrupa ülkelerinin rakamlarına kadar yükseltmek mümkün olmasa bile, Avrasya Ekonomik Birliği ülkelerinin rakamı ile eşleştirmemiz lazım diye düşünüyorum. Ayrıca işleme sanayisi, hafif endüstri, gıda işletmeleri ve tarım araçları üretimi alanlarını geliştirmede ziraat alanındaki eğitime yapılacak

Ауыл шаруашылығы ғылымына ынталы жастардың легі бүгінде жоқтың қасы деуге болады. Мұнда басты мәселе жалақы көлемінің төмендігі мен ауыл шаруашылығы құрылымдары тарапынан инновацияға деген енжарлық деп есептеймін.

«Ғылымы жоқ елдің болашағы жоқ» деп Әл-Фараби айтқандай, ауыл шаруашылығы ғылымы мәселесі қоғамды да толғандыарлық мәселе болуы тиіс.

Дегенмен де, бүгінде елімізде ауыл шаруашылығы ғылым саласына қайта көңіл бөлініп жатқандығын да айтпасқа болмайды, оған дәлел ретінде осы жоғарыда аталған «Ұлттық аграрлық ғылыми-білім беру орталығы» коммерциялық емес акционерлік қоғамының құрылуын айтуға болады. Бұл орталық тырнақалды жұмысын бүгінде ауыл шаруашылығы саласы бойынша маңызды ғылыми-зерттеу жұмыстарының тізбесін анықтаудан, ауыл шаруашылығы ғылыми-зерттеу құрылымдар саны мен атқаратын қызметтерін жетілдіру бағытында оңтайландыру іс-шараларынан бастады. 7 ғылыми-зерттеу институты таратылды, олардың кейбіреуінің ғылыми дәрежесі төмендетілді, ал кейбіреуі тәжірибелік шаруашылықтарға айналды. Көп жылдық ғылыми-тәжірибелік зерттеу нәтижелері еліміздің бүгінгі халық санынан үш есеге артық халықты азық-түлікпен қамтамасыз ете алатын мүмкіндіктердің барлығын көрсетеді. Өкінішке орай, бүгінде елімізге қажетті азық-түліктің 30 пайызы шет елдерден импортталады.

Сондай-ақ, жығылғанға жұдырық дегендей, биылғы 2016 жылы ауыл шаруашылығы

yatırımlar önemlidir.

Bana göre şimdiki tarım biliminin temel amacı bizim koşullara uyum sağlayan ve verimliliği yüksek ev hayvanları ve buğday çeşitlerini, faydalı tarımsal işletmelerin ülkenin her bölgesine yayılmasını sağlamak olmalıdır. Ayrıca ülkemizin Dünya Ticaret Örgütü'ne ve Avrasya Ekonomik Birliği'ne üye olduğunu dikkate alarak, tarım ekonomisinin hangi alanlarına dikkat edilmesi gerektiğini bilimsel ve uygulama açısından tespit etmenin önemi büyüktür. Yurt dışından getirilen ucuz içecek ve yiyecek ürünlerinin kalitesinin düşük olacağı malum. Tüketicilerin satın alma gücü sınırlı olduğundan, bu kesim kalitesi düşük olmasına rağmen yurt dışında üretilen malları satın almak zorunda kalmaktadırlar. Yurt içi ticaretinin gücü sınırlı kalmaktadır, bundan dolayı durgunluk başlayabilir. Durgunluğun gerçekleşmesi engellenmelidir. Bunun için ziraat bilimleri dalları üzerine uzmanlaşan kesim ile bu alanda çalışan iş adamları birlikte istişare usulüne uygun olarak çalışmalıdırlar. Ziraat bilimleri dallarına ait eğitimi bu anlayış seviyesine yükseltmemiz gerekmektedir.

Kriz döneminde özel tarım işletmecilerinin kredilerini ödemeye gücü yetmemektedir. Bu konu hakkında ne diyeceksiniz?

Aslında bu çok önemli bir sorudur. Tarım ürünlerini üretenleri ikiye ayırabiliriz: birincisi – tarım ürünlerinin üreticisi oligarklar, yani zamanında krediyi gereken hacminde alıp, şu an işletmelerini stabilize edenler; ikincisi bugüne kadar devletin desteğini alamamış, zor günleri geçiren sayısı fazla olan ufak işletmelerdir. Onlar ülkemizdeki tarım ürünlerinin çoğunu üretmesine rağmen parası yetmediği için krediyi ödemesi zor oluyor. Bu sebeplerden dolayı ülkemizdeki ufak tarım işletmelerine özel krediler verilmeli ve sübvansiyon mekanizmaları uygulamaya koyulmalıdır. Şu an bu yoldan çıkmanın bir yolu ufak ve orta işletmelerin birlikte çalışmasını sağlayacak sistemi oluşturmaktır ve bunun bir metodu yeni Kooperatifler kanunu çerçevesinde yerel bölgelerde tarım kooperatiflerini oluşturmaktır. Genel olarak tarım koope-

ғылымын мақсатты қаржыландыру көлемі орта есеппен алғанда бұрынғы жылдармен салыстырғанда екі есеге кеміді.

Дегенмен де, бүгінгі әлемдік экономикалық дағдарыс жағдайында және еліміз Еуразиялық Одаққа және Дүниежүзілік сауда ұйымына мүше болып отырғанда ауыл шаруашылығы өнімдері көлемін ұлғайтумен қоса, олардың бәсекелестікке қауқарлылығын көтерудің маңыздылығы бұрынғыдан да еселеп артып отыр. Бұл үшін, әрине, бірінші кезекте ауыл шаруашылығы ғылым мен білім жетістіктеріне жүгіну керек.

Ауыл шаруашылығы ғылым саласын дамыту үшін қандай шаралар атқарылуы тиіс деп ойлайсыз?

Ауыл шаруашылығы ғылым немесе өндірісі болсын олардың тиімділіктерін арттыру үшін бірінші кезекте ауыл шаруашылығы жерлері құнарлылығы мен оларды пайдалану тиімділігін көтеруіміз керек. Жерге қаражат жұмсалса, одан жиналған өнім халықты асырайды. Өнімді экспортқа шығаруға да болады. Осыған орай, елімізде әр гектар ауыл шаруашылығы жеріне жұмсалатын қаражат көлемін таяу арада Еуропа елдері көрсеткіштеріне жеткізбегенмен, Еуразиялық экономикалық одақ елдерінің жоғары көрсеткішіне теңестіру керек деп есептеймін.

Сонымен қатар қайта өндіру, жеңіл, азық-түлік өнеркәсіптерін және ауыл шаруашылығы машина жасау салаларын дамытуда да ауыл шаруашылығы ғылымының алар орны ерекше.

Менің ойымша, бүгінде ауыл шаруашылығы ғылымының басты мақсаты біздің

ратифлерінің екі сәтін бар: дікей және ятат. Дікей кооперативтерде ер алаң ішлетмелер мүлклеріне және топрағына олаң һакларын корума усуліуле бірлешірлер; бунга каршін ятат кооперативтерде ісе кооператив үйелері мүлк және елдекі топракларын кооперативе верірлер, ішлетмеіе ортак үнетмеіеуле ұғрашлар. Ікі сәтідін һаңгисі верімлі және ерел бөлге өзелліклеріне göre даһа ууымлу ісе онуң сәчілмесі керекі.

Пеки бунга еңел олаң сәй нелдері?

Ең бүүк еңеллердін бери тарым үрүнлері үретілерінің бірберіне олаң гүүвсензілігі және еріден курулаң тарым кооперативлеріне өзел және кооператив үйелерінің ілгисіне арттыракақ девлет дестеги және җардәмін азлігідир деңилебилі.

Мера топракларын верімлі куллаңма меселесіне насіл сәзеліліріз?

Бизім үлкемізде 100 мильон һектар олаң мера топрағының верімлілігі үксер олмасіна рагмен онлар куллаңılmамактадир, яні онлар амасіна уууу куллаңмақ ічін узак топракларга өзгүү сәфтсәліге керекен алтыпапі сисемі, бүүк куууу сәфтсәлігі және ат сәфтліклеріне олущурмақ керекі. Бу үлкемізде ек сәфтсәлік үрүнлеріне үретмеіе імкан сағлаяакақтір. Бу бери дефалік іш олмасіна рагмен бүүк миктарда парай керектірен фааліеттір.

‘Іпек Юлу үзерінде тарым алаңын канлаңдирмақ: Орта Асия бөлгесіндекі япасал деғішімлер, каынаклар және тикарет’ конулу улусларарасі семпозьум дүзелдеді. Семпозьумла ілгилі фикірлеріңіз өгренелілір мийіз?

Пияса економисінде һерһаңгери бери үлкенің бүүк ұлаштырма юллары үзерінде ішлетме геліштірменін өнелі бүүкүтүр. Сабит юлчулар саяыс үзүлмеіекек ұлашым юллары үзерінде ресторан гилі ерлерге тарым үрүнлеріне сәк істеги оласағи кесидир. Бу тарым ішлетме ерлерінде ек іш ерлеріне олущуракақтір алаңамна гелмектедир.

Сөһбетіңіз ічін сәк тешәккүр едерім!

җағдайларға бейімделген әри өнімділігі жоғары мал мен дәнді-дақылдар түрлерін, тиімді шаруашылық жүргізу жүйелерін еліміздің әр аймағы бойынша қалыптастыру болып табылады. Сонымен қатар елімізге Дүниежүзілік сауда ұйымына және Еуразиялық одаққа толыққанды мүше ретінде ауыл шаруашылығы экономикасының қай саласына басты назар аудару керек екенін де ғылыми-тәжірибелік тұрғыдан анықтау қажеттілігі туындап отыр. Бүгінде жалпыға мәлім болғандай, шетелден әкелінетін арзан азық-түлік өнімдерінің сапасы нашар болады. Осыған орай, еліміз азық-түлік тұтынушылары сатып алу қабілеттерінің шектеулілігіне байланысты, сапалығы төмен болса да, шетелдік, арзан ауыл шаруашылығы өнімдерін сатып алуға мәжбүр болады. Демек, елімізде ішкі өнімдер саудасы шектелген сәң, өндіріс те тоқырай бастайды, яғни бұған юл бермеу қажет. Сондықтан да, ауыл шаруашылығы ғылымы мен білімі бизнес өкілдерімен бірлесе отырып, осы саланың дамуына юл бастайтын саясаттың негізін қалауы қажет. Ауыл шаруашылығы ғылымын осыған бейімдеу қажет.

Дағдарыс кезінде жеке ауыл шаруашылығы кәсіпкерлері несиені қайтара алмай жатыр. Бұл мәселе жайлы не айтасыз?

Бұл – өте орынды сауал. Қазіргі таңда ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірушілердің екі түрі бар: біріншісі – ауыл шаруашылығы өнімдерін өндіруші олигархтар, яғни кезінде несиені қажетті мөлшерде алып, бүгінде шаруашылықтарын біршама тұрақтандырғандар, екіншілері бүгінге дейін

тиімді мемлекеттік қолдауға қол жеткізе алмай, «қалт-құлт» етіп күн кешіп жатқан, саны басым шағын ауыл шаруашылығы құрылымдары, яғни осылар елімізде ауыл шаруашылығы өнімдерінің басым бөлігін өндіріп отырса да, несиеге жарымай, алғандарын объективті себептерге байланысты қайтара алмай отыр. Осы себепті елімізде шағын ауыл шаруашылығы құрылымдарына арнайы несиелеу, субсидиялау тетіктерін жасау керек.

Осыған орай бүгінде бұл тығырықтан шығудың бірден-бір жолы – орта және шағын құрылымдардың бірлесіп қызметтерін атқаратын жүйесін қалыптастыру және бұның бірден-бір тәсілі жаңа Кооперация заңы аясында жергілікті жерлерде ауыл шаруашылығы кооперативтерін құру болып табылады. Жалпы ауыл шаруашылығы кооперативтерінің екі түрі болады: тігінен және көлденең, біріншісінде кооперативке енген шаруашылық құрылымдары мал-мүліктеріне, жеріне меншік құқығын сақтай отырып бірігеді, екіншісі – кооператив мүшелері бар мал-мүліктерін, жерлерін кооператив еншісіне беріп, ортақ шаруашылық жүргізу ісімен айналысады. Бұл екі түрдің қайсысы тиімді және жергілікті жер ерекшеліктеріне байланысты екені анықталады.

Бұған не кедергі болып отыр?

Бұған басты кедергі әлі де болса, ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірушілерінің бір-біріне сенімсіздіктері мен жаңадан құрылатын ауыл шаруашылығы кооперативтеріне арнайы, кооператив мүшелерінің ынтасын арттыратын нақты

мемлекеттік қолдау мен көмектердің қарастырылмай отырғандығы.

Жайылымдық жерлерді тиімді пайдалану мәселесін қалай шешуге болады?

Біздің елімізде 100 млн. га жайылымдық жерлер, мал азығындық өнімділігі жоғары болса да, бүгінде пайдаланусыз жатыр, яғни оларды мақсатты пайдалану үшін, шалғай жерлерге тән мал шаруашылығына қажетті инфрақұрылымдық жүйені, ірі қой және жылқы шаруашылықтарын қалыптастыру керек. Бұл елімізде өзіндік құны төмен қосымша мал шаруашылығы өнімдерін өндіруге мүмкіндік берер еді. Әрине, бұл бір реттік болса да, ауқымды қаражатты қажет ететін іс-шара.

«Жібек жолы бойындағы ауыл шаруашылығы саласын жандандыру: Орталық Азия өңіріндегі құрлымдық өзгерістер , ресурстар және сауда» тақырыбында халықаралық ғылыми-конференция-симпозиум өтті. Осы жайлы сіздің пікіріңіз қалай?

Нарықтық экономикада қай елдің болса да ірі көлік жолдары бойында бизнесті дамытудың маңызы зор. Демек, қалыпты жолаушылар саны толастамайтын көлік жолдары бойында адам тамақтану орындарына ауыл шаруашылығы өнімдеріне деген кең көлемде қосымша сұраныс пайда болады, яғни бұл ауыл шаруашылығы өндірісінде қосымша жұмыс орындарын қалыптастырады деген сөз.

Сұхбатыңызға рахмет!

ÇİN-TACİKİSTAN- PAKİSTAN-AFGANİSTAN: TEHDİTLER İLE TEHLİKELERE KARŞI OLUŞTURULMAYA ÇALIŞILAN “DÖRTLÜ ASKERİ İTTİFAK” KALKANI

Dr. Aidarbek Amirbek

ҚЫТАЙ-ТӘЖІКСТАН-ПӘКІСТАН-
АУҒАНСТАН: ТҮРЛІ ҚАУІП-
ҚАТЕРЛЕРГЕ ТӨТЕП БЕРУ ҮШІН
ҚҰРЫЛҒАН «ТӨРТТІК ӘСКЕРИ
ОДАҚ» ҚАЛҚАНЫ

Son iki haftalık Rus basın kaynakları tarandığı zaman, Çin'in askeri ittifak bağlamında genelde Orta Asya devletleriyle, өзelde Tacikistan'la ilişkileri geliştirebileceğine ve doğaı olarak Rusya'nın önderliğindeki “Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü'nün” (KGAÖ) bölgesel (Orta Asya) güvenliğı sağlamada etkisinin zayıflayabileceğine vurgu yapılmaktadır.¹ Rus basın kaynaklarının ifade edilen konuya

Соңғы уақытта ресейлік БАҚ-та жарияланған мәліметтерді көз елегінен өткізетін болсақ, Қытайдың әскери одақ құру арқылы Орталық Азия мемлекеттерімен, әсіресе Тәжікстанмен қауіпсіздік саласында ынтымақтастығы күшейіп, осыған байланысты Ресей бастаған «Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт ұйымының» (ҰҚШҰ) аймақтық (Орталық Азия) қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі әсерінің әлсіреуі мүмкін деген болжам жасалуда. Ресей БАҚ көздері осы тақырыпқа ерекше көңіл бөліп, түрлі мағлұматтарды алға тарта отырып, қауіпсіздік күштерінің назарын аударуға тырысуда. Себебі «Төрттік әскері одақтың» (Қытай-Тәжікстан-Пәкістан-Ауғанстан) дамуы салдарынан қауіптенуде.

¹ Aleksandr Kniyazev, Kitay Pristupayet K Sozdaniyu Voenного Aliyansa V Sentralnoi Aziyi: Pekin Stavit Pod Somneniye Effektivnost ODKB i Perspektivі Şos (Çin Orta Asya'da Askeri İttifakı Oluşturmaya Girişmektedir: Pekin ŞİÖ'nün Perspektifinden ve KGAÖ'nün Yararlı Olabileceğinden Şüphelemektedir), 15.03.2016, http://www.ng.ru/world/2016-03-15/3_kartblansh.html, Son erişim 28.03.2016

www.president.tj

yoğunlaşarak güvenlik birimlerinin dikkatini çekmeye dayalı yazıları, gelişme potansiyeli taşıyan “Dörtlü Askeri İttifak” (Çin-Tacikistan-Pakistan-Afganistan) kaygisından kaynaklanmış olabilir. Bilindiği gibi, Tacikistan’ı 28-29 Şubat 2016 tarihlerinde Çin Halk Kurtuluş Ordusu Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Fáng Fēnghuī ziyaret etmiştir.² Bunun ardından “Dörtlü Askeri İttifak’ın” temellerini atmaya yönelik ziyaretler devam etmiştir. Ziyaretlerin kronolojik sıralaması ve alınan kararlar aşağıdaki gibidir:

- 28 Şubat – 1 Mart 2016 tarihlerinde “ÇHC Terörle Mücadele ve Güvenlik Konularından Sorumlu Özel Temsilci” Chen Gopin’in Tacikistan ziyareti;

² Tacikistan Posetiyat Generalı Kitaiskoi i Pakistanskoy Armiiyi (Tacikistan’ı Çin ve Pakistan Askerlerinin Generalleri Ziyaret Edeceklerdir), 25.02.2016, <http://news.ivist.kz/102407880-tadzhikistan-posetyat-general-y-kitayskoy-i-pakistanskoy-armiiy>, Son erişim 28.03.2016

2016 жылдың 28-29 ақпанында Қытай халықтық азат ету құрлық әскерлерінің қолбасшысы генерал Фан Фэнхуэйдің іс-сапармен Тәжікстанға барғаны баршаға мәлім. Осыдан кейін «Төрттік әскери одақтың» негізін қалау үшін іс-сапарлар жалғастырылды. Іс-сапарлардың хронологиялық тәртібі және қабылданған шешімдерді төмендегідей түйіндеуге болады.

2016 жылдың 28 ақпан - 1 наурыз аралығында ҚХР-дің Лаңкестікпен күрес және қауіпсіздік мәселелеріне жауапты арнайы өкілі Чэн Гопиннің Тәжікстанға іс-сапары аясында қабылданған шешімдер:

- 1) лаңкестікпен күрес және аймақтық қауіпсіздікті қамтамасыз ету бойынша ынтымақтастықты нығайту;
- 2) Ауғанстанда қауіпсіздік пен тұрақтылықты қамтамасыз ету бойынша жұмыстар жүргізу;
- 3) Тәжікстанға қажетті әскери-техникалық көмек көрсету және керекті ақпараттармен алмасу;
- 4) әскери кадрларды даярлауға қолдау көрсету;
- 5) экстремизм және сепаратизмге қарсы күресті жалғастыру;

- *Алынған қарарлар:*³ 1) тероризммен күресу және бөлімше қауіпсіздігі сақталуында ымырауының күшейтеуі; 2) Афғанистан’да қауіпсіздігі және ымырауы сақталуына ымырауы; 3) Тәжікстан’а керекті әскери-техникалық көмектерінің сақталуы және ақпарат алмасуында болуы; 4) әскери кадрларын даярлауына көмек етілуі; 5) ымыраушылық және асырылықпен күресу және ымырауы; 6) Қытай’ың Тәжікстан Ішкі Ішлері Басқармасы Академиясы’ның құрылуына көмек етілуі; 7) Душанбе’де “Тәжікстан-Қытай Біріккен Анти-Терор Орталығы”ның құрылуы.
- 29 Шұбат – 2 Март 2016 тарихлерінде Пәкістан Қара Күштері Комутаны Оргенерал Рахил Шериф’ің Тәжікстан зиярети;
- *Алынған қарарлар:*⁴ 1) саяси және әскери ымырауы күшейтеуі; 2) ұлтас әскери бірліктер мен полистер арасындағы ымырауы арттыруы; 3) күнүміздегі теһдид мен теһлікелерге, яғни тероризм, ымыраушылық және засал олмайын уыуштуручу қасқакшылығына қарсы күресу және күшейтеуі; 4) үст дүзеулі көрүшмелерің ақсатмадан дауам еттирилелер, саяси, тичари, экономика, күлтур, билим мен еғитим, энергия, бөлімше интеграциялануында ымырауы күшейтеуі және CASA-1000 гили бортқак проектерің дауымын сақлауа суретиле бөлімше қауіпсіздігі және ымырауы үшін ымырауы.
- 2 Март 2016 тарихінде Қытай Халқ Күртүлуш Ордусы Қара Күштері Комутаны Оргенерал Фанг Фенгуһ’ун Афғанистан зиярети;

3 Avaz Yuldaşev, MVD Tacikistana Prosit Kitay Pomoç Postroyet Novoye Zdaniye Dliya Svoei Akademii (Tacikistan’ın İç İşleri Bakanı Çin’den Kendi Akademisi İçin Yeni Binanın Yapımı Konusunda Yardım Talep Etmektedir), 29.02.2016, <http://news.tj/ru/news/mvd-tadzhikistana-prosit-kitai-pomoch-postroit-novoe-zdanie-dlya-svoei-akademii>, Son erişim 28.03.2016

4 Vstreça S Komandiyuşiyei Armiyei İslamskoi Respubliki Pakistan Rahilem Şarifom (Pakistan İslam Cumhuriyeti Askeri Komutanı Rahil Şerif’le Görüşme), 01.03.2016, <http://www.president.tj/ru/node/10837>, Son erişim 28.03.2016

6) Қытай тарапынан Тәжікстан Ішкі істер министрлігіне қарасты әскери академияның құрылысына қаржылай көмек көрсету;
7) Душанбе қаласында «Тәжікстан-Қытай лаңкестікке қарсы бірлескен күрес орталығын» құру.

2016 жылдың 29 ақпан - 2 наурыз аралығында Пәкістан Құрлық әскерлерінің қолбасшысы, генерал Рахил Шариқтың

- *Алынған қарарлар:*⁵ 1) Тәжікстан Улusal Аскери Биримлери ішін кадрларын hazırlanması (Bu doğrultuda Çin Tacikistan'da bitmek

5 Vstreça S Çlenom Sentralnogo Voennogo Soveta Kitaiskoi Narodnoi Respubliki, Naçalnikon Obedinionnogo Ştaba Narodno-Osvoboditelnoi Armiyi Kitaya Fan Fenhoi (Çin Halk Cumhuriyeti Askeri Konseyi Üyesi ve Çin Halk Kurtuluş Ordusu Kara Kuvvetleri Komutanı Fáng Fēnghuī İle Görüşme), 29.02.2016, <http://www.prezident.tj/ru/node/10820>, Son erişim 28.03.2016

Тәжікстанға іс-сапары барысында қабылданған шешімдер: 1) саяси және әскери қарым-қатынастарды дамытуды жалғастыру; 2) ұлттық әскери бөлімдер мен полиция арасындағы қарым-қатынастарды арттыру; 3) бүгінгі күнгі қауіп-қатерлерге, яғни терроризм, сепаратизм және заңсыз есірткінің айналымына қарсы күресті нығайту; 4) жоғары деңгейдегі келіссөздерді үздіксіз жалғастыру арқылы саясат, сауда,

üzere olan Subay Evi'nin yapımı için 15 milyon dolar finansal kaynak ayırmıştı); 2) Daha önce imzalanan anlaşmaların pratikte de uygulanmasını sağlanması; 3) Tacikistan'ın Afganistan'la olan sınırının güçlendirilmesi ve askeri ile askeri-teknik alanında işbirliğinin artırılması; 4) Terör, ayrılıkçılık, aşırılık (üç şeytani güçle) mücadelenin güçlendirilmesi.

- 15 Mart 2016 tarihinde Rusya Cumhurbaşkanı Afganistan Özel Temsilcisi Zamir Kabulov ile Çin Dışişleri Bakanlığı Afganistan Özel Temsilcisi Den Si Zyun arasında "Dörtlü Askeri İttifaka" dayalı ikili görüşmelerin yapılması;

- *Alunan kararlar:*⁶ 1) Afganistan'dan gelebilecek olası tehdit ile tehlikelere karşı bu ülkede güvenliği sağlama alanında işbirliğinin artırılması; 2) Çin'in Afgan silahlı kuvvetleri ve emniyet güçlerine 300 milyon yuan (tahmini olarak 45 milyon dolar) vereceğini taahhüt etmesi; 3) Afganistan'da iki ülkenin katılımıyla ortak projelerin gerçekleştirilmesi; 4) Rusya'nın "Dörtlü Askeri İttifaka" olumlu baktığının beyan edilmesi; 5) Çin'in ittifak üyeleri sınırlarının korunması ve güçlendirilmesi için yardım edeceğini dile getirmesi.

Tacikistan bağımsızlık aldığı günden bu yana Doğu komşusu olan Çin'i

Tacikistan bağımsızlık aldığı günden bu yana Doğu komşusu olan Çin'i incitmemeye özen göstermektedir.

Orta Asya'daki istikrara olumsuz yansiyabilecek olası tehdit ile tehlikelerin artması "Sincan Uygur Özerk Bölgesi"nde de istikrarsızlığa neden olabilir.

экономика, мәдениет, ғылым және білім беру, энергетика және аймақтық интеграция саласында ынтымақтастықты нығайту және CASA-1000 сияқты бірлескен жобаларды дамыту арқылы аймақтық қауіпсіздік пен тұрақтылықты қамтамасыз ету.

2016 жылдың 2 наурызында ҚХР-нің Халықтық азат ету құрлық әскерлерінің қолбасшысы генерал Фан Фэнхуйдің Ауғанстанға іссапарында мына шешімдер қабылданды: 1) Тәжікстан ұлттық әскери бөлімшелері үшін кадрларды дайындау (бұл мақсатта Қытай Тәжікстанда офицерлер үйінің құрылысы үшін 15 миллион доллар қаржы бөлді); 2) Бұрын жасалған келісімдерді іс жүзінде іске асыруды қамтамасыз ету; 3) Тәжікстанның Ауғанстанмен шекарасын нығайту және әскери, әскери-техникалық ынтымақтастықты арттыру; 4) терроризм, сепаратизм және экстремизмге (үштік қауіп-қатерлерге) қарсы күресті нығайту.

2016 жылдың 15 наурызында Ресей Президентінің Ауғанстан бойынша арнайы өкілі Замир Кабулов және Қытай Сыртқы істер министрлігі Ауғанстан бойынша арнайы өкілі Дэн Си Дзюн арасында «Төрттік әскери одаққа» қатысты екі жақты келіссөздер жүргізілді. Келіссөздер шеңберінде мына шешімдер қабылданды: 1) Ауғанстаннан төнетін қауіп-қатерлерге қарсы осы елде қауіпсіздікті сақтау бойынша ынтымақтастықты тереңдету; 2) Қытайдың Ауған қарулы күштері мен қауіпсіздік күштеріне 300 миллион юань (45 миллион доллар шамасында) беруді жүзеге асыру; 3) Ауғанстанда екі елдің қатысуымен бірлескен жобаларды іске асыру; 4) Ресейдің «Төрттік әскери одаққа» деген оң көзқарасын қалыптастырып, алаңдауына себеп туғызбау; 5) Қытайдың одаққа мүше елдердің шекараларын қорғауға

6 Китай Теснит Россию V Sentralnoi Aziyi (Çin Rusya>yı Orta Asya>da Sıkıştırılmaktadır), 16.03.2016, <http://izvestia.ru/news/606469>, Son erişim 28.03.2016

incitmемeye özen gösterirken, Çin ise Tacikistan'ı da içeren Orta Asya'nın ekonomik ve enerji önceliğini Beijing merkezli yapılandırma gayretindedir. Bu bağlamda Çin'in Tacikistan'a yönelik izlediği siyaset, Orta Asya'da uzun vadeli olarak uygulamayı hedeflediği stratejinin önemli bir parçasını teşkil etmektedir.

Çin'in Orta Asya stratejisinin temelinde ise aşağıdaki ulusal çıkarlarının bulunduğu gözlemlenebilir:⁷

- Orta Asya'da ekonomik üstünlüğü sağlamak amacıyla ekonomik anlamda varlığını güçlendirmek. Bu amaca ulaşmak için bölge devletlerine finansal yardımlar sağlayarak (krediler dağıtmak gibi), ulaşım, taşıma, yakıt, enerji ile ekonominin diğer alanlarını kapsayan ikili anlaşmaların/ ilişkilerin çoğalmasını sağlamak⁸;
- Orta Asya devletlerini Çin'in "İpek Yolu Ekonomik Kemer" projesi üzerinden kendisine bağlamaya çalışmak ve bölge ülkelerini

7 Senarni Prognoz Razvitiya Situatsiyi V Sentralnoi Aziyi Posle Vıvoda Koalitsionnıh Voisk İz Afganistana 2014-2024 gg. (2014-2024 Yılları Arasında Afganistan'dan Koalasyon Kuvvetlerinin Çıkartılmasından Sonra Orta Asya'daki Durumun Gelişimine Yönelik Öngörü Senaryosu), 21.05.2013, http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=1870#top-content, Son erişim 28.03.2016

8 Tacikistan-Çin arasındaki diplomatik ilişkilerin kurulduğu tarih olan 4 Ocak 1992 tarihinden bu yana, Çin Tacikistan'a büyük yatırımlar yaptı. IMF bilgilerine göre 2014 yılında iki devlet arasındaki ticari ilişkilerin oranı 2.759 milyar doları oluşturmuştur. Karşılaştırmalı olarak alırsak, aynı kaynaktan elde edilen verilere göre 2014 yılında Tacikistan'ın Rusya ile ticaret hacmi 1.013 milyar dolar, AB ile 389,32 milyar dolar, ABD ile 30,23 milyar dolardır. Görüldüğü gibi, Çin'in Tacikistan'la ticari ilişkileri diğer güçlü aktörlere göre daha fazladır. Dolayısıyla ülkede yaşanabilecek olası istikrarsızlık nedeniyle bazı finansal kayıpları söz konusu olabilir. Diğer taraftan Çin'in ülkedeki nispi olarak ekonomik ve ticari üstünlüğü Moskova'nın dikkatinden kaçmamakta ve ülkeyi ciddi şekilde tedirginliğe sürüklemektedir. Bkz. <http://data.imf.org/regular.aspx?key=61013712>

Тәжікстан тәуелсіздікке қол жеткізген күннен бастап Шығыстағы көршісі – Қытайдың мүддесіне қайшы саясат ұстанбауды жөн санауда.

және күшейтуге қолдау көрсету.

Негізінде Тәжікстан тәуелсіздікке қол жеткізген күннен бастап қазіргі уақытқа дейін Шығыстағы көршісі – Қытайдың мүддесін ескеруде, ал Қытай Орталық Азияның, соның ішінде Тәжікстанның экономикалық және энергетикалық басымдылығын өзіне қаратуға ұмтылуда. Бұл тұрғыда Қытайдың Тәжікстан бағытында жүргізіп жатқан саясаты Орталық Азияда ұзақ мерзімге жоспарланған стратегияның ажырамас бір бөлігі болып табылады.

Қытайдың Орталық Азия елдеріне қатысты стратегиясының негізінде келесідей ұлттық мүдделердің бар екендігін байқауға болады:

- Орталық Азияда экономикалық үстемдікті қамтамасыз ету мақсатында экономикалық тұрғыдан өз мүдделеріне басымдық беру. Бұл мақсатқа жету үшін мемлекеттерге қаржылық көмек көрсету арқылы (несие беру сияқты) тасымалдау, көлік, энергетика және экономиканың басқа да салаларын қамтыған екіжақты келісімдердің/ қарым-қатынастардың нығаюын жүзеге асыру;
- Орталық Азия мемлекеттерін Қытайдың «Жібек жолы экономикалық белдеуі» жобасы арқылы өзімен байланыстыруға талпыну және аймақтағы мемлекеттердің экономикалық дамуы тұрғысынан Қытайға деген тәуелділігін артуын қамтамасыз ету.

Орталық Азиядағы тұрақтылыққа теріс әсер ете алатын қауіп-қатерлердің көбеюі «Шыңжаң Ұйғыр автономиялық ауданының» тұрақтылығына кері әсерін тигізуі әбден мүмкін.

ekonomik gelişim yönünden Çin'e olan bağımlılığının artmasını sağlamaktır.

Görüldüğü gibi Çin'in genelinde Orta Asya bölgesinde, özelde Tacikistan'da ekonomik ve enerji çıkarları daha çok ön plana çıkmaktadır ki, Çinli yetkililer bu bağlamda günümüzde bölgenin yakın çevresinde meydana gelen istikrarsızlığa dayalı olayların çoğalmasından ve ABD-Çin rekabetinin artması yönündeki gidişattan hem "İpek Yolu Ekonomik Kemer" projesine hem de Orta Asya'daki ekonomik ve enerji çıkarlarına olumsuz yansiyabilmesi ihtimali nedeniyle tedirginlik duymaktadırlar. Bundan dolayı Çin gelecekte, Orta Asya'daki istikrarsızlığa olumsuz yansiyabilecek olayların çoğalmasına paralel olarak, ekonomik ve enerji çıkarlarının güçlü olduğu Türkmenistan ile Özbekistan'ı da "Dörtlü Askeri İttifak" kalkanına dahil edebilir.

Çin'in tedirginliği sadece bunlarla da sınırlı değildir. Bu konudaki uzmanların yorumlarından, Çinli yetkililerin Orta Asya'daki istikrara olumsuz yansiyabilecek olası tehdit ile tehlikelerini artmasını «Sin-can Uygur Özerk Bölgesi»nde de istikrarsızlığa neden olmasından endişe duyduklarını okumak mümkündür. Dolayısıyla Çin yetkilileri Orta Asya'daki istikrarsızlığı kendi ülkesinin istikrarını doğrudan etkileyebilen, yani bir anlamda iç güvenliğini uzantısı olarak görmüş olabilirler.

Tacikistan'ın dış politikası incelendiğinde aşağıdaki önceliklerin ön plana çıktığı görülür:⁹

Çin yakın çevresinde meydana gelen istikrarsızlığa dayalı olayların çoğalmasından ve ABD-Çin rekabetinin artması yönündeki gidişattan hem "İpek Yolu Ekonomik Kemer" projesine hem de Orta Asya'daki ekonomik ve enerji çıkarlarına olumsuz yansiyabilmesi ihtimali nedeniyle tedirginlik duymaktadır.

Қытай маңайындағы тұрақсыздық себебінен пайда болуы ықтимал қауіп-қатерлердің көбеюінен, сондай-ақ АҚШ-Қытай бәсекелестігінің артуы үрдісінен «Жібек жолы экономикалық белдеуі» жобасына да, Орталық Азиядағы экономикалық және энергетикалық мүдделеріне де теріс әсер ету мүмкіндігі салдарынан алаңдануда.

Қытайдың негізінен Орталық Азия аймағында, атап айтқанда Тәжікстанда экономикалық және энергетикалық мүдделері алдыңғы қатарға шығуда. Қытайдың лауазымды тұлғалары бүгінгі таңда аймақ төңірегінде тұрақсыздық себебінен пайда болуы мүмкін түрлі қауіп-қатерлердің көбеюінен, сондай-ақ АҚШ-Қытай бәсекелестігінің артуы үрдісінен «Жібек жолы экономикалық белдеуі» жобасы мен Орталық Азиядағы экономикалық және энергетикалық мүдделеріне теріс әсер ету мүмкіндігі салдарынан алаңдануда. Осыған байланысты Қытай болашақта Орталық Азиядағы тұрақсыздыққа теріс әсер ете алатын оқиғалардың көбеюі салдарына орай, экономикалық және энергетикалық мүдделері басым Түрікменстан және Өзбекстан елдерін де «Төрттік әскери одаққа» қосуы мүмкін.

Қытайдың алаңдаушылығы аталмыш мәселелермен ғана шектелмейді. Осы тұрғыдан зерттеу жүргізген сарапшылардың пікірлеріне қарағанда Қытайдың лауазымды тұлғаларының Орталық Азиядағы тұрақтылыққа теріс әсер ете алатын қауіп-қатерлердің өсуінің «Шыңжаң Ұйғыр автономиялық ауданында» да тұрақсыздыққа әкеліп соғатын бірден-бір себеп болатынына қатысты алаңдаушылығын байқауға болады. Сондықтан, Қытай лауазымды тұлғалары Орталық Азиядағы тұрақсыздықты өз елінің тұрақтылығына тікелей әсер ете алатын, яғни бір мағынада ішкі қауіпсіздіктің жалғасы ретінде қарастыруда.

Тәжікстанның сыртқы саясаты қарастырылғанда бірінші кезекте мына басымдықтар орын алуда:

⁹ Ionova E., Strategičeski Kurs Dušanbe (Dušanbe'nin Strategik Yönü), 30.03.2015, http://www.imemo.ru/files/File/magazines/rossia_i_novay/2015_01/Strategičeskiy_Ionova.pdf, Son erişim 28.03.2016

- Орта Азияда күштер дengesinin korunmasını сағламак;
- Гүчлү актөрлерин (АВД, Чин, Русья, АВ, Hindistan, Сууди Арабистан, Иран vs.) бөлгеуе үөнелик рекабете дауалы сиуасетинден максимум фауа сағламак ве кенди леһине кулланмак;
- Үлкенде сиуаси истикрар иле гүвенлигин korunmasını сағламак ве дш гүчлерин үлке ичй сиуаси уурууа мүдаһалесини minimum дүзее индиргемек;
- Чок кууплу дүнуа дүзенинин олущмасина ве улусларараси аренада баскиуа уграмалан раһатча һарекет едебилме ортамини сағламая дестек вермек;
- İnsan һаклары ве демократи бағламинда сиуаси талаплери өне сүрмееуен (өрнегин Чин) уатиримчиларин үлкенин санайисине даһа фаула илги дууарак уатиримларини чоғалтмасина ön ayak олмак.

Дш политика өнеликлеринден гөрүлдүгү гили, Такистан садеце Русья'уа бағимли дш политика излемектен зиуаде гүч дengesinin сағланмасиндан уанадир ки, бу доғал оларак Такистан'ин Чин'ле һер түрлү илшкileri гелиштirmее ачик олдуғуну гөстеребилер. Бу доғрултуда Такистан ве Чин илшкileri гүвенлиги ве истикрары сағлама аланинда гелише потансийелини ташиуабилер. Дигер тарафтан Такистан гүвенлик аланинда КГАӨ үзеринден Русья'уа да бағимли олуп үлкенде Русья'нин 201. Motorize Piyade Birliги bulunмактадир. Русья "Арап Баһари" оуайларинин

Такистан истесе даһи, КГАӨ'нүн гетирдиғи бази синирламалар ве Русья иле олан аскери иттифак илшкileri тамамеи бағимсиз һарекет етмесини енгеллеебилер.

Ресей алдағы уақытта аймақтағы әскери ықпалына және қауіпсіздік саласындағы ҰҚШҰ-ға басқа елдердің нұқсан келтіруіне жол бермеу саясатына басымдық беруі мүмкін.

- Орталық Азияда күш теңдігінің сақталуын қамтамасыз ету;
- Қуатты елдердің (АҚШ, Қытай, Ресей, Еуроодақ, Үндістан, Сауд Арабиясы, Иран және т.б.) аймаққа қатысты бәсекелестікке негізделген саясатынан барынша пайда табу және өз мүддесіне қолдану;
- Елдегі саяси тұрақтылық пен қауіпсіздіктің сақталуын қамтамасыз ету және сыртқы күштердің ішкі саяси жүйеге араласуын барынша азайту;
- Көп полюсті әлемдік тәртіптің қалыптасуына және халықаралық аренада еркін әрекет етуге негізделген жүйені қамтамасыз етуге қолдау көрсету;
- Саяси талаптарды ұсынбайтын (мысалы Қытай сияқты елдердің) инвесторлардың елдің өндірісіне көбірек көңіл аударып, инвестицияларын арттыруына басшылық ету.

Сыртқы саясат басымдықтары негізінде Тәжікстан тек Ресейге тәуелді сыртқы саясат жүргізуден гөрі, күш теңдігінің қамтамасыз етілуін қолдауда. Бұл, әрине, Тәжікстанның Қытаймен түрлі қарым-қатынастарды дамытуға ашық екендігін көрсетеді. Осыған байланысты, Тәжікстан мен Қытай қарым-қатынастары қауіпсіздік пен тұрақтылықты қамтамасыз ету саласында даму әлеуетіне ие екендігін болжауға болады. Екінші жағынан, Тәжікстан қауіпсіздік саласында ҰҚШҰ арқылы Ресеймен де терең қарым-қатынастарға ие, әрі Тәжікстанда Ресейдің 201-ші мотоатқыштар дивизиясы орналасқан. Ресей «Араб көктемі» оқиғалары басталғаннан кейін бұл дивизияны түрлі қауіп-қатерлерге

бағласындан итибаре бу бирлігі оласи теһдид ве теһликелере карші гүчлендирмиштір. Долайысыла Тацикистан истесе даһи, КГАӨ'нүн гетирдігі bazı сınıрламалар ве Русиа иле олан аскери иттифак илшкileri тамамеи бағисыз харекегет етмесинеи енгеллејебилер. Нитеким Чин Дішислери Баканлігі Афганистан Озел Темсилчиси Ден Си Зйун'ун Рус меслекташйла гөрүшмеси, аслнда Русиа таракфни Дортлү Аскери Иттифак'ин алацаğı карарларла ве faaliyetleriyle ilgili билгилендирме оларак кабул едилебилер. Bununla birlikte Тацикистан-Чин аскери иттифак илшкilerinin гелишп гелишмеееаğı Русиа'нин Тацикистан'а гүвенлик аланинда гөстереааğı ярдимлара бағли оларак гелишеекетир. Егер Русиа Тацикистан'а ярдим конусунда истексиз давраиыр яа да економик герекчелер гүзүнден ярдим едемез исе, бу бошлуғу Чин долдурмага чалишабилер. Аслнда Русиа'нин гүвенлик узманларинин чалишмалари инелендигинде, үлке гүвенлигини сағлама конусунда Казакистан дйшндаки үлкелер кизмиз чизги оларак алгиланмиюр. Дигер бир ifadeyle оласи теһдид иле теһликелер Казакистан синарине улашйр ве үлке гүвенлигини ciddi сикintiya сокарса, Русиа'нин буиу бертараф етмек ичин her түрлү аскери eyleme башвурабилеаағинин алтй чизилмектедир.¹⁰ Кисака Русиа, Орта Асия'даки гүвенлиги ве истикрари сағлама конусунда үзериндеки гүкү hafifletmek ичин bazı бөлгесел гүвенлик sorunlarına Чин'ин мүдаһил олмасина гөз yumabilir. Ancak бу гөз yumma Русиа'нин бөлгедеки аскери varligina ве гүвенлик иттифакина (КГАӨ'ye) halel гетирмемекле синарлидир.

қарсы қорғану үшін нығайтқан болатын. Сондықтан Тәжікстан ҰҚШҰ шеңберінде әскери әрі қауіпсіздігін қамтамасыз ету тұрғысынан еркін әрекет етуі қиынға соғады. Осы кезекте Қытай Сыртқы істер министрлігінің Ауғанстандағы арнайы өкілі Дэн Си Дзюннің ресейлік әріптесімен кездесуі, негізінен, Ресей тарапын Төрттік әскери одақтың қабылдайтын шешімдері мен әрекеттері туралы ақпараттандыру деп қарастыруға болады. Бұған қоса, Тәжікстан мен Қытай әскери одақ қарым-қатынастарының дамуы Ресейдің Тәжікстанға қауіпсіздік саласында көрсететін көмектеріне тығыз байланысты өрбитін болады. Егер Ресей Тәжікстанға көмек көрсетуге ынталы болмаса немесе экономикалық негіздемелерді алға тартып көмек көрсете алмаса, бұл мәселелермен Қытай айналысуы әбден мүмкін. Осы орайда Ресей Орталық Азияда қауіпсіздік пен тұрақтылықты қамтамасыз ету жөнінде жүктемені жеңілдету үшін Қытайдың кейбір аймақтық қауіпсіздік мәселелеріне араласуына көз жұмуы мүмкін. Алайда Ресей алдағы уақытта аймақтағы әскери ықпалына және қауіпсіздік саласындағы ҰҚШҰ-ға басқа елдердің, әсіресе Қытайдың нұқсан келтіруіне жол бермейтіндігін болжауға болады.

* Тәжікстан мен Қытай арасындағы дипломатиялық қарым-қатынастар орнатылған күн –1992 жылы қаңтардан бастап Қытай Тәжікстанға үлкен инвестициялар енгізді. Халықаралық валюталық қордың деректері бойынша 2014 жылы екі ел арасындағы сауда қарым-қатынастарының үлесі 2,759 млрд. долларды құрады. Салыстырып қарайтын болсақ, дәл сол дерек көзден алынған мәліметтер бойынша 2014 жылы Тәжікстанның Ресеймен сауда айналымы 1,013 млрд. долларды, Еуроодақпен– 389,32 млн. долларды, АҚШ-пен– 30,23 млн. долларды құрады. Осы орайда Тәжікстанның Қытаймен сауда қатынастары басқада қуатты елдерге қарағанда көбірек. Сондықтан, Тәжікстанда пайда болуы ықтимал тұрақсыздық салдары Қытайдың аймақтағы экономикалық мүдделеріне кері әсерін тигізуі мүмкін.

10 Maksim Šepovalenko, Po Primeru Čingizhana: Esli Pod Udarom Okacetsiya Kazakhstan, Vmešatelstvo Rossiyi Budet Polnomaštbnim (Cengizhan'ın Örneğine Uyarak: Eger Kazakistan Vuruşla karşı karşıya Kalırsa, Rusya'nın Müdahalesi Tam Olacaktır), http://vpk-news.ru/sites/default/files/pdf/VPK_06_621.pdf, Son erişim 28.03.2016

TURKEY-EU REFUGEE AGREEMENT: CURRENT DEVELOPMENTS AND IMPACT OF SCHENGEN ON DOMESTIC TOURISM SECTOR IN TURKEY

Cengizhan Canaltay

СОГЛАШЕНИЕ МЕЖДУ
ТУРЦИЕЙ И ЕС ПО ВОПРОСАМ
БЕЖЕНЦЕВ: ТЕКУЩЕЕ РАЗВИТИЕ
СОБЫТИЙ И ВЛИЯНИЕ
ШЕНГЕНА НА СЕКТОР
ВНУТРЕННЕГО ТУРИЗМА В
ТУРЦИИ

The Refugee agreement between Turkey and EU has based on the “one in-one out” rule meaning all refugees arriving in Greece through Turkey will be send back to Turkey if their asylum request has been rejected. In return, for each returned refugee EU countries will permanently accept one Syrian who lives in refugee camps in Turkey. According to the agreement, EU will accept up to 72.000 Syrians in 2016. If the number exceeds 72.000 then both sides have a right to halt the process or renegotiate the number again (European Commission, 2016). Regarding the acceleration of sending 3 billion Euro aid to projects in Turkey, as a first phase, EU has decided to finance humanitarian and educational needs

Соглашение между Турцией и ЕС о беженцах было основано на принципе «один за одного», который означает, что все беженцы, прибывающие в Грецию через Турцию будут отправлены обратно в Турцию, если их ходатайства о предоставлении убежища были отклонены. В свою очередь, за каждого возвращенного беженца страны ЕС будут постоянно принимать одного сирийца, живущего в лагерях беженцев в Турции. В соответствии с соглашением, ЕС будет принимать до 72000 сирийцев в 2016 году. Если число превысит 72000, то обе стороны имеют право остановить процесс или пересмотреть это число снова. Что касается ускорения отправки помощи

of the Syrians in Turkey. Therefore, allocated 55 million Euro to be used for the immediate educational needs of Syrian schoolchildren in Turkey. The EU will deliver 40 million Euro through World Food Programme to Turkey as a humanitarian aid (European Commission, 2016). Further projects will be coordinated according to the Turkey's report on Syrians refugees' needs by mid-April (European Commission, 2016).

The agreement does not include the refugees who already reached to EU or waiting at Idomeni refugee camp at the border of Greece (T24.com, 2016). One of the reasons why the agreement does not cover them because it will complicate the already complex agreement. Both sides want this plan to work and this agreement is the first phase for solving the migration crisis. Therefore, as a first step, Turkey and the EU decided to reduce and contain the arrivals. Afterward, some other framework could be prepared to work on the issues of already arrived refugees' legal, economic and social issues.

It is been almost a week after the implementation of the plan and the first results indicate that Turkey and the EU have managed to evade the concerns about the practicality of the action plan by reducing the number of refugees reaching to Greek islands through Turkey. Starting from 20 March 2016, Turkey has taken precautions measures to curb the migration flow through Turkey path to Greece. First-week results showing that these measures effectively reduced the number of refugees from 1500 on 19 March to 161 on 23 March according to the announcement of the Head of the Refugee Crisis center Yorgo Kiritsis on 24 March 2016. The results are impressive taking into account that

Leading tourism agency owners in short-term expecting a 70% in ticket sales to Europe.

Ряд владельцев ведущих туристических агентств ожидают, что в краткосрочной перспективе продажа билетов в Европу увеличится на 70%.

в размере 3 миллиардов евро на проекты в Турции, в качестве первого этапа ЕС принял решение о финансировании гуманитарных и образовательных потребностей сирийцев в Турции. Таким образом, выделено 55 миллионов евро, которые будут использоваться для непосредственных образовательных потребностей сирийских школьников в Турции. ЕС будет поставлять 40 миллионов евро через Всемирную продовольственную программу в Турцию в качестве гуманитарной помощи. Дальнейшие проекты будут согласованы в соответствии с отчетом Турции о потребностях сирийских беженцев к середине апреля.

Соглашение не включает беженцев, которые уже прибыли в ЕС или тех, что находятся в лагере беженцев Идомени на границе Греции. Одна из причин, почему соглашение не охватывает их заключается в том, что это может усложнить и без того запутанное соглашение. Обе стороны хотели бы, чтобы этот план сработал и это соглашение является

this number was 4400 daily in October 2015 (Yardley & Alderman, 2016).

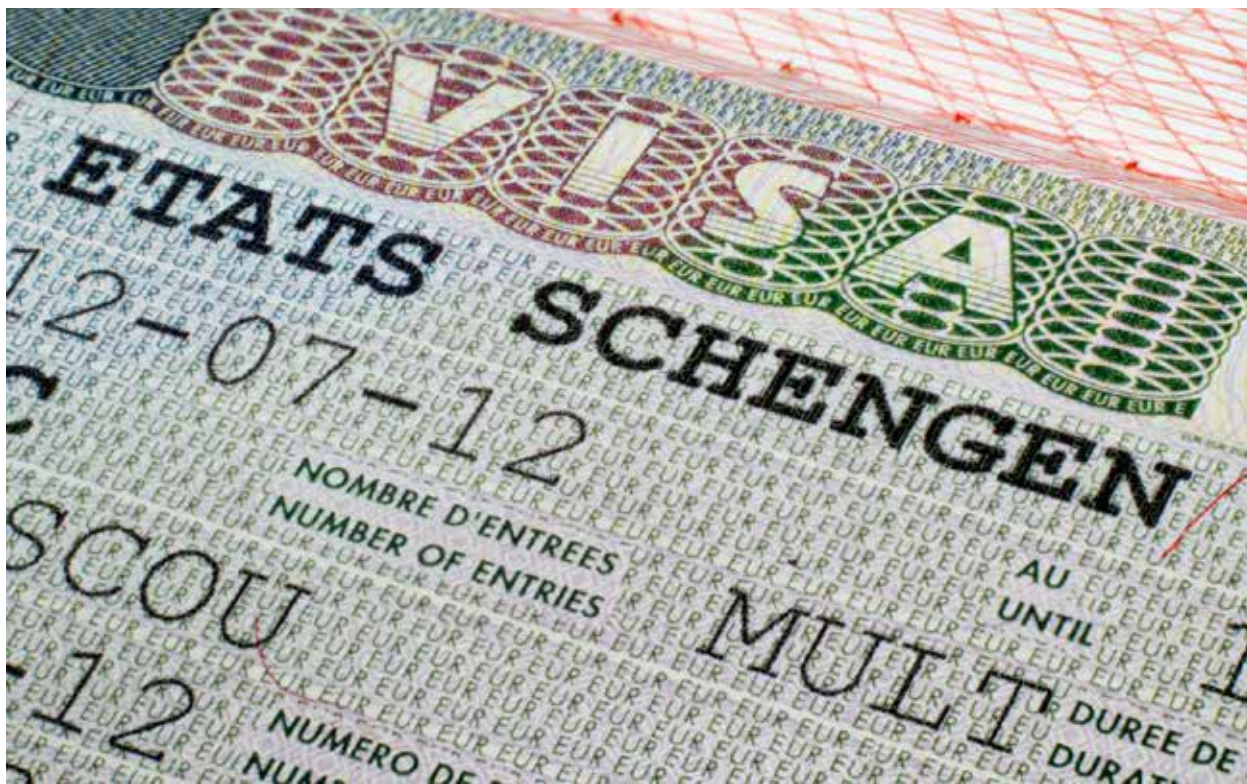
On the other side of the agreement, the EU promised to support Greece regarding the management of the asylum applications of the refugees. According to the agreement, first refugees whose asylum application is rejected should be returned to Turkey starting from April 4, 2016 (European Commission, 2016). Therefore, 4 thousand officers, judges, police and interpreters have been assigned to work under the Maarten Verwey, special representative of the President of the European Commission Jean-Claude Juncker. In order to gather required number of personnel 20 EU countries has promised to support the Greece with personnel during the process. As a first step, European Commission planning to send 2500 officers till 28 March 2016 to Greece adding to that Greece has appointed 1500 officers, lawyers and police to work during the process (European Commission, 2016).

It looks like both sides hold their promises and implement the necessary steps to operationalize the plan according to the agreement. However, there is a lot to do and the procedures need to be implemented effectively on time in order to achieve

первым этапом решения миграционного кризиса. Поэтому, в качестве первого шага, Турция и ЕС решили сократить и содержать прибывших. Впоследствии можно подготовить некую основу для работы по вопросам правовых, экономических и социальных проблем прибывших беженцев.

Прошла почти неделя после осуществления плана и первые результаты указывают на то, что Турции и ЕС удалось уклониться от опасений по поводу практической плана действий путем сокращения числа беженцев, прибывающих к греческим островам через Турцию. Начиная с 20 марта 2016 года Турция приняла меры предосторожности по ограничению миграционного потока через территорию Турции в Грецию. Результаты первой недели показывают, что эти меры эффективно сократили число беженцев с 1500 по состоянию на 19 марта до 161 по состоянию на 23 марта согласно сообщению представителя Центра по борьбе с кризисом беженцев Гиоргоса Киритсиса 24 марта 2016 года. Результаты впечатляют, принимая во внимание тот факт, что это число ежедневно достигало 4400 в октябре 2015 года.

С другой стороны, ЕС обещал поддержать Грецию по вопросу управления ходатайствами о предоставлении убежища беженцев. В соответствии с соглашением, первые беженцы, чьи ходатайства о предоставлении убежища были отклонены, должны быть возвращены в Турцию начиная с 4 апреля 2016 года. 4 тысячи офицеров, судей, сотрудников полиции и переводчиков были назначены на работу при Маартене Фервее, специальном представителе Европейской комиссии Жан-Клода Юнкера. Чтобы собрать необходимое количество персонала, 20 стран-членов ЕС пообещали поддержать Грецию с персоналом во время процесса. В качестве первого шага, Европейская комиссия планирует направить в Грецию 2500 сотрудников до 28 марта 2016 года, учитывая тот факт, что Греция назначила 1500 сотрудников, адвокатов и сотрудников полиции для работы во время процесса.

www.barcelonacheekin.com

long-term goals, which have been set in the agreement. Nevertheless, the current achievements ensure that this plan could be operationalized and work effectively in order to control the uncontrolled refugee flow.

The success of this plan is important for the EU for a number of reasons; first, it will regulate the refugee flow and establish a controlling mechanism. Second, the framework will allow the people who really needs an asylum through legal procedures. With accepting refugees, legally their socio-economic integration process could start and they could economically integrate into EU countries' economies as labor force and start contributing their host countries. Third documentation and background checks will increase the information data regarding security concerns. Finally, it would save the Schengen system from shattering since a number of member countries such as Austria, Hungary, Slovenia France, Belgium and Denmark has re-started to implement border controls meaning an end of union ideology and political unity for EU (BBC, 2016).

Похоже, что обе стороны держат свои обещания и осуществляют необходимые меры по выполнению плана в соответствии с соглашением. Тем не менее, многое еще предстоит сделать и процедуры должны быть осуществлены эффективно в установленные сроки для достижения долгосрочных целей, поставленных в соглашении. Тем не менее, текущие результаты показывают, что этот план может осуществиться и эффективно работать для контроля безудержного потока беженцев.

Успех этого плана имеет важное значение для ЕС по целому ряду причин; во-первых, он будет регулировать поток беженцев и создавать контрольный механизм. Во-вторых, структура позволит людям, которые действительно нуждаются в убежище получить его с помощью правовых процедур. С принятием беженцев, с юридической точки зрения может начаться их социально-экономический процесс интеграции и они могли бы интегрироваться в экономику стран ЕС в качестве рабочей

While Turkey and the EU are working closely to manage the task of controlling the migration flow UN and Doctors without Borders has announced that they are withdrawing their personnel from Idomeni refugee camp in Greece in order to protest the agreement between Turkey and the EU. The UN has expressed their concerns by stating that this agreement is a violation of international laws on a basis of mass deportation, the UN is concerned that migrant's will not be able to protect their rights efficiently within the current structure of the plan (Al Jazeera, 2016). However, on this point, the President of the European Commission Jean-Claude Juncker expressed that the agreement is not violating the international laws or the deportation laws of the EU since asylum cases will be looked individually and processed according to laws (European Commission, 2016).

On the topic of Schengen visa Turkey so far completed 35 regulations and working on 34 of them did not start working on 3 of them. Whether Turkey can manage to complete all 72 regulation fully by the end of April 2016 or not is up to Turkey (European Commission, 2016). However, the question here is not about the technical barriers if Turkey cannot complete at the end of the April then in a later period Turkey will eventually complete the necessary regulations.

The question here is about political barriers, it is known that a number of countries such as France and Austria were against adding Schengen topic into negotiations. Therefore, the question is when Turkey bypasses all the technical barriers whether it could pass through the political ones too (Ozalp, 2016). According to an agreement if Turkey fulfills 72 regulations then there should not be

The domestic tourism sector will face an additional competition since new vacation locations in Europe will be much easily available for Turkish tourists.

Внутренний туристический сектор столкнется с дополнительной конкуренцией, так как новые места для отдыха в Европе будут очень легко доступны для турецких туристов.

силы и начать вносить вклад в принимающие страны. В-третьих, проверка документов и данных увеличит информационные данные, касающиеся проблем безопасности. И наконец, это спасло бы Шенгенскую систему от разрушения, так как ряд государств-членов как Австрия, Венгрия, Словакия, Франция, Бельгия и Дания вновь приступили к осуществлению пограничного контроля, что означает конец идеологии союза и политического единства для ЕС.

В то время как Турция и ЕС тесно сотрудничают по вопросу контроля миграционного потока, ООН и «Врачи без границ» объявили о том, что они отзывают свой персонал из лагеря беженцев Идомени в Греции чтобы выразить протест против соглашения между Турцией и ЕС. ООН выразила обеспокоенность, заявив, что это соглашение является нарушением международного права на основе массовой депортации. ООН обеспокоена тем, что мигранты не смогут эффективно защитить свои права в рамках существующей структуры плана. Однако, президент Европейской комиссии Жан-Клод Юнкер выразил свое мнение о том, что соглашение не нарушает нормы международного права или законы о депортации ЕС, поскольку случаи убежища будут рассматриваться в индивидуальном порядке и обрабатываться в соответствии с законодательством.

Что касается темы Шенгенской визы, на сегодняшний день Турция выполнила 35 из 72 требований и в процессе выполнения 34 требований, в то время как работа над 3 условиями еще не начата. Сможет ли Турция выполнить все 72 условия к концу апреля 2016 года или нет – зависит от самой Турции. Тем не менее, здесь идет речь

any problem and Turkey should join Schengen zone by the end of June 2016. However, there is a potential risk that some countries might try to derail Turkey's entrance to Schengen, which could threaten the refugee agreement and the framework to control the uncontrolled migration flow to EU. For instance, Austria was reluctant to add the Schengen term into refugee agreement due to domestic political concerns where far-right Freedom party is criticizing this term. As for France the reason, why France is not inclined about Turkey's entrance to Schengen zone is that France is not heavily feeling the pressure of refugee flow like Germany does, therefore; granting visa exclusion to Turkey seems unnecessary (Karakaya, 2016; Burchard & Barigazzi, 2016).

Nevertheless, the EU has signed the refugee agreement with Turkey. The reason why the EU accepted the Turkey's proposal on refugee agreement without making any significant changes is due to not having an alternative solid plan. Adding to that Turkey's terms is based on mutual understanding that found reasonable by many EU countries.

However, removal of visa requirements for Turkish citizens is not a welcomed news for everybody in Turkey. Because the visa requirement has created, a sub service sector which handles all the visa processes for a certain price. For instance, currently, Schengen visa costs around 85 Euro where 60 Euro goes for obtaining the visa and 25 Euro paid to the company who handle all the paperwork (Gomez, 2016). Adding to that most of the major tourism agencies has a visa department who deals with the visa regulations. A number of company owners in this sector expect that their income will cut by half and dismissal

“

The question here is about political barriers, it is known that a number of countries such as France and Austria were against adding Schengen topic into negotiations.

”

“

Здесь идет речь о политических преградах, известно, что ряд стран, таких как Франция и Австрия были против добавления шенгенской темы в переговоры.

”

не о технических барьерах. Если Турция не сможет реализовать все поставленные требования к концу апреля, то в более поздний период в конечном счете выполнит все необходимые условия.

Здесь идет речь о политических преградах, известно, что ряд стран, таких как Франция и Австрия были против добавления шенгенской темы в переговоры. Поэтому,

of employees in this sub service sector will be imminent (Gocmez, 2016).

Furthermore, the domestic tourism sector will face an additional competition since new vacation locations in Europe will be much easily available for Turkish tourists. A number of owners of leading tourism agencies expecting that in short term ticket sales to Europe will increase 70% and in the long term, it could multiply 2-3 times (Gocmez, 2016). In 2015 domestic tourism revenues has reached 12.4

↑
вопрос состоит в следующем: когда Турция обойдет все технические барьеры и может ли она также пройти через политические преграды? В соответствии с соглашением, если Турция выполнит все 72 условия, то не должно быть никаких проблем и Турция сможет присоединиться к Шенгенской зоне к концу июня 2016 года. Тем не менее, существует потенциальный риск того, что некоторые страны могут попытаться сорвать вступление Турции в Шенген, что может поставить под угрозу соглашение

billion Turkish Lira (4.39 bn. US \$) which equals to 14% of total tourism revenues in 2015 (TUIK, 2015). On the other side in 2015, 8.75 million Turkish citizens spend their vacation abroad and spend in total 5,69 billion US \$ (per capita 651 US\$) (TUIK, 2015). Experts from the tourism sector expecting that there will be an increase in abroad ticket sales after joining the Schengen area. The increase in numbers will be the combination of new customers who are willing to visit Europe for a short period. In addition to that, there will be a shift from the domestic market due to new destinations will become easily available which will eliminate the comparative advantage of local touristic places in terms of accessibility (Gocmez, 2016).

On the other side, the free movement in Schengen will make it easier for European tourists to arrive Turkey too. However, the question is whether this new arrival from European countries could compensate the potential loss of domestic tourism sector in Turkey. Because the first two months figures in 2016 indicate that there is an 8-10% decrease in the arrival number of European tourist comparing with the same period last year (Tursab, 2016). As for Russian tourists, there is 54% decrease, which makes the analysis regarding Schengen agreement could compensate the losses of Russian tourists, seems unrealistic. The real difference could be analyzed more clearly during the June-September period, however; current situation shows that it will be a difficult year for the domestic tourism sector in 2016 (Tursab, 2016).

References

- European Commission, (2016). EU and Turkey agree European response to refugee crisis. European Commission.
http://ec.europa.eu/news/2016/03/20160319_en.htm
 European Commission, (2016). Six Principles for further developing EU-Turkey Cooperation in tackling the Migration Crisis. European Commission - Press release.
http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-830_en.htm
 T24.com, (2016). Davutoğlu: AB ile anlaşmada yanlış anlaşılan hususlar var; Avrupa'dan mülteci almayacağız. T24.com.tr.

о беженцах и структуру контроля безудержного миграционного потока в ЕС. К примеру, Австрия неохотно отнеслась к добавлению Шенгенского договора в соглашение о беженцах из-за внутренних политических проблем, где крайне правая Партия свободы критикует этот договор. Что касается Франции причина, почему Франция не склонна к вступлению Турции в Шенгенскую зону заключается в том, что Франция не сильно ощущает давление потока беженцев как Германия, поэтому предоставление отмены визы для Турции кажется излишним.

Тем не менее, ЕС подписал с Турцией соглашение о беженцах. Причина, почему ЕС принял предложение Турции по соглашению о беженцах без внесения каких-либо существенных изменений обусловлено отсутствием альтернативного основательного плана. Кроме того, условия Турции основаны на взаимопонимании, которые многие страны-члены ЕС находят разумными.

Однако не все в Турции приветствуют отмену визовых требований для турецких граждан. Поскольку требование визы создало суб-сектор услуг, занимающийся процессом выдачи виз за определенную цену. Например, в настоящее время стоимость Шенгенской визы – приблизительно 85 евро, из них 60 евро пойдут на получение визы, а 25 евро – компании, которая занимается подготовкой всех документов. У большинства крупнейших туристических агентств есть визовый отдел, который занимается выдачей виз. Ряд владельцев компаний в этом секторе ожидают, что их доход сократится наполовину и увольнение сотрудников в этом суб-секторе обслуживания будет неизбежным.

Кроме того, внутренний туристический сектор столкнется с дополнительной конкуренцией, так как новые места для отдыха в Европе будут очень легко доступны для турецких туристов. Ряд владельцев ведущих туристических агентств ожидают,

<http://t24.com.tr/haber/davutoglu-ab-ile-anlasmada-yanlis-anlasilan-hususlar-var-avrupadan-multeci-almayacagiz,332707>

Yardley, J., Alderman, L., (2016). Deal Appears to Curb Migrant Flow, but Greece Still Faces 'Uphill Effort'. The New York Times.http://www.nytimes.com/2016/03/22/world/europe/deal-appears-to-curb-migrant-flow-but-greece-still-faces-uphill-effort.html?_r=0

European Commission, (2016). Communication from the commission to the European Parliament, the European Council and the Council Next operational steps in Eu-Turkey cooperation in the field of migration. European Commission.

http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/proposal-implementation-package/docs/20160316/next_operational_steps_in_eu-turkey_cooperation_in_the_field_of_migration_en.pdf

European Commission, (2016). President Juncker appoints EU Coordinator to organise operational implementation in Greece. European Commission - Press release.

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-942_en.htm
BBC, (2016). Schengen: Controversial EU free movement deal explained. BBC.com. <http://www.bbc.com/news/world-europe-13194723>

Al Jazeera, (2016). UNHCR, MSF withdraw from Greece's refugee 'hotspots'. Al Jazeera.com.

<http://www.aljazeera.com/news/2016/03/aid-groups-withdraw-greece-refugee-hotspots-160322202842234.html>

Ozalp, G. (2016). Türkiye-AB uzlaşması ne anlama geliyor: 5 soruda anlaşma. Hurriyet.com.tr

<http://www.hurriyet.com.tr/turkiye-ab-uzlasmasi-ne-anlama-geliyor-5-soruda-anlasma-40072211>

Karakaya, K. (2016). EU deal with Turkey to send back refugees already on thin ice. Al-monitor.com

<http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/03/turkey-syria-european-union-refugee-deal.html#>

Burchard, H., Barigazzi, P. (2016). 6 countries that could derail the EU-Turkey migration deal. Politico.eu.

<http://www.politico.eu/article/six-countries-could-shoot-down-controversial-eu-turkey-deal/>

Gocmez, Y. (2016). Vizeler kalkan Türkiye Avrupalıya gidecek. Hurriyet.com.tr.

<http://www.hurriyet.com.tr/vizeler-kalkinca-turkler-avrupaya-gidecek-40065240>

TUIK, (2015). Turizm İstatistikleri. Türkiye İstatistik Kurumu.

http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1072

Tursab.org, (2016). Incoming Turizm Raporu. Türkiye Seyahat Acentaları Birliği. http://www.tursab.org.tr/dosya/14188/subat-2016_14188_5350309.pdf

что в краткосрочной перспективе продажа билетов в Европу увеличится на 70%, а в будущем может увеличиться в 2-3 раза. В 2015 году внутренние доходы от туризма достигли 12,4 миллиардов турецких лир (4,39 миллиардов долларов США), что составляет 14% от общего объема доходов от туризма в 2015 году. С другой стороны, в 2015 году 8,75 миллионов турецких граждан провели свой отпуск за границей и потратили в общей сложности 5,69 миллиардов долларов США (651 доллар США на душу населения). Эксперты туристического сектора ожидают, что будет увеличение продаж билетов на рейсы за рубеж после вступления в Шенгенскую зону. На увеличение показателей также повлияет количество новых клиентов, желающих посетить Европу на короткий промежуток. В дополнение к этому, будет переход от внутреннего рынка за счет того, что новые направления станут легко доступными. Это устранил сравнительное преимущество местных туристических мест с точки зрения доступности.

С другой стороны, свободное передвижение в рамках Шенгенской зоны также облегчит европейским туристам поездку в Турцию. Однако вопрос состоит в следующем: может ли это новое прибытие из европейских стран компенсировать возможную потерю во внутреннем туристическом секторе в Турции? Поскольку цифры первых двух месяцев 2016 года свидетельствуют о том, что есть уменьшение на 8-10% в количестве прибытия европейских туристов по сравнению с аналогичным периодом прошлого года. Что касается российских туристов, то здесь наблюдается уменьшение на 54%, что делает нереальным анализ о возможности Шенгенского соглашения компенсировать потери российских туристов. В период с июня по сентябрь можно будет более четко проанализировать реальную разницу. Однако, текущая ситуация показывает, что 2016 год будет сложным для внутреннего туристического сектора Турции.

IS THE EURASIAN ECONOMIC UNION AN OPTIMUM CURRENCY AREA?

Daniyar Nurbayev

ЯВЛЯЕТСЯ ЛИ
ЕВРАЗИЙСКИЙ
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ
СОЮЗ ОПТИМАЛЬНОЙ
ВАЛЮТНОЙ ЗОНОЙ?

On 1 January 2015, the Eurasian Economic Union (EEU) was established by three former Soviet Republics (Kazakhstan, Russia and Belarus). Later, during 2015, Armenia and Kyrgyzstan joined the union which is designed to provide free movement of goods and capital and labor services among the five countries. According to the members such as Kazakhstan and Russia, the economic union is just an initial stage of the association of these countries, and the next important step of this union will be a creation of a common currency. The idea of the common currency among the former Soviet Republics was first proposed by the President of Kazakhstan Nursultan Nazarbayev in 2003¹. Years later after creation of the Customs Union

Евразийский экономический союз (ЕЭС) был основан тремя бывшими советскими республиками (Казахстан, Россия и Беларусь) 1 января 2015 года. Позже, в 2015 году Армения и Кыргызстан вступили в союз, который был разработан для обеспечения свободного перемещения товаров, капитала и трудовых услуг среди этих пяти стран. По мнению государств-членов, таких как Казахстан и Россия, экономический союз является лишь начальным этапом объединения этих стран, и следующим важным шагом этого союза станет создание единой валюты. Идея единой валюты среди бывших советских республик была впервые предложена Президентом Казахстана Нурсултаном Назарбаевым в 2003 году. Несколько лет спустя после создания Таможенного союза в 2010 году

¹ Назарбаев предложил ввести единую валюту - "алтын" For more information see: <http://www.nomad.su/?a=3-200304020025>

in 2010 debates on common currency boosted, in 2011 after signing the Treaties on Eurasian Economic Space President of Kazakhstan Nursultan Nazarbayev and his Russian counterpart Vladimir Putin argued importance of the creation currency union². In 2009, Nazarbayev also proposed to name new currency as "Evraz"³ (previously he proposed to use "Altyn").

The creation of common currency is not an easy process, and it may not always be beneficial for all countries. In this research, the possible benefits of the member countries from the currency union will be analyzed.

The theoretical foundation of the currency union is based on Robert Mundell's research which was prepared in 1961 regarding the foundations of the theory of Optimum Currency Area (OCA). Mundell said that the OCA is the area that is composed of several countries with strong economic ties, which would maximize their economic efficiency by accepting a common currency. He also emphasizes the importance of factor mobility, especially labor mobility to create the currency union. In addition, OCA requires capital mobility and price and wage flexibility across the member countries.

The intuition of advantages of the currency union is obvious. The union

2 Nazarbayev: There is and there will be no 'restoration' of the USSR in the Eurasian Union For more information see: http://en.tengrinews.kz/politics_sub/Nazarbayev-There-is-and-there-will-be-no-restoration-of-the-5293/ New Initiative Of Nazarbayev "G Global Project" For more information see: <http://www.eurodialogue.eu/eu-central-asia/New-Initiative-of-Nazarbayev-G-Global-Project>

3 Kazakhstan Suggests a New Currency For more information see: <http://www.themoscowtimes.com/news/article/kazakhstan-suggests-a-new-currency/375212.html>

Mundell said that the OCA is the area that is composed of several countries with strong economic ties, which would maximize their economic efficiency from a common currency.

Манделл отметил, что ОВЗ – это зона, состоящая из нескольких стран с сильными экономическими связями, которые бы максимально увеличили их экономическую эффективность приняв единую валюту.

возникли споры относительно единой валюты. В 2011 году после подписания Соглашений об Едином экономическом пространстве, Президент Казахстана Нурсултан Назарбаев и его российский коллега Владимир Путин обсудили важность создания валютного союза. В 2009 году Назарбаев также предложил назвать новую валюту «Евразом» (ранее он предлагал использовать название «Алтын»).

Создание единой валюты не легкий процесс, и это не всегда может быть полезным для всех стран. В этом исследовании будут проанализированы возможные выгоды государств-членов от валютного союза.

Теоретическая база валютного союза основывается на исследовании Роберта Манделла, которое было подготовлено в 1961 году и рассматривает основы теории оптимальных валютных зон (ОВЗ). Манделл отметил, что ОВЗ – это зона, состоящая из нескольких стран с сильными экономическими связями, которые бы максимально увеличили их экономическую эффективность приняв единую валюту. Он также подчеркивает важность фактора мобильности, в особенности мобильность рабочей силы для создания валютного союза. Кроме того, ОВЗ требует мобильности капитала, гибкости цен и заработной платы в государствах-членах.

Преимущества валютного союза очевидны. Союз способствует развитию торговли между странами союза из-за отсутствия стоимости перехода и потому, что одна валюта становится общей расчетной единицей. Тем не менее, валютный

facilitates trade among the union countries because of an absence of transition cost and because one currency became a common unit of account. However, the currency union has also disadvantages. The main disadvantage is “asymmetric shocks”. The existence of the common currency does not guarantee that the economic shock will have an equal effect on the every member country of the union. Some countries may be highly exposed by these shocks and may need fiscal and monetary stimulus to protect the economy, but in case of the common currency, the countries cannot use such kind of instruments.

Peter Kenen (1969) in his research argued that to overcome the issue of the asymmetric shocks countries in a currency union need to integrate their fiscal policies. With integrated fiscal policy⁴ if some countries suffer from asymmetric shocks the currency union would provide supporting transfers from the central union’s budget to protect the economy of these countries. In addition, he adds that product diversification can also be used to counter asymmetric shocks. If the country has the low product diversification, demand shock would highly affect the countries trade balance, and by using common currency exchange rate could not change and adjust to the shock.

The European Monetary Union (EMU) is the best example of currency union based on Mundell’s theory. Despite its possible disadvantages, which was noted above, in 1999 European Union created its common currency. Today EMU consists of 19 countries with the 338 million population (2013) and has the second largest economy in the world (2014).

According to some researchers (Ricci, 2008; Pasimeni, 2014), the creation of the EMU was a political decision, despite the fact that Eurozone countries had strong economic ties. Moreover, the EMU countries have almost all requirements (proposed by Mundell, 1961) to create currency union. The EMU countries

⁴ Is the union in which both taxation, public spending and public debt would be taken by a supranational central fiscal authority

союз имеет также свои недостатки. Основным недостатком являются «асимметричные шоки». Существование единой валюты не гарантирует того, что экономический шок будет иметь равное влияние на каждое государство-член союза. Некоторые страны могут быть в значительной степени подвержены этим шокам и, возможно, будут нуждаться в бюджетном и денежно-кредитном стимуле, чтобы защитить экономику. Но в случае единой валюты, страны не могут использовать такой вид инструментов.

Питер Кенен (1969) в своем исследовании утверждал, что для преодоления проблемы асимметричных шоков страны валютного союза должны интегрировать свои бюджетные политики. В интегрированной

have financial development, openness, capital mobility, price flexibility.

At the beginning of its existence, the currency union boosted economic growth in member countries. According to the World Bank, the EMU countries increased their shares of GDP⁵ in world economy from 19.5% in 2000 to 22.4% in 2007 and decreased their unemployment level⁶ (% of total labor force) from 9.3% in 2000 to 7.4% in 2007.

However, the EMU's problem revealed after world economic crisis in 2008-2009. It was

⁵ GDP at market prices (current US\$) <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>

⁶ Unemployment, total (% of total labor force) <http://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS>

бюджетной политике если некоторые страны будут страдать от асимметричных шоков, то валютный союз оказывает поддержку трансфертов из бюджета центрального союза, чтобы защитить экономику этих стран. Кроме того, Кенен говорит, что диверсификация продукции также может быть использована для борьбы с асимметричными шоками. Если в стране низкий уровень диверсификации продукции, то потребительский шок значительно повлияет на торговый баланс стран, а при единой валюте валютный курс не может измениться и приспособиться к шоку.

Европейский валютный союз (ЕВС) является лучшим примером валютного союза, основанного на теории Манделла. Несмотря на возможные недостатки, которые были отмечены выше, в 1999 году Европейский Союз создал свою единую валюту. Сегодня ЕВС состоит из 19 стран с населением 338 млн. человек (2013 г.) и имеет вторую по величине экономику в мире (2014 г.).

Согласно некоторым исследованиям (Риччи, 2008 г.; Пасимени, 2014 г.), создание ЕВС было политическим решением, несмотря на то, что страны еврозоны имели прочные экономические связи. Кроме того, страны ЕВС практически соответствуют всем требованиям (предложенным Манделлом, 1961 г.) для создания валютного союза. Странам ЕВС свойственны финансовое развитие, открытость, мобильность капитала и гибкость цен.

В начале своего существования валютный союз стимулировал экономический рост в государствах-членах. По данным Всемирного банка, страны ЕВС увеличили свои доли ВВП в мировой экономике с 19,5% в 2000 году до 22,4% в 2007 году и снизили уровень безработицы (% полной рабочей силы) с 9,3% в 2000 году до 7,4% в 2007 году.

Однако после мирового экономического кризиса в 2008-2009 гг. в ЕВС возникли проблемы. Это было серьезное испытание

a tough test for the EMU countries, particularly for Greece, Ireland, Italy, Portugal, and Spain (also known as PIIGS). After the financial crisis, the EMU's GDP dropped to 17.2% of the World's GDP in 2014, and unemployment rose to 11.5% in 2014.

The reason of EMU failure was its inability to resist the asymmetric shock, which was the result of world crisis. The asymmetric shock affected the EMU despite the presence of capital mobility, and economic openness. The reason of inability to resist asymmetric shock was the idea proposed by Kenen, which was noted above. To adjust asymmetric shock, the currency union needs fiscal transfer payments among member states, which is not possible without fiscal integration. The PIIGS countries could not use monetary stimulus to protect the economy, because of the common currency, and they needed transfers from member countries.

Despite the fact that the EMU was a political decision, and now they are struggling, the union countries had almost all prerequisites to create monetary union and before crisis the union's economy is actually boosted. Unlike the EMU, the EEU countries do not have sufficient prerequisites to create common currency. Because of that, the creation of monetary union in the EEU will be fully political decision without any economic incentives, and there are no guarantees that the member countries' economies will thrive, however there are high chances that, they will suffer from asymmetric shocks. There are some reasons, which indicate that the EEU is not the OCA which will be listed below.

The first reason is the absence of trade diversification in member countries.

The union facilitates trade among the union countries because of an absence of transition cost and because one currency became a common unit of account.

Союз способствует развитию торговли между странами союза из-за отсутствия стоимости перехода и потому, что одна валюта становится общей расчетной единицей.

для стран ЕВС, в частности для Греции, Ирландии, Италии, Португалии и Испании (также известные как PIIGS). После финансового кризиса, доля ВВП ЕВС снизилась до 17,2% от мирового ВВП в 2014 году, а уровень безработицы вырос до 11,5% в 2014 году.

Причиной неудачи ЕВС была неспособность противостоять асимметричному шоку, который был результатом мирового кризиса. Асимметричный шок повлиял на ЕВС, несмотря на мобильность капитала и экономическую открытость. Причиной неспособности противостоять асимметричному шоку была идея Кенена, которая была отмечена выше. Чтобы регулировать асимметричный шок, валютному союзу необходимы бюджетные трансфертные платежи среди государств-членов, что невозможно без бюджетной интеграции. Страны PIIGS не могли использовать денежно-кредитный стимул, чтобы защитить экономику из-за единой валюты, и им были необходимы трансферты от государств-членов.

Несмотря на то, что ЕВС был политическим решением, и теперь они борются, у стран союза были практически все предпосылки для создания валютного союза и до кризиса экономика союза фактически усилилась. В отличие от ЕВС, страны ЕЭС не имеют достаточных предпосылок для создания единой валюты. Из-за этого, создание валютного союза в ЕЭС будет полностью политическим решением без каких-либо экономических стимулов, и нет никаких гарантий того, что экономика государств-членов будет процветать, однако есть высокая

According to the data from the Eurasian Economic Commission (EEC), the average share of mineral commodities export in total export is 65.6% (in 2014). Kazakhstan has the highest share of the mineral commodities (74.9%) the next is Russia with 65.6%. Armenia, Belarus, and Kyrgyzstan have 36.6%, 47.2% and 5.3% respectively.

The second reason is that the EEU has unbalanced structure. Russia's GDP accounts for 85.7% (2014) of the total EEU's GDP while other countries' share does not exceed 10%. Moreover, the share of GDP of Armenia and Kyrgyzstan less than 1% (0.5% and 0.3% respectively), while Kazakhstan accounts for 9.9% and Belarus accounts for 3.5%.

The next reason is that the countries do not have strong economic ties. According to the EEC, only 13.5% of total trade is account for mutual trade between member countries. Russia has the lowest share of mutual trade in their total trade (8.1%), while Belarus and Kyrgyzstan have the highest share (49.5% and 44.3% respectively). None of the member countries has the mutual trade share higher than 50%.

The forth reason is that the EEU countries do not have a highly developed financial

вероятность того, что они будут страдать от асимметричных шоков. Есть несколько причин, которые указывают на то, что ЕЭС не является оптимальной валютной зоной. Эти причины будут перечислены ниже.

Первая причина заключается в отсутствии диверсификации торговли в государствах-членах. По данным Евразийской экономической комиссии (ЕЭК), средняя доля экспорта минеральных товаров в общем объеме экспорта составляет 65,6% (в 2014 году). Казахстан имеет самую высокую долю минеральных продуктов (74,9%), следующей является Россия с 65,6%. Армения, Беларусь и Кыргызстан имеют 36,6%, 47,2% и 5,3% соответственно.

Вторая причина заключается в том, что в ЕЭС нет сбалансированной структуры. ВВП России составляет 85,7% (2014 г.) от общего объема ВВП ЕЭС, в то время как доля других стран не превышает 10%. Кроме того, доля ВВП Армении и Кыргызстана составляет менее 1% (0,5% и 0,3% соответственно), в то время как доля Казахстана составляет 9,9%, а Беларуси – 3,5%.

Отсутствие прочной экономической связи стран является следующей причиной почему ЕЭС не является оптимальной

Table 1: Mutual and Foreign Trade between Member Countries

	EEU	Armenia	Belarus	Kazakhstan	Kyrgyzstan	Russia
Foreign Trade	86.5%	73.7%	50.5%	79.2%	55.7%	91.9%
Mutual Trade	13.5%	26.3%	49.5%	20.8%	44.3%	8.1%

Source: Eurasian Economic Commission

Таблица 1: Внутренняя и внешняя торговля между государствами-членами

	ЕЭС	Армения	Беларусь	Казахстан	Кыргызстан	Россия
Внешняя торговля	86.5%	73.7%	50.5%	79.2%	55.7%	91.9%
Внутренняя торговля	13.5%	26.3%	49.5%	20.8%	44.3%	8.1%

Источник: Евразийская экономическая комиссия

Table 2: Labour Productivity and Average Monthly Wage Growth

	LP (2013), US\$	LP Average Growth (2006-2013)	Real Wage Average Growth (2006-2013)	Real Wage/LP
Russian Federation	46 710	3.0%	7.6%	2.52
Kazakhstan	45 618	4.3%	6.5%	1.50
Belarus	38 668	6.0%	11.4%	1.90
Armenia	17 767	2.1%	11.2%	5.35
Kyrgyz Republic	7 448	2.9%	9.6%	3.24

Note: Labour Productivity – LP

Source: World Bank, International Labour Organization and Own Calculations

Таблица 2: Производительность труда и средний ежемесячный рост заработной платы

	ПТ (2013), \$ США	Средний рост ПТ (2006-2013)	Средний рост реальной заработной платы (2006-2013)	Реальная заработная плата/ПТ
Российская Федерация	46 710	3.0%	7.6%	2.52
Казахстан	45 618	4.3%	6.5%	1.50
Беларусь	38 668	6.0%	11.4%	1.90
Армения	17 767	2.1%	11.2%	5.35
Кыргызская Республика	7 448	2.9%	9.6%	3.24

Примечание: Производительность труда – ПТ

Источник: Всемирный банк, Международная организация труда и собственные расчеты

sector while it is one of the main factors of OCA. Kotlyarov and Alekseev (2014), in their research, shows that the EEU countries have a low level of financial development (lower than in European countries and the USA). According to Svirydzhenka (2016), Russia in 2013 was the 32nd in the financial development ranking, while Armenia, Belarus, Kazakhstan and Kyrgyzstan were the 99th, 127th, 69th and 139th in the ranking.

Differences between labour productivity growth and wage growth may tend to create adjustment problems in a monetary union. Due to this fact, we are going to look at labour productivity and wage growth of the EEU countries. According to the Freeman (2008)⁷, labour productivity is “volume measure

валютной зоной. По данным ЕЭК, только 13,5% от общего объема торговли приходится на внутреннюю торговлю между государствами-членами. В России самая низкая доля внутренней торговли в общем объеме торговли (8,1%), в то время как в Беларуси и Кыргызстане наблюдается максимальная доля (49,5% и 44,3% соответственно). Ни в одном из государств-членов не наблюдается доля внутренней торговли выше, чем 50%.

Четвертая причина заключается в том, что в странах ЕЭС нет высокоразвитого финансового сектора, в то время как это является одним из главных факторов ОВЗ. Котляров и Алексеев (2014 г.) в своих исследованиях отмечают, что в странах ЕЭС низкий уровень финансового развития (ниже, чем в европейских странах и США).

⁷ OECD Statistics Directorate - LABOUR PRODUCTIVITY INDICATORS.

commons.wikimedia.org

of output" (GDP) divided by "measure of input use" (total number of hours worked of all persons employed or total employment), and as a labour productivity indicator I use the World Bank's "GDP per person employed indicator", which is (GDP) divided by total employment in the economy.

If we look at Table 2, we can see that since 2006 to 2013 labour productivity growth was lower in comparison with real wage growth. From the table, we can see that Kyrgyzstan and Armenia have the lowest level of average labour productivity growth while Belarus has the highest. Despite the fact that Armenia has low productivity growth, it has a high level of average real wage growth (11.2%). If we look at Real Wage/LP coefficient (Real Wage Average Growth divided by LP Average Growth), we can see that Armenia's wage growth significantly exceeds labour productivity growth (5.35). Despite the fact that Kyrgyzstan has low labour productivity growth, average real wages of this country grew significantly (9.6%). Kazakhstan has lowest Real Wage/LP rate (1.50), which also means that Kazakhstan's real wages and productivity rose at a similar pace. Belarus and Russia have

The data provided above shows that the EEU is far from OCA.

Данные, представленные выше, показывают, что ЕЭС не подходит под ОВЗ по определенным требованиям.

Согласно Свиридзенке (2016 г.), в 2013 году Россия была 32-й в рейтинге финансового развития, в то время как Армения, Беларусь, Казахстан и Кыргызстан занимали 99-ю, 127-ю, 69-ю и 139-ю позиции в рейтинге.

Различия между ростом производительности труда и ростом заработной платы могут иметь тенденцию создавать проблемы регулирования в валютном союзе. В связи с этим, мы собираемся взглянуть на производительность труда и рост заработной платы в странах ЕЭС. Согласно Фриману (2008 г.), производительность труда – это «показатель объема производства» (ВВП), разделенный на «меру входного использования» (общее количество отработанных часов всех занятых лиц или полная занятость). В качестве показателя производительности труда использовался «показатель ВВП на одного занятого работника» Всемирного банка, который (ВВП) делится на полную занятость в экономике.

Если взглянуть на Таблицу 2, можно увидеть, что с 2006 г. по 2013 г. рост производительности труда был ниже по сравнению с ростом реальной заработной платы. Из таблицы также можно заметить, что в Кыргызстане и Армении самый низкий уровень среднего роста производительности труда, в то время как в Беларуси – самый высокий. Несмотря на то, в Армении низкий рост производительности труда, в стране наблюдается высокий уровень среднего роста реальной заработной платы (11,2%). Если обратить внимание на коэффициент реальной заработной платы/ТП (Средний рост реальной заработной

relatively low rates (1.90 and 2.52 respectively), which means that the growth of their real wages does not significantly overpass productivity growth. From these results, we can conclude that the EEU countries have differences between labour productivity growth and real wage growth.

The data provided above shows that the EEU is far from OCA, if the countries nonetheless decided to create currency union, the union will suffer from asymmetric shocks. The only way for the countries to overcome the problem of asymmetric shocks is to integrate their fiscal systems. However, the integrated fiscal system in currency union means that the member countries lose their fiscal and monetary independence. In conclusion, it is worth saying that today the EEU does not possess all prerequisites to create a currency union.

References

- Mundell, Robert A. 1961. "A Theory of Optimum Currency Areas." *American Economic Review* 51: 657-65
- Kenen, Peter B. "The Theory of Optimum Currency Areas: An Eclectic View," in *Monetary problems of the international economy*. Eds.: Mundell and Swoboda. U. of Chicago Press, 1969, pp. 41-60.
- Ricci, L., 2008. A Model of Optimum Currency Area. *Economics*, 2(8).
- Pasimeni, Paolo. 2014. "An Optimum Currency Crisis" *European Journal of Comparative Economics* 11(2)173-204
- Rebecca Freeman. OECD Statistics Directorate - Labour Productivity Indicators., 2008,
- Котляров, Н. Оценка перспектив Евразийской валютно-экономической интеграции Н.Н. Котляров, П.В. Алексеев, Деньги и кредит. – 2014. – № 6. – С. 24-30.
- Katsiaryna Sviryzdenka, 2016. "Introducing a New Broad-based Index of Financial Development," IMF Working Papers 16/5, International Monetary Fund.

Peter Kenen (1969) in his research argued that to overcome the issue of the asymmetric shocks countries in a currency union need to integrate their fiscal systems.

Питер Кенен (1969) в своем исследовании утверждал, что для преодоления проблемы асимметричных шоков страны валютного союза должны интегрировать свои бюджетные политики.

платы разделенный на средний рост ТП), можно увидеть, что рост заработной платы в Армении значительно превышает рост производительности труда (5.35). Несмотря на то, что в Кыргызстане низкий рост производительности труда, средняя реальная заработная плата в этой стране значительно выросла (9,6%). В Казахстане самая низкая ставка Реальной заработной платы/ТП (1.50). Это также означает, что реальная заработная плата и производительность труда в Казахстане выросли в подобном темпе. В Беларуси и России относительно низкие ставки (1.90 и 2.52 соответственно). Это означает, что рост реальной заработной платы не превосходит в значительной мере рост производительности. Из этих результатов мы можем прийти к заключению, что у стран ЕЭС есть различия между ростом производительности труда и ростом реальной заработной платы.

Данные, представленные выше, показывают, что ЕЭС не подходит под ОВЗ по определенным требованиям. Тем не менее, если страны решат создавать валютный союз, то он будет страдать от асимметричных шоков. Для стран объединение их бюджетных систем является единственным путем решения проблем асимметричных шоков. Интегрированная финансовая система в валютном союзе означает, что государства-члены потеряют свою бюджетную и денежно-кредитную независимость. В заключение стоит сказать, что на сегодняшний день ЕЭС не обладает всеми необходимыми предпосылками для создания валютного союза.

GÜNEY OSETYA BAŞKANI LEONİD TİBİLOV'UN RUSYA ZİYARETİ ÜZERİNE

Dr. Aidarbek Amirbek

31 Mart 2016 tarihinde Güney Osetya Başkanı Leonid Tibilov Rusya'yı ziyaret ederek, sırasıyla Devlet Başkanı Vladimir Putin ve Gazprom Başkanı Aleksey Miller ile ikili görüşmelerde bulunmuştur. Rus basın kaynaklarının bilgilerine göre görüşmelerde Güney Osetya'nın sosyoekonomik ve doğalgaz sorunları ele alınmıştır.

Rusya açısından Güney Osetya sosyoekonomik yatırımlardan (ekonomik çıkarlardan) ziyade, siyasi-askeri (güvenlik çıkarları) açısından önem arz etmektedir. Bilindiği gibi, Güney Osetya'nın bulunduğu jeopolitik konum Rusya ile Güney Kafkasya'nın merkezi alanını birbirine bağlayan jeopolitik köprü konumundadır. Dolayısıyla Rus-

ya Güney Osetya üzerinden Güney Kafkasya'nın merkezi alanından gelebilecek olası tehditleri önlemek ve aynı zamanda bu alana gerektiğinde siyasi-askeri açıdan müdahale edebilmek için Tsinkhvali ile iki önemli anlaşma imzalamıştır: a) 17 Eylül 2008 tarihindeki «Dostluk, işbirliği ve ortak yardımlaşma anlaşmasıdır», buna göre Rusya devleti Güney Osetya istediği zaman gerekli askeri yardımları sağlayabilme olanağını elde etmiştir; b) 7 Nisan 2010 tarihli anlaşmaya göre ise Rusya Güney Osetya'da 4'ncü Birleşik Rus Askeri Üssü'nü kurmuştur. Bu anlaşmadan evvel, yani 30 Nisan 2009 tarihinde Güney Osetya yetkilileri devletin sınırını korumaya yönelik yapılan anlaşma gereği, Gürcistan ile olan sınırını

korumayı tamamen Rus askeri birliklerine bırakmışlardır. Kısacası 3,900 km.² yüzölçümü ve 53,5 bin nüfusu ile Güney Osetya Rusya açısından genelde Güney Kafkasya'nın merkezi alanına, özelde Gürcistan'a askeri müdahalede bulunmak için vazgeçilmez jeostratejik ülke konumunu taşımaktadır.

Rusya böyle bir jeostratejik öneme sahip ülkeyi kendine daha fazla bağımlı hale getirmek ve zamanla Rusya Federasyonu'nun bir parçasına dönüştürmek için çeşitli finansal yardımları ve yatırımları arttırma gayretlerini sergilemektedir. Aslında Rusya Güney Osetya'nın bağımsız olarak kalmasını tehdit olarak görebilir ve Federasyon bünyesindeki diğer Kafkasya ülkeleri için kötü örneği teşkil edebileceğinden tedirginlik duymuş olabilir. Yukarıda ifade edilen hedefe ulaşmanın yapı taşları daha evvelden atılmış olabilir. Nitekim 26 Ağustos 2009 tarihinde Güney Osetya'nın sosyoekonomik yönden gelişimini öngören hükümetler arası anlaşma imzalandı. Anlaşmaya göre Güney Osetya'nın 2015-2017 yılları arasında gelişimini sağlamak için yatırım programı kabul edilmiştir. Yatırım programına göre kültür, bilim ve eğitim ile ulaşım ve konut inşaatı alanında toplam 36 projeyi hayata geçirmek için Rusya 9 milyar ruble para vermeyi taahhüt etti.

18 Mart 2015 tarihinde Rusya ve Güney Osetya arasında 25 yılığına Moskova'da «Müttefiklik ve Entegrasyon Anlaşmasını» imzalandı. Buna göre Rusya ve Güney Osetya kendi aralarında savunma, güvenlik ve dış politika alanlarında ortak hareket etmeyi, ayrıca sosyoekonomik ilişkileri güçlendirmek için adım-adım sosyal ve ekonomik bağlantıları arttırmayı hedeflemişlerdir. Yatırım programını ve anlaşmayı hayata geçirmek için Rusya kendi devlet bütçesinden Güney Osetya'ya belli miktarda para ayırmayı ihmal etmemektedir.

Rusya böyle bir jeostratejik öneme sahip ülkeyi kendine daha fazla bağımlı hale getirmek ve zamanla Rusya Federasyonu'nun bir parçasına dönüştürmek için çeşitli finansal yardımları ve yatırımları arttırma gayretlerini sergilemektedir.

Rusya orta vadede ise Kuzey ile Güney Osetya'nın birleşmesini sağlayarak, «Alanya» adıyla Güney Kafkasya'nın merkezi alanında jeostratejik konumunu daha fazla güçlendirilebilir.

Rusya Devlet Başkanı V.Putin L.Tibilov'legörüşme esnasında 2016 yılında ülkesinin Güney Osetya'ya 8,2 milyar ruble para ayırdığını ve bunların 3,6 milyar rublesini yatırım programları için harcanacağını bildirildi. Aynı zamanda V.Putin 2015 yılında Rusya ve Güney Osetya arasındaki ticari oranın gerilediğini ve bunun uzun sürmeyeceğini sözlerine ekledi. Bilindiği gibi, 2015 yılında Rusya ve Güney Osetya arasındaki ticari oran %22,6 gerilemiştir. Örneğin 2014 yılında ticari ilişkilerin toplam oranı 69,9 milyon dolar idi, buna karşın 2015 yılında bu oran 54,14 milyon dolara kadar düşmüştür. Ticari ilişkilerin gerilemesini dengelemek için Rusya devleti büyük şirketlerin Güney Osetya'ya katkılarının artmasını sağlamaktadır. Bunların başında Gazprom şirketi gelmektedir ki, zaten şirket Güney Osetya'ya 10 milyar ruble yatırım yapmıştır ve Aleksey Miller önümüzdeki süreçte köylerin doğalgaz sorunlarını çözmeye yardımcı olacağını da taahhüt etmiştir.

Güney Osetya'nın konumunun önemi nedeniyle, Rusya Güney Osetya'ya gerekli finansal yardımları ve yatırımları arttırmak suretiyle halkın kalbini kazanmak istemektedir. Burada Rusya'nın hedefi 2017 yılının Nisan ayına kadar yapılacak referandum üzerinden Güney Osetya'yı kendi sınırlarına katmak olabilir. Rusya orta vadede ise Kuzey ile Güney Osetya'nın birleşmesini sağlayarak, «Alanya» adıyla Güney Kafkasya'nın merkezi alanında jeostratejik konumunu daha fazla güçlendirilebilir. Tüm bu gelişmeler, hem Rusya'nın kendi içindeki siyasi ve ekonomik gelişmelerle hem de uyguladığı dış politika ile sıkı sıkıya ilişkilidir. Dolayısıyla gelecekte Güney Osetya'nın durumunu şekillendirecek faktörler Rusya'nın siyasi ve ekonomik politikaları ile dış politikalarına bağlı olarak şekillenecektir.

ЕВРАЗИЙСКАЯ ИНТЕГРАЦИЯ: ИТОГИ, ТЕНДЕНЦИИ, ПРОГНОЗЫ. ЕАЭС В 2015 ГОДУ

Dr. Erkin Baydarov

ЦЕЛЬЮ ИССЛЕДОВАНИЯ БЫЛО НА БАЗЕ СОЗДАНИЯ ОБЩЕГО ИНФОРМАЦИОННОГО И ЭКСПЕРТНОГО КОММУНИКАЦИОННОГО ВЫЯВИТЬ НАИБОЛЕЕ СУЩЕСТВЕННЫЕ СОБЫТИЯ, УСКОРЯЮЩИЕ И ТОРМОЗЯЩИЕ ПРОЦЕССЫ ЕВРАЗИЙСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ.

18 марта 2016 года в Москве состоялся Международный экономический Форум государств-участников СНГ. К данному Форуму Департаментом стратегических коммуникаций «МКР-Медиа» был подготовлен Специальный доклад на русском и английском языках «Евразийская интеграция: итоги, тенденции, прогнозы. ЕАЭС в 2015 году». Документ был представлен широкой общественности на русском и английском языках на сайте

«МКР-Медиа» (См.: <http://www.mkrmedia.ru>).

Целью исследования было на базе создания общего информационного и экспертного коммуникационного выявить наиболее существенные события, ускоряющие и тормозящие процессы евразийской интеграции. Наиболее заметные информационные события в течение года оценивались 25 экспертами из Армении, Белоруссии, Казахстана, Киргизии, России

Главной особенностью развития в ЕАЭС в рассматриваемый период как следует из Доклада стал экономический прагматизм. В отличие от Европейского союза, цели ЕАЭС пока не носят «цивилизационного» уровня, но они уже существенно отличаются от постсоветских форматов.

и Таджикистана. В докладе лаконично обобщены и ранжированы процессы евразийской интеграции на основе событий и тенденций 2015 года и обозначены новые тренды Евразийского экономического союза.

Создание в январе 2015 года ЕАЭС резко ускорило реализацию сразу нескольких масштабных сценариев евразийской интеграции, увеличив интенсивность деловых, политических, межкультурных коммуникаций между участниками. Союзу удалось в плановом режиме расширяться до базовой конфигурации и достаточно быстро сформировать коллегиальные управляющие органы, но при этом затянутым оказался процесс создания единого рынка с четырьмя свободами: товаров, услуг, капитала и рабочей силы.

По оценке экспертов, главной особенностью развития ЕАЭС в 2015 году стал экономический прагматизм. Неоднозначные геополитические условия не стали препятствием для Союза в создании «форпостов» на центральноазиатском и ближневосточном направлениях. Интерес к ЕАЭС проявили более ста стран, сорок из которых готовы к переговорам по созданию зоны свободной торговли.

Первый год существования Евразийского Союза оказался насыщен событиями. Аналитики считают, что ускорение евразийской интеграции в этот период

придали: сам факт создания ЕАЭС, присоединение к нему Армении и Кыргызстана, вступление Вьетнама в зону свободной торговли с Союзом. К событиям, негативно повлиявшим на интеграцию, специалисты отнесли снижение экономических показателей в странах ЕАЭС. Так, по официальным данным Евразийской экономической комиссии (ЕЭК), за 2015 год суммарный ВВП ЕАЭС снизился на 3 %. Сильнее всего упали ВВП Белоруссии (на 3,8 %) и России (на 3,7 %), тогда как рост ВВП наблюдался в Кыргызстане (на 5,9 %), Армении (на 3,5 %) и Казахстане (на 1,2 %). Хуже всего выглядела ситуация в сфере экспорта стран ЕАЭС в третьи страны: в январе-ноябре 2015 года он упал на 33,2 % (импорт из третьих стран снизился на 35,9 %). Сильнее всего упал экспорт Казахстана (на 44,5 %), а импорт наиболее сильно (на 37,5 %) снизился в России. Объем взаимной торговли государств-членов ЕАЭС за январь-ноябрь 2015 года снизился на 26,3 %, при этом сильнее всего (на 33,8 %) упал товарооборот между Казахстаном и Белоруссией.

Среди других негативных событий, негативно повлиявшим на интеграцию, эксперты специалисты отнесли недостаточное количество межгосударственных производственных и инфраструктурных проектов, а также параллельные с переговорами о сопряжении ЕАЭС и Экономического пояса Шелкового пути попытки Китая создать в обход Союза транспортно-логистические коридоры в Европу.

Прогнозируя развитие событий на среднесрочную перспективу, большинство представителей экспертного сообщества сошлись во мнении, что вектор интеграционных процессов изменит свое направление. Интеграцию «вширь» заменит интеграция «вглубь», заключающаяся в укреплении связей между участниками и партнерами Союза. При этом оперативное принятие совместных решений позволит ЕАЭС преодолеть этап экономических трудностей и выйти в фазу роста к середине 2017 года.

www.mkrmedia.ru

В этом контексте интересно мнение казахстанских экспертов о перспективах евразийской интеграции в 2016 году. Так, Еркин Байдаров высказал мнение, что несмотря на то, что число потенциальных участников Союза растет, тем не менее будет иметь место рост центробежных тенденций. Лидия Пархомчик, отметила, что значительное снижение экономических показателей может вызвать некоторый спад политического энтузиазма в наращивании интеграционного взаимодействия, связав это с тем, что основной задачей экономического интеграционного объединения является рост товарооборота его стран-участниц. Другой казахстанский эксперт Эдуард Полетаев заявил, что результаты от работы таких объединений не проявляются одномоментно. Процесс, безусловно, будет продолжен. Однако трудно ожидать каких-то прорывных решений и 2016 год

для ЕАЭС, по мнению эксперта, это скорее время инженерной работы по укреплению несущих конструкций объединения.

Таким образом, главной особенностью развития в ЕАЭС в рассматриваемый период как следует из Доклада стал экономический прагматизм. В отличие от Европейского союза, цели ЕАЭС пока не носят «цивилизационного» уровня, но они уже существенно отличаются от постсоветских форматов.

Доклад «Евразийская интеграция: итоги, тенденции, прогнозы. ЕАЭС в 2015 году». разработан Департаментом стратегических коммуникаций «МКР-Медиа» по инициативе Комитета по делам СНГ и формированию ЕЭП «Деловой России» совместно с клубом «Евразийское развитие».

RUSSIA'S CASPIAN MILITARY DRILLS

Lidiya Parkhomchik

ON MARCH 21, 2016, THE RUSSIAN CASPIAN FLOTILLA CARRIED OUT COUNTER-TERRORISM EXERCISES IN WATERS NEAR THREE COASTAL CITIES, NAMELY, ASTRAKHAN, MAKHACHKALA AND KASPIYSK.

www.defencerussia.files.wordpress.com

On March 21, 2016, the Southern Military District press service stated that the Russian Caspian Flotilla carried out counter-terrorism exercises in waters near three coastal cities, namely, Astrakhan, Makhachkala and Kaspiysk. The training activities of the Russian Caspian Flotilla involved more than 300 military personnel, around 20 surface ships, boats and support vessels, as well as about 10 weapons units and military equipment.

According to the exercise scenario, the Caspian Flotilla should have prevented a seizure of warship and an attempt to gain access to the cities. The Caspian Flotilla's units took up a defensive position and prevented the simulated enemy from breaching the cities' boundaries. During the drills, the Russian military also worked off a possible scenario, according to which an improvised explosive device was activated.

It should be noted that Russia arranges the marine drills at the Caspian Sea with enviable regularity. For instance, more than 20 warships of the Russian Caspian Flotilla took part in the anti-sabotage exercises one week ago. Moreover, in January 2016 the Caspian Flotilla held amphibious warfare exercises, which

included over 200 soldiers and some 20 combat vehicles. Exercises were carried out at the Scorpion training range of the naval infantry in the Republic of Dagestan. Furthermore, in December 2015 Russia's Caspian Flotilla marine battalion conducted counter-terror military drills in the city of Astrakhan, during which 200 service personnel with 20 units of military equipment practiced the actions to overcome a terrorist group attack. In addition, one week before the aforementioned drills, the Russian Caspian Flotilla commenced combat readiness exercises that involved over 50 warships and supply vessels, as well as Flotilla's active Gepard-class frigates and six Buyan-class corvettes.

Taking into account the fact that the Russian Missile Forces launched live-fire Iskander-M missiles from its Kapustin Yar Range near the city of Astrakhan, it should be concluded that there is no clear evidence of the demilitarization process in the Caspian Sea region, where Russia possesses the most powerful navy forces. In fact, every littoral state of the region occasionally holds their own military drills in order to maintain operational effectiveness of navy units. However, the frequency of marine exercise of the rest of the Caspian Five is considerably less in comparison to Russia.

AIR QUALITY PROTECTION LAW ADOPTED IN TURKMENISTAN

Saule Akhmetkaliyeva

The parliament of Turkmenistan adopted a law "On protection of atmospheric air" on March 30, 2016. The document provides legal framework for air quality protection. Besides, the law ensures prevention of environmental hazards caused by variety of economic activities. The main institution responsible for air quality in Turkmenistan is the Ministry of Nature Protection of Turkmenistan, the main purpose of which is to implement environmental policies. Meanwhile, Ministry of Health and Medical Industry of Turkmenistan is responsible for ensuring compliance with the existing environmental standards.

Even though Turkmenistan has not developed new air quality standards since its independence, it has been taking measures to improve environmental situation. For instance, the main ozone-depleting substances (ODS) were

The parliament of Turkmenistan has adopted a law "On protection of atmospheric air." The document provides legal framework for air quality protection. The law ensures prevention of environmental hazards caused by variety of economic activities.

withdrawn from air circulation due to previous environmental measures. Besides, Turkmenistan is part of the Vienna Convention for the Protection of the Ozone Layer and the Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer.

One of the main factors influencing the air quality in Turkmenistan is the geographical characteristics of the area as about 80% of the country is represented by semi-deserts. Also, the salt dust storms associated with the desiccation of the Aral Sea contribute greatly to the air pollution in the country and consequently, cause respiratory problems to the local population.

Energy, industry and transport sectors are the main sources of anthropogenic pollution. Turkmenistan is one of the main oil and gas producers in Central Asia. Therefore, hydrocarbon production and related fields produce great amounts of emissions. Air quality of the eastern and western regions of the country suffer from the oil and gas industry sector the most. Moreover, since an agricultural sector of the country is also developed same as the rest of the Central Asian states, 30% of aerosols intended for agricultural crops fall into populated areas. In addition, the increasing amount of gasoline vehicles contribute to greenhouse gas emissions.

Concentration of harmful chemicals in the air in Turkmenistan such as carbon monoxide, dust and nitric oxide is several times higher than the safe maximum. Annual concentration of total suspended particles in Turkmenistan is

Air pollution from fossil fueled power plants

Industrial air pollution

www.health.state.mn.us

relatively high ranging between 200 and 400 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Meanwhile, annual concentration of SO_2 is high in Turkmenbashi due to industrialization of the area associated with the oil and gas fields. As in other Central Asian countries, the air pollution in Turkmenistan has a local character: major cities and oil and gas production fields and related facilities. Cities of Ashgabat, Byuzmeyin and Chardjou have the highest air pollution.

In order to tackle the issue of poor air quality some industrial facilities contributing to the pollution have been moved outside the populated areas, while the others are being equipped with special dust abatement equipment.

FIGHTING BETWEEN AZERBAIJAN AND ARMENIA FLARED UP IN NAGORNO-KARABAKH

Aidana Arynbeke

On the 2nd of April, the fighting between Azerbaijan and Armenia flared up on the border of the long-disputed Nagorno-Karabakh. Azerbaijan said Armenian troops opened fire 127 times over 24 hours along the border, and they were using mortars and heavy machine guns. Armenia said Azerbaijani troops went on the offensive overnight and were using tanks, artillery and military aircraft. According to the Washington Post, it was reported that at least 30 soldiers and a boy were killed in the fighting. Azerbaijan and Armenia blamed each other for the escalation of the conflict. The President of Armenia Serzh Sargsyan said: "Since the restoration of the truce in 1994, it's the most large-scale warfare, which Azerbaijan has tried to carry out."

The conflict between two countries started in 1988, when Armenia made territorial claims against Azerbaijan.

While the President of Azerbaijan expressed its intention to peacefully solve the problem, by saying that "Azerbaijan does not want war, but we demand justice and we demand our rights."

The conflict between two countries started in 1988, when Armenia made territorial claims against Azerbaijan. As a result of the ensuing war, Armenian armed forces occupied 20 percent of Azerbaijan, including the Nagorno-Karabakh region and seven surrounding districts. The official cease-fire agreement was signed between two countries in 1994. However, the agreement has not brought any progress since tensions and border skirmishes in the region continued. Moreover, the recent

www.thedailystar.net

It can be said that their different understanding of justice creates the chaos in the region.

development has considerably undermined the cease-fire agreement. Many countries expressed their concerns about the escalation of the conflict. For example, the US State Secretary John Kerry asked for Azerbaijan and Armenia to take a non-military approach in the conflict settlement, and respect the cease-fire agreement. Similarly, the President of Russia Vladimir Putin said "to exercise restraint so as to avert new human casualties."

international law as the violation of territorial integrity. On the other hand, the justice for Armenia is to give the right for its nations to self-determination, namely to freely choose their sovereignty. Therefore, the main task for external actors who are involved in the conflict settlement is not about being divided into two camps, and voting *against* and *for*. But, it is about working towards a solution by taking into account both justice.

To sum up, the "frozen" conflict over the Nagorno-Karabakh enclave destabilizes the South Caucasus. It can be argued that this conflict challenges not only conflicting sides, but also regional powers such as Russia, Iran and Turkey. In addition, it challenges the functioning of the OSCE, since the OSCE Minsk Group is the main mediator of the conflict. It is clear that neither Armenia nor Azerbaijan wants to settle the conflict by the use of military force, and what they want is to reach *justice*. However, it can be said that their different understanding about *justice* creates the chaos in the region. In other words, the justice for Azerbaijan is to receive back own territory which can be fairly justified by the

www.sumgait.info

TÜRKİYE-AB MÜLTECİ ANLAŞMASI: MÜLTECİ AKINI YÖN DEĞİŞTİRİYOR

Cengizhan Canaltay

Türkiye ile Avrupa Birliği (AB) arasında 20 Mart 2016 tarihinde imzalanan Mülteci anlaşması sonrası Türkiye'den Yunan adalarına geçen mültecilerin sayısında Yunan yetkililerin açıklamalarına göre belirgin bir düşüş gözlenmektedir. Bunun sebepleri arasında Yunanistan'a geçen mültecilerin iltica başvurularının rededilmesi durumunda geri gönderilme endişesi etkili olmuştur. Bunun üzerine mülteciler alternatif yollara yönelmektedir. Çeşme'den Yunanistan'ın Sakız adasına geçişlerde denetimlerin sıklaştırılması mültecileri Bodrum ve Dikili üzerinden Yunanistan'a geçmeyi denemeye yöneltmiştir.

“

Yunanistan güzergâhının kapanması üzerine mülteciler Bulgaristan ve Libya-İtalya hatlarına yönelmektedirler.

”

Buna ek olarak mültecilerin Avrupa'ya ulaşmak için alternatif olarak Ege denizi yerine Karadeniz üzerinden Bulgaristan'a geçişlerde veya Libya-İtalya güzergahında yoğunluğun artması beklenmektedir. Bulgaristan Türkiye ile AB arasındaki Mülteci anlaşmasını Bulgaristan rotasını kapsamaması üzerine eleştirmiş ve Yunanistan rotasının kapanması üzerine mültecilerin Bulgaristan'a kayacağı yönünde görüşlerini bildirmişti. İtalya ise Yunanistan hattının kontrole alınmasının Libya-İtalya güzergahındaki trafiği arttırabileceğini ifade etmiştir. Basında çıkan son haberlere göre 29 Mart'ta Libya açıklarında 569

www.onedio.com

göçmenin yakalandığını ve hafta sonunda ise yaklaşık olarak 1500 kişinin kurtarılmasının yanı sıra batan teknelerde hayatını kaybedenlerin olduğu ifade edilmiştir. Anlaşma sonrası Libya hattında ayrı bir hareketlilik gözlenmekte olup Libya'da yaklaşık 300 bin kişinin Avrupa'ya geçmek için beklediği de haberler arasında belirtilmektedir.

Ana göç akını yolunun kapanması birçok diğer seçeneği mülteciler için ortaya koymuştur. Bunların arasında eski bir insan kaçakçılığı güzergahı olan Arnavutluk üzerinden İtalya'ya geçiş güzergahı aynı 1990'larda olduğu gibi bu bölgede insan kaçakçılığını canlandırmasından endişe edilmektedir. Fakat İtalya anlaşmayı eleştiren ülkeler arasında yer almasına rağmen Bulgaristan gibi bu tür güzergahları plana dahil edilmesi yerine Türkiye ile yeni müzakere başlıklarının açılmasına karşı olması ilginçtir.

Mültecilerin gözden geçirdiği başka bir alternatif ise Türkiye'ye yerleşme seçeneğidir. Anlaşma sonrası Yunanistan

“

Geri gönderim sürecinde 4 Nisan'da 500 mültecinin Türkiye'ye gönderilmesi planlanmaktadır.

”

hattındaki sıkı denetimler bazı mültecileri Avrupa'ya geçmek yerine Türkiye'ye yerleşmeye yöneltmektedir. Burada önemli olan husus çalışma izni olup mültecilerle yapılan röportajlarda Türkiye'de kalmayı düşünenlerin bunun önemli bir sorun olduğunu belirtmeleridir. Anlaşma sonrası Türkiye üzerinden Yunanistan'a geçen mültecilerin Türkiye'ye geri gönderilmesi konusunda ise bir yetkilinin yaptığı açıklamaya göre 4 Nisan günü ilk katile olarak 500 mültecileri gönderilecektir. Ancak, mültecilerin nakil işlemlerinden sorumlu olan FRONTEX'in henüz bazı ön hazırlıkların tamamlanamadığını açıklaması, plan çerçevesinde amaçlanan sürecin başlatılmasına dair kaygıları artırmıştır. İlk geri gönderim işlemlerinin belirlenen zaman çizelgesine uygun şekilde yürütülmesi, anlaşma açısından ikinci bir psikolojik test niteliğindedir. Önümüzdeki günlerde bu sürecin nasıl yönetileceği hukuki konularında dışında en merak edilen konular arasında olup yanıtı yakın zamanda verilecek gibi görünmektedir.

THE PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN NURSULTAN NAZARBAYEV ATTENDED NUCLEAR SECURITY SUMMIT IN WASHINGTON, D.C.

Akbota Akylbayeva

THE MAIN AGENDA OF THE NUCLEAR SECURITY SUMMIT WAS TO REINFORCE THE COMMITMENT AT THE HIGHEST LEVELS TO SECURING NUCLEAR RESOURCES AND DISCUSS THE ISSUE OF NUCLEAR DISARMAMENT.

Nuclear Security Summit in Washington, D.C.

www.leadertelegram.com

On March 31-April 1, 2016 the President of the Republic of Kazakhstan attended the Nuclear Security Summit in Washington, D.C. The Summit brought together approximately 350 experts from all over the world. The main agenda of the Nuclear Security Summit was to reinforce the commitment at the highest levels to secure nuclear resources and discuss the

issue of nuclear disarmament. The first Nuclear Security Summit was held in Washington, D.C. in 2010, then followed by Seoul Nuclear Security Summit in 2012 and The Hague Summit in 2014.

During a speech at the first session of the Summit, NursultanNazarbayev noted that the

Republic of Kazakhstan is among the top twenty states with the highest safety level of nuclear facilities and materials. In 25 years, the country has implemented a number of efficient nuclear security measures, so that all national nuclear facilities which were stopped after the collapse of the USSR in 1991, are kept under International Atomic Energy Agency (IAEA) management.

In addition, during the last years, the country has been engaging in the project on constructing the center of radioactive materials, which is named as the bank of Low-Enriched Uranium or shortly the LEU and it is being located at the Ulba Metallurgical Plant in Oskemen city. The President of Kazakhstan stated that any state eager to explore nuclear energy in peaceful manners is open to custom Kazakhstan's LEU bank.

“

The Republic of Kazakhstan is among the top twenty states with the highest safety level of nuclear facilities and materials.

”

At the end of the session, the President emphasized the importance of preventing the expansion of international terrorism and averting any terrorist organizations who intends to acquire nuclear weapons. Also, he mentioned about his recent work visit to Brussels where he had the bilateral meeting with the President of the European Commission Jean-Claude Juncker and the President of the European Council Donald Tusk. The meeting coincided with the Brussel's terror attacks that took place on March 22, 2016.

At the end of his speech during the Nuclear Security Summit in Washington, D.C., Nursultan Nazarbayev highlighted the importance of global cooperation in the field of nuclear safety. In addition, he mentioned that the next Nuclear Security Summit might be held in Kazakhstan, as the country abandoned one of the largest nuclear arsenals in the world.

Nuclear Security Summit in Washington, D.C.

GROSS EXTERNAL DEBT OF KAZAKHSTAN DECREASED BY 2.5% IN 2015

Daniyar Nurbayev

US dollar

www.en.tengrinews.kz

According to the National Bank of Kazakhstan (NBK), the total external debt of Kazakhstan decreased by 2.5% from \$155.6 billion in 2014 to \$153.5 in 2015 (estimated at the end of period), and it was the first drop since 2005. Meanwhile, the Government and Government guaranteed external debt (GGD) increased by 10.3% in this period.

In recent days, Kazakhstan has relatively low level of the GGD (6.95% of GDP), despite the fact that it was increased substantially by 151.5% since 2010 (3.45% of GDP). In 2015, the GGD accounted for 8.4% of the

“

In 2016, the total external debt payments are expected to amount to \$19.5 billion.

”

total external debt, while the share of the GGD in total external debt was 2% in 2008. The GGD consists of three types of debts: General Government's debt, Central Bank's debt and Government guaranteed external debt with their shares in total external debt equal to 7.36%, 0.59%, and 0.43% respectively.

A significant portion of the total external debt accounts for Government non-guaranteed external debt (Non-GGD), however in 2015 this debt was at its lowest level ever (91.6%). The Non-GGD in 2015 decreased by 5.46% and accounted for 76.01% of GDP in 2015

while it was 76.41% in 2014. There are two factors which affected the Non-GGD reduction. The first factor is the government's aim to decrease bank external debt because a large amount of the banks' debts led to banking sector's crisis during the world financial crisis in 2008-2009. As for the end of 2015, banks' external debts account for 5.2% (\$7.9 billion) of the total external debt, while the bank's external debts share were 47.7% (\$45.9 billion) in 2007.

The second factor is significantly reduced external debt of the JSC "National Company "KazMunayGas" (KMG). According to the managing Director of Finance and Operations of the JSC Kazakh Sovereign Wealth Fund Samruk-Kazyna Elena Bakhmutova, at the beginning of 2016, the KMG's external debt was equal to \$10.7 billion, while it was \$18 billion

www.creditwritedowns.com

In the near future, until the oil prices go up again, Kazakhstan will not increase its total external debt.

at the beginning of 2015. The KMG was able to decrease its debt by \$7.3 billion, which is 4.8% of the total external debt in 2015. It is also important to note, that reducing the KMG's external debt was a necessary measure since the KMG may violate its obligational covenants with \$18 billion debt.

In 2016, the total external debt payments are expected to amount to \$19.5 billion, while the payments were \$18.6 billion in 2015. A significant portion of the GGD (93.2%) are expected after the third quarter of 2017.

In the near future, until the oil prices go up again, Kazakhstan will not increase its total external debt. Because, in the current situation due to high currency devaluation for Kazakhstan's private companies and banks it is not beneficial to take a debt in foreign currency.

28-ОЕ ЗАСЕДАНИЕ СОВЕТА РАТС ШОС

Dr. Erkin Baydarov

Три зла современного мира: терроризм, сепаратизм и экстремизм, все более превращаются в долговременный фактор современной политической жизни и становятся относительно устойчивым явлением жизни мирового сообщества. Их реальные проявления существенно угрожают безопасности многих государств, оказывая сильное психологическое давление не только на население и властные институты большинства стран, но и способны влиять

на всю международную политическую обстановку.

Именно эти вопросы стали центральными на состоявшейся 8 апреля 2016 года в г. Ташкенте под председательством Республики Казахстан очередном 28-ом заседании Совета Региональной антитеррористической структуры Шанхайской организации сотрудничества (РАТС ШОС). В заседании приняли участие представители Республики Казахстан, Китайской Народной Республики,

www.russian.news.cn

Кыргызской Республики, Российской Федерации, Республики Таджикистан и Республики Узбекистан.

На заседании были обсуждены итоги реализации Программы сотрудничества государств-членов ШОС в борьбе с терроризмом, сепаратизмом и экстремизмом на 2013-2015 годы и ход выполнения решений Совета РАТС ШОС. Одобрен проект доклада Совета РАТС ШОС Совету глав государств-членов ШОС о деятельности РАТС ШОС в 2015 году.

В ходе заседания было отмечено, что в рамках укрепления сотрудничества по противодействию вызовам и угрозам, исходящим от международных террористических организаций, было проведено совместное штабное учение компетентных органов государств-членов ШОС по выявлению и пресечению использования сети Интернет в террористических, сепаратистских и экстремистских целях «Сямынь-2015», проведенного на территории Китайской Народной Республики. Кроме этого было согласовано проведение комплекса

По сведениям правоохранительных органов стран СНГ, для участия в деятельности экстремистских и террористических организаций только из государств центрально-азиатского региона и России выехало в зону конфликта в Сирии от 5 до 7 тысяч человек.

совместных мероприятий по нейтрализации их террористической активности, в том числе пресечению выезда граждан государств-членов ШОС за рубеж для участия в террористической деятельности.

Так, например, в результате вербовки, по сведениям правоохранительных органов стран СНГ, для участия в деятельности экстремистских и террористических организаций только из государств центрально-азиатского региона и России выехало в зону конфликта в Сирии от 5 до 7 тысяч человек. С сожалением приходится констатировать, что среди выехавших в зоны боевых действий есть и казахстанские граждане, придерживающиеся радикальных идеологий, зачастую забирающие с собой свои семьи, подвергая их жизни опасности. Такие методы вербовки и привлечения в свои ряды новых членов, продолжают активно использовать террористы ИГИЛ под предлогом борьбы с «идолопоклонством» и «неверными».

Всю совокупность факторов, влияющих на создание напряженности в расположенных на пространстве ШОС государствах Восточной Евразии, особенно в Центральной Азии, условно можно сгруппировать в три главных: наличие у значительных этнических групп населения в ряде государств Восточной Евразии сепаратистских настроений; стремление радикальных религиозных организаций реализовать идею объединения некоторых мусульманских стран Центральной, Восточной и Западной Азии в крупные исламские халифаты или иные государственные образования с шариатской формой правления; повстанческие выступления определенных сил, борющихся с существующими в отдельных странах режимами. При этом в некоторых государствах (Турция) в основе деятельности перечисленных выше сил лежит сочетание различных мотивов, но объединяет их рост использования экстремистских и даже террористических методов достижения целей.

Поэтому, в центре 28-го заседания Совета Региональной антитеррористической структуры Шанхайской организации сотрудничества было обсуждение вопросов совершенствования работы, направленной на формирование у населения государств-членов ШОС иммунитета к радикальной религиозной идеологии, предотвращение террористических актов с использованием террористов-смертников.

Принято решение о проведении совместной пограничной операции «Единство-2016» силами и средствами пограничных служб компетентных органов государств-членов ШОС. В 4 квартале 2016 года запланировано проведение четвертой научно-

В центре 28-го заседания Совета РАТС ШОС было обсуждение вопросов совершенствования работы, направленной на формирование у населения государств-членов ШОС иммунитета к радикальной религиозной идеологии, предотвращение террористических актов с использованием террористов-смертников.

www.uf.uz

практической конференции о сотрудничестве в сфере противодействия международному терроризму и экстремизму с участием делегаций государств-членов и наблюдателей при ШОС.

В интересах формирования широкой партнерской сети в сфере борьбы с терроризмом, сепаратизмом и экстремизмом был одобрен проект документа, регламентирующего сотрудничество РАТС ШОС с Секретариатом Совещания по взаимодействию и мерам доверия в Азии. На заседании в том числе были приняты решения по вопросам организационно-кадрового характера, финансового обеспечения деятельности Исполнительного комитета РАТС ШОС и дальнейшего формирования правовой базы сотрудничества государств-членов ШОС в борьбе с терроризмом, сепаратизмом и экстремизмом.

Таким образом, три зла современного мира: терроризм, сепаратизм и экстремизм, а также расширение масштабов вооруженных конфликтов, не может не привлекать пристального внимания государств-участников ШОС, заставляя их вести поиск адекватных ответов на вызовы современности. Заседание Совета РАТС ШОС прошедшее в деловой и конструктивной обстановке можно признать удовлетворительными.

TRILATERAL MEETING BETWEEN FOREIGN MINISTERS OF AZERBAIJAN, IRAN AND RUSSIA

Lidiya Parkhomchik

On April 7, 2016, the Azerbaijani Foreign Minister, Elmar Mammadyarov, Iranian Foreign Minister, Mohammad Javad Zarif, and Russian Foreign Minister, Sergey Lavrov, held a trilateral meeting in Baku, during which the parties discussed the current interregional cooperation between three countries, especially in the spheres of energy and transport. It should be noted that the initiative to establish a new format of dialogue between Azerbaijan, Iran and Russia came from the Presidents of these countries, who expressed their desire to launch the format of high-ranked trilateral meetings. Therefore, aforementioned meeting could be considered as the first step toward the implementation of this idea.

As a result of the discussion, the parties reached an agreement in which relevant departments would provide a detailed analysis of the practical aspects of the North-South International Transport

Corridor on the western coast of the Caspian Sea. It should be highlighted that constructing the Qazvin-Rasht-Astara railway network that will link Azerbaijani and Iranian borders as part of the North-South transport route requires an investment of \$1.5 billion. During the recent visit of the President of Azerbaijan, Elham Aliyev, to Iran, the parties signed an agreement to intensify the process of the cross-border railways construction. It was already announced that Azerbaijan and Iran would start the construction of railway bridge on Astara river along the joint border on April 20, 2016. According to the Iranian officials, the construction of the Qazvin-Rasht-Astara railway will be completed in 2019.

Moreover, during the Baku round of negotiations, the Ministers touched upon the security issues in the region considering the recent Nagorno-Karabakh conflict escalation in details. In fact, they stressed their intention to provide assistance with searching a comprehensive political solution to the Nagorno-Karabakh conflict and welcomed the cease-fire regime reached after the meeting between Chiefs of the General Staff of Armenia and Azerbaijan in Moscow on April 5, 2016.

Therefore, it should be noted that launching the trilateral format of consultations will definitely improve political and economic ties between Baku, Moscow and Tehran. However, it will take time to finalize all necessary details of a new format of trilateral cooperation.

Launching the trilateral format of consultations will definitely improve political and economic ties between Baku, Moscow and Tehran.

MÜLTECİ GERİ KABUL ANLAŞMASI: YUNANİSTAN'DAN İLK MÜLTECİLER GÖNDERİLDİ

Cengizhan Canaltay

Türkiye ile Avrupa Birliği (AB) arasındaki mülteci geri kabul anlaşmasına göre 4 Nisan 2016 tarihinde iltica başvurusu yapmamış veya başvurusu rededilen ilk mülteci grubunun gönderilmesi gerekiyordu. AB Komisyonun'dan yapılan açıklamada yaklaşık olarak 500 mültecinin Pazartesi günü geri gönderileceği duyurulmuştu. Geri gönderme süreci, planlanan zamana uygun olarak 4 Nisan Pazartesi günü çoğunluğunu Pakistanlıların

“

**Yunanistan'dan
geri gönderilen
202 mültecinin
çoğunluğu
Pakistanlıdır.**

”

oluşturduğu 202 mültecinin Türkiye'ye geri gönderilmesi ile başlamıştır. Birebir kuralına göre AB, Türkiye'deki kamplardan Pazartesi günü 43 ve Salı günü 31 Suriyeli mülteciyi kabul etmiştir. Bunların arasında Almanya 32 mülteciyi kabul ederken, 31 mülteci Hollanda'ya ve 11 mülteci ise Finlandiya'ya kabul edilmiştir.

Mültecilerin geri kabul anlaşmasının hayata geçirilmesi ile basında çeşitli haberler yer almıştır. Bunların arasında

en çarpıcı olanlarına değinecek olursak;AB Komisyonun'dan yapılan açıklamada geri gönderilen ilk 202 mültecinin hiçbirinin iltica başvurusu yapmamış olması nedeniyle geri gönderildiği açıklanmıştı. Bunun üzerine Birleşmiş Milletler yetkilileri, geri gönderilen mülteciler arasında 13'ünün iltica başvurusu yaptığını ve bu başvuruların değerlendirmeye alınmadan mültecilerin geri gönderildiğini açıklamıştır.

Ayrıca, geri kabul anlaşmasının yürürlüğe konmasıyla birlikte, Dikili ilçesinin uluslararası bir göç krizinin merkezi haline gelmesi, ilçe sakinlerinin konuyu ilişkin olarak iki farklı yönde tepki göstermelerine neden olmuştur. Bir tarafta artan bir şekilde mültecilerin Dikili'ye gelmelerini istemeyen gruplar protesto gösterileri yaparken, diğer bir tarafta mültecileri hoşgeldiniz pankartları ile karşılayan gruplar olduğu haberleri basında yer almıştır. Buna ek olarak Yunanistan'da geri gönderilmek istemeyen bazı mülteciler, Atina ve İdomeni'deki meydanlarda küçük gruplar halinde çeşitli protesto gösterilerine başlamışlardır.Bu tür küçük çaplı

“

**Anlaşma gereği,
Türkiye'de mülteci
kamplarında
yaşayan Suriyeli
mültecilerden
Almanya 32,
Hollanda 31 ve
Fillandiya 11
mülteciyi kabul
etmiştir.**

”

protestolar beklenen olaylardır, ancak burada önemli olan, bu protesto ve gösterilerin büyüyerek kaygı verici boyutlara ulaşıp ulaşmayacağıdır.

Türkiye ile AB arasındaki mülteci anlaşmasına uluslararası hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle başından beri karşı çıkan Birleşmiş Milletler, geri kabul sürecinin başlaması ile birlikte süreç hakkında çeşitli görüşler beyan etmektedir. Öne çıkan görüşler arasında ise sürecin aceleyle getirilmesi nedeniyle mekanizmalarının tam oturtulmadan ham halinde başlatılmasına yönelik eleştiriler yer almaktadır. Sürecin hukuki yönetimine dair Yunanlı yetkililer iltica başvurularının değerlendirilme sürecinin 48 saat içerisinde tamamlanacağı belirtmektedir. Fakat mültecilerin 5 gün içerisinde karara itiraz etme hakkı bulunmaktadır. Mültecilerin bu haklarını kullanmaları halinde öngörülen değerlendirme sürecinin uzayacağı ifade edilmektedir. Bu durumda ise ya geri göndermelerde aksama ortaya çıkacaktır ya da öngörülen zaman çizelgesine uyulması pahasına başvuruların kapsamlı bir şekilde değerlendirilememesi riski yaşanacaktır.

www.sozcu.com

Greenlandic ice cover

www.washington.edu

REASON BEHIND THE THAWING OF THE GREENLANDIC ICE COVER

Saule Akhmetkaliyeva

Melting of the Greenlandic ice is one of the major climatic threats nowadays as the amount of ice accumulated on the island is so big that it can significantly rise the sea level causing flooding of coastal areas. Almost 80% of Greenland is covered in ice, making it the second largest ice sheet after the Antarctic. The island is vulnerable to global warming as two-three degree temperature rise would completely melt the ice cover of Greenland. Moreover, nowadays more ice is being melt than accumulated on the island. Therefore, it is projected that the melting of the entire ice cover of the island has a potential to raise the level of water in the ocean by as many

“

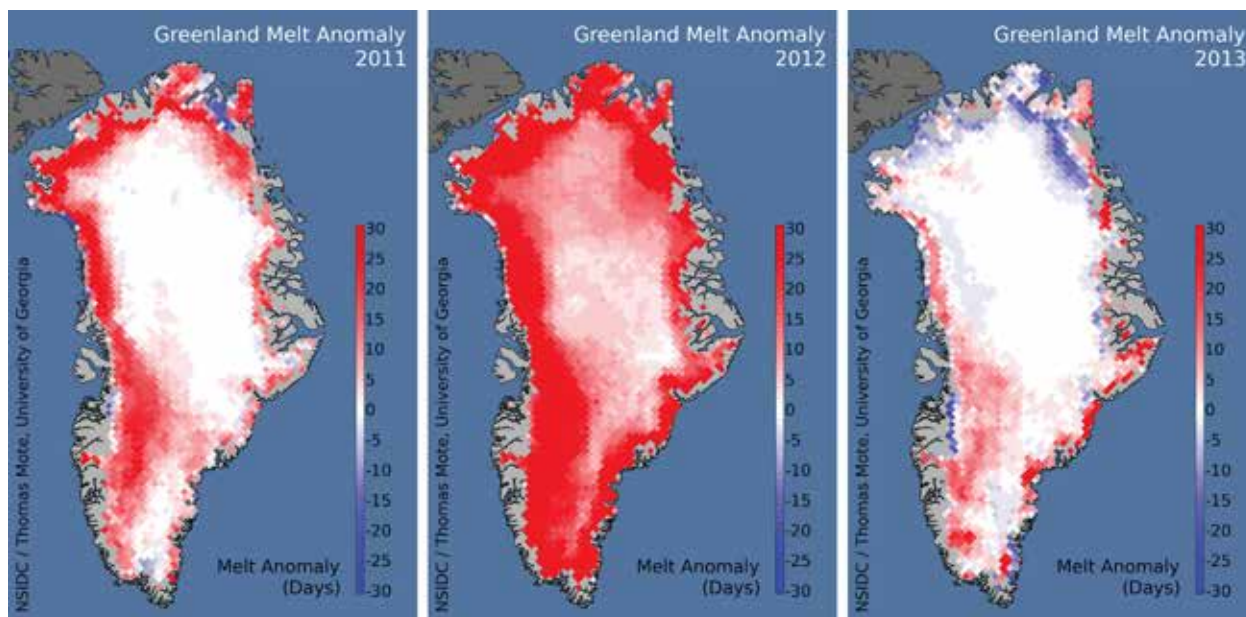
Recently it has been discovered that the thinning of the ice sheet of Greenland is also caused by a mantle plume.

”

as seven meters and cause a threat of change of ocean circulation.

One of the main reasons of thawing of the Greenlandic ice cover is climate change. However, recently it has been discovered that the thinning of the ice sheet of Greenland is also caused by a mantle plume, over which the island passed 80 million to 35 million years ago. The heat transfer caused by the plume millions of years ago was sufficient to melt the bottom of the ice cover of the island.

The discovery was made after a group of researchers came upon a meltwater

Greenland melt anomalies

www.nsidc.org

underneath the ice sheet in 2001. In the course of drilling water was discovered between the ice and rock. Since the ice has a thickness of 3000 meters and the temperature does not rise to a melting point, the existence of meltwater came as a surprise.

Previously it was thought that the ice was melting only at the perimeter of the island due to the global warming. Therefore, it can be concluded that the past events along with the current issue of climate change is causing the Greenland to lose its ice cover.

GERMANY STEPS UP EFFORT TO RESOLVE CONFLICT IN NAGORNO-KARABAKH

Aidana Arynbeke

On the 7th of April, it was announced that Germany plans to intensify efforts to resolve a conflict over a breakaway region in the Caucasus where violence flared in the beginning of April. German diplomats said they want to execute a seven-point plan that will lead to formal peace talks on the future of Nagorno-Karabakh. German Foreign

German diplomats said they want to execute a seven-point plan that will lead to formal peace talks on the future of Nagorno-Karabakh

Minister Frank-Walter Steinmeier considers the region's "status quo is not sustainable for the long term." It should be mentioned that this year Germany took the OSCE chairmanship, and the Nagorno-Karabakh conflict was announced as a top priority in Germany's foreign policy in the framework of the OSCE. In the beginning of 2016, Germany promised to apply all possible

means and mechanisms of the OSCE to sort out the Nagorno-Karabakh conflict.

Germany's new seven-point plan, according to a senior diplomat, involves intensifying the work of a long-established group of 11 countries trying to resolve the conflict, known as the Minsk Group; implementing trust-building measures between Azerbaijan and Armenia, such as establishing a crisis hotline between the two governments; exploring potential points of compromise; and eventually entering negotiations for

Given the frozen status for the Nagorno-Karabakh conflict, it seems that the Minsk-Group has become a conflict manager than a conflict solver.

a long-term peace accord. It can be argued that the status-quo is not acceptable, since the conflict may escalate in future.

Given the frozen status for the Nagorno-Karabakh conflict, it seems that the Minsk-Group has become a conflict manager than a conflict solver. However, we can still hope on Germany's active role in the conflict settlement. The status-quo is not acceptable in Germany's perspective, and this decision certainly benefits Azerbaijan, since the violation of territorial integrity is continuing under the status quo.

German Foreign Minister Frank-Walter Steinmeier

THE WORLD BANK CUTS 2015 KAZAKHSTAN'S GROWTH FORECAST TO 0.1%

Daniyar Nurbayev

According to the World Bank's (WB) report, the "Impact of China on Europe and Central Asia", Kazakhstan's GDP growth rate will fall from 1.2% in 2015 to just 0.1% in 2016 because of low global oil prices and weakened domestic and external demand. Previously, in their last report, the WB projected that Kazakhstan's economy will grow to 1.0% in 2016. The WB also projects that GDP growth will be 1.9% in 2017 and 3.7% in 2018 with average oil prices at \$48 per barrel in 2017, and \$51.4 in 2018 assuming that Kashagan oil field will start production on schedule.

The WB expects that in 2016 average inflation will be 13.7% as the result of the tenge depreciation in the second half of 2015 (currency depreciation has a lagged effect on inflation). In 2015, the annual inflation was 13.6%. Despite the fact that the governor of the National Bank of Kazakhstan (NBK), Daniyar Akishev previously announced that the NBK will focus its efforts on retaining inflation corridor at 6-8%, the WB projected a rise in prices.

Previously the Asian Development Bank (ADB) also updated Kazakhstan's economy forecast, and the forecast was more positive than WB's projection. The ADB projects that Kazakhstan's economy will grow to 0.7% (previous projection was 3.3%) in 2016 and 1.0% in 2017. According to the ADB,

THE WORLD BANK

According to the World Bank's (WB) report, Kazakhstan's GDP growth rate will fall from 1.2% in 2015 to just 0.1% in 2016.

inflation in 2016 will be 12.6%, and they expect that consumer prices will not grow higher, mostly due to weak demand. Also, the bank assumes that along with Kashagan, the EXPO-2017 will have a positive effect on the economy. The ADB expects that public consumption will grow by 4% in 2016 and by 5% in 2017 due to EXPO-2017 and other countercyclical projects. On the other hand, they expect that private consumption should decrease by 4.0% in 2016 and by 3.7% in 2017 in response to high prices.

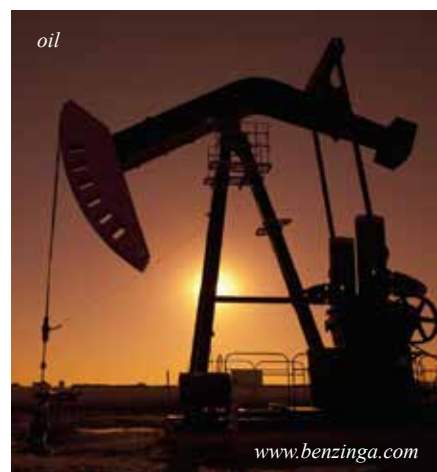
The WB expects that low private consumption will be one of the main reasons of the weak GDP growth. Unlike the ADB, the WB expects that in 2016 private consumption will decrease by 2.0%, while in 2017 will increase by 1.5%. Concerning the public consumption, the WB and ADB's assumptions are similar, the WB expects the public consumption will grow by 4.2% in 2016. Taking everything into consideration, the banks have different visions on public consumption in 2017, however, the WB

expects substantially lower growth in 2017 (0.9%).

In their report, the WB argues that the economy can face even a lower growth rate if some negative factors occur. First, if the oil prices are lower than the WB's baseline projection (\$37 per barrel), and second, if there is a failure in the privatization of state-owned enterprises and key revisions to the regulatory framework.

The World Bank expects that private consumption will be one of the main reasons of the weak GDP growth.

ИРАН И ТУРЦИЯ: ПРИМЕР ЦИВИЛИЗОВАННОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ

Dr. Erkin Baydarov

В условиях турбулентности на всем протяжении Ближнего и Среднего Востока, налаживание цивилизованных межгосударственных отношений является очень важным, так как дает возможность снять то или иное политическое напряжение, которое накопилось за долгие годы. Такой пример цивилизованного взаимодействия показали две ведущие державы региона - Иран и Турция, взаимоотношения между которыми всегда были непростыми.

Так, во время совместной пресс-конференции с президентом Турции Реджепом Тайипом Эрдоганом в Анкаре, состоявшейся после завершения 13-го Саммита Организации исламского сотрудничества (ОИС) прошедшего в Стамбуле (14-15.04.2016), иранский лидер заявил о готовности обеспечить энергетическую

В интересах двух стран, необходимо укрепить политический диалог и сократить разногласия до минимума.

безопасность Турции, которая очень нуждается в этом.

Президент Ирана Хасан Рухани заявил, что Тегеран готов выступить гарантом энергетической безопасности Турции. Рухани также подчеркнул, что дорога для сотрудничества между странами открыта и призвал к устранению всех препятствий на пути торгово-экономического сотрудничества после снятия санкций с Ирана. По его словам, в первую очередь необходимо установить более тесные связи в банковской сфере, отметив, при этом, возможность турецких банков создавать свои филиалы в Иране.

На прошедшем Саммите ОИС в Стамбуле прозвучала мысль, что для решения проблем исламского мира, всем необходимо достигнуть единства, солидарности и сотрудничества. В связи с этим,

Президент Ирана призвал Турцию вместе бороться с исламофобией в мире и показать, как должен выглядеть настоящий ислам. В свою очередь Эрдоган заявил, что Турция и Иран должны вместе работать над разрешением разногласий, чтобы победить терроризм в регионе. В интересах двух стран, прежде всего, как отметил Эрдоган, необходимо укрепить политический диалог и сократить разногласия до минимума. Турецкий лидер подчеркнул, что в условиях гуманитарного кризиса в регионе Иран и Турция должны работать вместе.

Несмотря на политические разногласия между обоими странами, Турция и Иран планируют в ближайшие годы увеличить торговый оборот до \$30 млрд в год, который серьезно снизился после того, как на Иран были наложены санкции. Иран в свою очередь очень заинтересован во введении режима свободной торговли с ЕАЭС, и готов развивать более тесное сотрудничество как с ЕАЭС, так и с выстраиваемым из Китая в Европу Новым Экономическим поясом Шелкового пути.

Как известно, Турция до ухудшения отношения с Россией, также рассматривала вопрос о экономическом сотрудничестве с ЕАЭС. Тем не менее, Анкара поддерживает хорошие отношения с другими странами-членами Евразийского экономического

союза, и также заинтересована в дальнейшей реализации Пекинской инициативы. Поэтому и для Ирана, и для Турции в реализации своих экономических интересов, в этом направлении могут появиться те или иные совместные проекты.

Главные разногласия Иран и Турции сегодня связаны с сирийским кризисом. Если Тегеран поддерживает президента Башара Асада, то Турция является одним из его главных критиков и оказывает поддержку сирийской оппозиции. Естественно, что решение сирийской проблемы, в руках самого народа Сирии, и от политических предпочтений стран-лидеров Ближнего и Среднего Востока мало что зависит, но тем не менее, хочется надеяться, что эти разногласия в иранско-турецких, турецко-иранских отношениях будут и дальше решаться цивилизованно и станут примером для других государств региона.

www.politikus.ru

MACROECONOMIC DYNAMICS IN KYRGYZSTAN: AN OVERVIEW

Assoc. Prof. Hayal Ayca Simsek

www.islamic-finance.ru

In Kyrgyzstan economy, economic growth rate increased to 7.3% in 2015 from 3.6% in 2014 mainly due to the high performance in gold production, in spite of recessionary effects of Russian economy on the region, depreciation of Russian rubles and lower remittances from Russia. As Kyrgyzstan is an oil importer country, low oil prices in world markets have contributed to high consumption and growth in the country. As a result of a significant increase in gold exports, economic growth was also driven by net trade. However, recession in the Russian economy caused a decline in the demand for Kyrgyz goods which caused a reduction in non-gold exports of the country in 2015. The economic growth rate is expected to reduce to 3.9% due to macroeconomic vulnerabilities, which

“

Recently, Kyrgyzstan has started to implement an enormous investment program (heavily on infrastructure and energy sector), most of which was financed by external borrowing, mainly from China.

”

are mainly expected to result from lower remittances from Russia and Kazakhstan. As Kyrgyzstan has close economic ties with Russia and Kazakhstan, the slowdown in these economies have been having a major impact on the economy of Kyrgyzstan. For instance, Kyrgyzstan economy is highly dependent on remittances from Central Asian countries, especially from Russia (remittances constitute nearly 30% of GDP in Kyrgyzstan).

Recently, Kyrgyzstan has started to implement an enormous investment program (heavily on infrastructure and energy sector), most of which was financed by external borrowing, mainly from China. We should emphasize that the country has faced a high external debt (which contributed to higher public debt-58% of GDP) and high

current account deficit because of this investment program in 2015. In current account balance, due to the decline in non- gold exports, total exports reduced by 6.2% and as a result of the decline in remittance inflows, the current account deficit stood at 18.5% of GDP in 2015.

On the other hand, total investments declined by more than 6% especially due to slower expansion of public investments. However, slower expansion of public investments has had a positive effect on fiscal balance and the public budget gave a deficit of 5.8% in 2015, compared to 6.8% in 2014. Total expenditures reduced to 37.2% of GDP and total revenues increased slightly to 33% of GDP in 2015. Public sector borrowing increased with an increase in foreign direct investments (FDI). Net FDI increased from 292.6 million dollars in 2013 to 757.6 million dollars in 2014 and to 818 million dollars in 2015. FDI are expected to increase in 2016 because public expenditures are expected to increase due to expected rise in public investments together with increasing recurrent expenditures such as wage

Due to higher gold production and an acceleration in economic activities of regional countries, the economy of Kyrgyzstan can recover slightly in the medium-term.

adjustments and a high increase in public procurement.

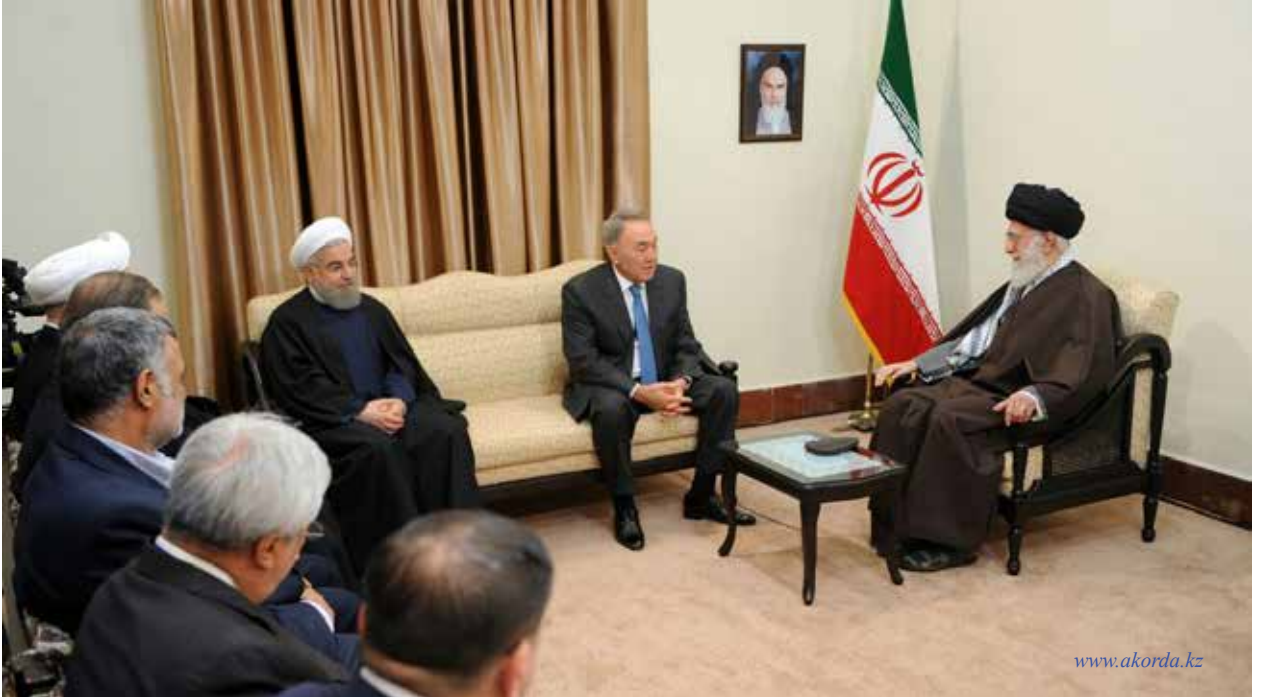
On the monetary policy side, as a result of depreciation of som, inflation rate increased to 10.5% in 2014. However, monetary policy has been tightened to struggle against rapid credit expansion, high inflation and increased pressures on som. As a result, inflation rate declined to 5% in 2015. However, the vulnerability of the banking sector has been threatening the monetary indicators.

In conclusion, due to higher gold production and an acceleration in economic activities of regional countries, the economy of Kyrgyzstan can recover slightly in the medium-term. But slow growth in the domestic economy and in regional economies can hinder this process. Implementing robust macroeconomic policies that can help to stabilize real economy by establishing the conditions for high job creation can accelerate this process. Macroeconomic policies to accelerate employment growth can also reduce the vulnerability of remittance inflows and help to improve the labour market conditions.

KAZAKİSTAN CUMHURBAŞKANI SAYIN NURSULTAN NAZARBAYEV'İN İRAN VE TÜRKİYE ÜLKELERİNİ ZİYARETLERİ

Dr. Aidarbek Amirbek

11-15 Nisan 2016 tarihleri arasında Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev sırasıyla İran, Türkiye ve Özbekistan'ı ziyaret etmiştir. Türkiye'yi ziyareti esnasında Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev Türkiye Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan ile baş başa bir görüşme gerçekleştirmiştir. Görüşme sonrasında iki lider, 8 maddelik "İslami Yakınlaşmaya İlişkin Ortak Bildiri'yi" yayımlamış ve İslam İşbirliği Teşkilatı 13. İslam Zirvesi'ne katılmışlardır.

İran İslam Cumhuriyeti'ni Ziyareti (11-12 Nisan): Ziyaret öncesi, yani 8 Nisan 2016 tarihinde Kazakistan Cumhurbaşkanı web sitesinde

İran'a yapılan ziyaret çerçevesinde Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in başkanlığında 2 milyar dolarlık çeşitli alanları kapsayan 66 anlaşma imzalanmıştır.

İran'a yapılacak ziyaretin özelliği ile ilgili şu hususlara dikkat çekilmişti: "Görüşmelerde Hasan Ruhani'nin Eylül 2014 yılında Kazakistan'ı ziyareti esnasında mutabakata varılan konuların pratikte nasıl uygulandığının ele alınması planlanmaktadır. Bununla birlikte her iki ülkenin ticari, ekonomi, yatırım, tarımsal ve transit ile ulaşım alanlarındaki işbirliğini güçlendirme yolları ile bölgesel ve uluslararası güvenlik konuları müzakere edilecektir". Nitekim ziyaret çerçevesinde Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in başkanlığında 2 milyar dolarlık çeşitli alanları kapsayan 66 anlaşma imzalanmıştır. Bunların içinde en önemlilerini şöyle

sıralayabiliriz: 1) 2026 yılına kadar İran'la ticari, ekonomik ve yatırım alanlarındaki işbirliğini öngören genişletilmiş uzun vadeli program anlaşması; 2) 2026 yılına kadar İran'la "İpek Yolu" çerçevesinde nakliye ve lojistik alanlarındaki imkânlardan faydalanmayı öngören genişletilmiş uzun vadeli program anlaşması; 3) Madencilik sektörü alanındaki işbirliğini arttırmayı öngören yol haritası anlaşması; 4) Mahkûm edilen kişilerin iadesi anlaşması; 5) Bitkilerin korunması ve karantina altına alınmasını öngören hükümetlerarası anlaşma; 6) Kazakistan'ın Yatırım ve Kalkınma Bakanlığı ile İran'ın Bilim ve Teknoloji Örgütü arasında yeni teknolojiler alanında işbirliğini öngören ortak anlayış memorandumı; 7) Kazakistan'ın Yatırım ve Kalkınma Bakanlığı ile İran'ın Sanayi, Maden ve Ticaret Bakanlığı arasında sanayileşme alanında işbirliğini öngören program anlaşması; 8) Kazakistan Ulusal Bankası ile İran Merkez Bankası arasında ortak anlayış memorandumı; 9) İki ülkenin demiryolları şirketleri arasında işbirliği memorandumı. Ayrıca İran Ulusal Fonu ile Kazakistan'ın "Bayterek" Fonu arasında anlayış memorandumı ve Kazakistan Demiryolları Express Şirketi ile İran'ın "IRISL" isimli gemiyle nakliyat yapan şirketi arasında yol haritası anlaşması imzalanmıştır.

Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev İran'ın üst düzey yetkilileriyle yaptığı görüşmelerden sonra basın toplantısına katılarak, iki ülke arasındaki ilişkilerin önceliklerine değinmiştir. Buna göre ticari, ekonomik ve yatırım ile ulaştırma alanlarındaki işbirliğinin derinleştirilmesi temel öncelikler arasında yer almaktadır. Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev özellikle ulaştırma alanındaki işbirliğine dikkat çekerek, Hasan Ruhani'nin doğrudan katılımıyla

Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in İran ziyareti güvenlik boyutundan ziyade, iki ülke arasındaki ortaklığın temellerini oluşturan ticari ve ekonomik ilişkileri güçlendirme boyutu çerçevesinde analiz edilebilir.

"Kazakistan-Türkmenistan-İran" demiryolları yapımı projesinin hayata geçirildiğini belirterek şunları eklemiştir: *"Doğu Çin'den İran'a 12 günde ilk konteynerli tren gelmiştir. Deniz yolu kullanılacak olsaydı, iki kat daha fazla zaman alacaktı"*. Bu doğrultuda Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev Kazakistan ve İran arasındaki ulaşım bağlantısının üç yolunun, yani demiryolları, karayolları ve Hazar denizi üzerinden gemi yolunun ticari, ekonomik ve diğer alanlardaki işbirliğini arttırmada etkin bir şekilde kullanılması gerektiğinin altını çizmiştir.

İkili görüşmelerde güvenlik konuları da ele alınmıştır. Ülkesinin yakın çevresinde istikrarın korunması yönünde bir dış politika izleyen Kazakistan Lideri Sayın Nursultan Nazarbayev İran'ın dini lideri Ali Hamaney ile ikili görüşmelerde bulunmuştur. Görüşmelerde Kazakistan'ın İran'la işbirliği çerçevesinde terör ve aşırıcılık ile mücadele etmeye hazır olduğu vurgulanmış, ayrıca günümüzde İran ile Suudi Arabistan arasında yaşanan anlaşmazlıkların barışçıl yöntemlerle, yani diplomasi yoluyla bir uzlaş formülü çerçevesinde çözülmesinden yana oldukları dile getirilmiştir.

Genel olarak ziyaret çerçevesinde alınan kararlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- ✓ İkili ticari ilişkilerin geliştirilmesi için iki ülkenin işadamlarına vize verilme işlemlerinin kolaylaştırılması;
- ✓ Tarımsal alanda işbirliğinin geliştirilmeye devam edilmesi ve gıda güvenliğinin sağlanması, özellikle Kazakistan'ın İran pazarına buğday ihracatının arttırılmasının desteklenmesi;

- ✓ “Kazakistan-Türkmenistan-İran” demiryollarının Çin’in iç bölgelerine doğru genişlemesi için gerekli desteğinin ortaklaşa sağlanması;
- ✓ Terör ve aşırıcılığa karşı ortak mücadelenin devam edilmesi ve Afganistan ile Orta Doğu’da istikrar ile güvenliğin sağlanmasına çalışılması;
- ✓ İslam İşbirliği Örgütü çerçevesinde ikili işbirliğinin devam ettirilmesi, örgüt bünyesindeki Müslüman ülkelerin birlikte hareket etmesinin pekiştirilmesine çalışılması;
- ✓ İki ülke işadamlarının karşılıklı yatırımlarını arttırmalarına olanak sağlanarak desteklenmesi.

Görüldüğü gibi, Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev’in İran devletini ziyareti sırasında ekonomik ilişkileri geliştirme ve bölgesel güvenliği pekiştirme konuları dikkatle ele alınmıştır. Aslında Yemen ve Suriye bağlamında, ayrıca dünyanın çeşitli bölgelerinde İran ile Suudi Arabistan arasında yaşanan anlaşmazlıklar ile rekabetçi politikalar uzun vadeli bir dönemde ortadan kalkmayabilir. Bundan dolayı Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev’in İran ziyareti güvenlik boyutundan ziyade, iki ülke arasındaki ortaklığın temellerini oluşturan ticari ve ekonomik ilişkileri güçlendirme boyutu çerçevesinde analiz edilebilir. Bilindiği gibi, günümüzde Kazakistan ekonomisi ciddi bir krizden geçmektedir. Bir taraftan dünya genelinde petrol fiyatlarının düşmesi, diğer taraftan Batı dünyasının Rusya’ya karşı uyguladığı ekonomik yaptırımlar, ülke ekonomisinin gelişimine olumsuz yansımaktadırlar. Bundan dolayı Kazakistan yöneticileri bütçeye ek gelir kaynağı sağlayabilecek ülkelerle ticari ve ekonomik ilişkileri güçlendirmeye büyük önem vermektedirler. İran’a olan ekonomik yaptırımların devam edildiği dönemde iki ülke arasındaki ticari ilişkiler gerilemiştir. Örneğin; istatistiki veriler incelendiğinde, 2010-2015 yılları arasında iki ülke arasındaki ticari ilişkilerin 2 kat azaldığı gözlemlenebilir. 2010 yılında iki devlet arasındaki ticaret 1,1 milyar dolar (ihracat 1,09 milyar dolar, ithalat

26 milyon dolar) iken, 2015 yılında ise bu oran 635 milyon dolara kadar (ihracat 565,5 milyon dolar, ithalat 69,1 milyon dolar) düşmüştür. Bu doğrultuda ülkeyi yönetenler İran’a olan ekonomik yaptırımların kaldırılmasını ikili ekonomik ve ticari ilişkileri geliştirmeyi ve hatta arttırabilmeyi sağlayabilecek bir imkân olarak kabul etmiş olabilirler. Bundan dolayı Kazakistan İran’a daha fazla açılmaya ve iki ülke arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilere yeni bir boyut ve dinamizm kazandırmaya çalışabilir. Bu bağlamda Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev’in görüşmeleri «İpek Yolu» çerçevesinde Çin-Kazakistan-İran arasında orta vadede (2026 yılına kadar) “Üçlü Ekonomik İttifakı» pekiştirmeyi hedefleyen ticari ve ulaşım alanlarındaki sıkı işbirliği temellerinin atıldığı bir ziyaret olarak kabul edilebilir.

Türkiye Cumhuriyeti’ni Ziyareti (13-14

Nisan): Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev, İslam İşbirliği Teşkilatı 13. İslam Zirvesi öncesinde Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan ile bir araya gelmiştir. Bilindiği gibi, 15-17 Nisan 2015 tarihleri arasında Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan Kazakistan’ı ziyaret etmişti. Aynı şekilde 6 Şubat 2016 tarihinde Başbakan Sayın Ahmet Davutoğlu Kazakistan’ı ziyaret ederek, Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev ile ikili görüşmelerde bulunmuştu. Dolayısıyla Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev’in Türkiye ziyareti çerçevesinde yürüttüğü müzakereler, daha önce üst düzey Türk yöneticilerin Kazakistan’ı ziyareti kapsamında imzaladıkları anlaşmaların ve varılan mutabakatların ne derece uygulanmakta olduğu konularını kapsamış olabilir.

Hatırlatalım ki, Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın Kazakistan ziyareti esnasında iki temel anlaşma imzalanmıştı: 1) Kazakistan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti Arasındaki 2. Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi Toplantısı Ortak Bildirisi; 2) Kazakistan-Türkiye Yeni Sinerji Ortak Eylem Planı’nın Güncellenmesine İlişkin Protokol. Ziyaret çerçevesinde alınan kararları aşağıdaki gibi özetleyebiliriz:

- ✓ 2012 yılında imzalanan Yeni Sinerji-Ortak Ekonomi Programı Eylem Planı çerçevesinde ikili ticaretin, 10 milyar dolara yükseltilmesinin ve yıllık yatırımları 500 milyon dolara çıkarılmasının sağlanması;
- ✓ Türkiye'nin Avrasya Ekonomik Birliği ile serbest ticaret alanı oluşturulmasının desteklenmesi;
- ✓ EXPO-2017'nin Astana'da istenilen düzeyde geçmesi için Türkiye'nin tecrübesinden istifade edilmesi;
- ✓ Kazakistan'ın 2017-2018 yılları arasında BM Güvenlik Konseyi daimi olmayan üyeliği adaylığının Türkiye tarafından desteklenmesi;
- ✓ Uluslararası örgütler (İİÖ, Türk Konseyi, BM, AGİT, CICA vs.) kapsamında iki ülke arasındaki işbirliğinin arttırılmaya devam edilmesi;
- ✓ Orta Doğu'da ve her iki ülkenin yakın çevresinde meydana gelen istikrarsızlığa dayalı olayların ortadan kalkması için çalışılması ve bölgesel ile uluslararası güvenliğin pekiştirilmesine ortak çaba sarfedilmesi;
- ✓ Kazakistan açısından Türkiye'nin Orta Doğu ile Batı'ya açılan kapısı olduğunu, aynı şekilde Kazakistan'ın Türkiye açısından Çin'e, Doğu ve Güney Doğu Asya'ya açılan penceresi olduğunu dikkate alarak ulaşım ve enerji alanlarındaki ikili işbirliğini arttırmaya gayret edilmesi;
- ✓ Savunma, askeri ve askeri-teknik, bilim ile eğitim alanlarındaki işbirliğinin pekişmesinin sağlanması;
- ✓ Kazakistan'ın en gelişmiş 30 devletin içine girmesi için başlattığı ekonomik-inovasyon projelerin desteklenmesi ve Türk

Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in Türkiye ziyareti çerçevesinde yürüttüğü müzakereler, daha önce üst düzey Türk yöneticilerin Kazakistan'ı ziyareti kapsamında imzaladıkları anlaşmaların ve varılan mutabakatların ne derece uygulanmakta olduğu konularını kapsamış olabilir.

işadamlarının Kazakistan tarafının önerdiği 25 ortak projeye etkin katılımının sağlanmasıdır.

Başbakan Sayın Ahmet Davutoğlu'nun Kazakistan'a ziyareti genelde Orta Doğu, özelde Suriye bağlamında Türkiye-Rusya ilişkilerinin krize girdiği bir döneme denk gelmiştir. Konuya yönelik Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev şunları söylemiştir: *"Bizim için Türkiye ve Rusya ilişkilerinin krize girmesi büyük sorunlar yaratmaktadır. Her iki ülke bizim müttefikimiz ve ortağımızdır"*. Görüldüğü gibi, Kazakistan kendi dış politikasında Rusya ve Türkiye ile ilişkilerini dengeli götürme niyetini taşımaktadır. Her ne kadar, Kazakistan'ın ekonomik ve güvenlik boyutuyla Rusya'ya olan bağımlılığı fazla ise de, bu bağımlılığı azaltabilecek karşıt denge unsuru olarak Türkiye'yi görmektedir ve Türkiye ile her türlü ilişkileri geliştirmekten geri kalmamaktadır. Kazakistan'ın böyle bir dış politikası Rusya'nın çıkarına uygun olmayabilir. Nitekim Rusya'nın basın kaynakları Başbakan Sayın Ahmet Davutoğlu'nun Kazakistan ziyaretini eleştirel bakış açısıyla kaleme alarak, ziyaretin ana nedenini, Türkiye'nin enerji alanındaki Rusya bağımlılığını genelde Orta Asya ülkeleri, özelde Kazakistan üzerinden azaltma girişimleri şeklinde ortaya koymuşlardır. Diğer bir ifadeyle, Rusya çeşitli basın kaynakları üzerinden eleştirel üslupla, Türkiye'nin Orta Asya ülkelerine yönelik her türlü yakınlaşma adımlarıyla ilgili memnuniyetsizliğini dile getirmektedir.

13-14 Nisan 2016 tarihleri arasında Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in Türkiye ziyareti çerçevesinde Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan ile "İslami Yakınlaşmaya İlişkin Ortak Bildiriyi"

www.akorda.kz

yayımlamışlardır. Bildiri genelde İslam dünyasında, özelde Kazakistan ile Türkiye'nin yakın çevresinde istikrarın, barışın, birlik ile dayanışmanın pekiştirilmesine yönelik 8 temel maddeyi içermektedir. Bunların içinde özellikle aşağıdaki temel konularda mutabık kalındığını söylemek mümkündür:

- ✓ Devletlerin milli sınırlarına, toprak bütünlüğüne ve egemenliğine saygı;
- ✓ Devletlerin iç işlerine karışmama ve devletlerarasındaki çatışma ve uyuşmazlıkların barışçıl müzakerelerle çözümlenmesi;
- ✓ İslam Dünyası'ndaki ilişkilere yönelik yeni bir paradigma geliştirilmesi;

Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in Türkiye ziyareti çerçevesinde Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan ile "İslami Yakınlaşmaya İlişkin Ortak Bildiriyi" yayımlamışlardır.

- ✓ İslam İşbirliği Teşkilatı'nın yeni bir siyasi platform olarak değerlendirilmesi ve İslami yakınlaşma sürecinin ilerletilmesi konusunda görev üstlenmesi.

Ayrıca ziyaret kapsamında Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev çeşitli şirket yöneticileriyle bir araya gelmiştir. Yatırım ve Kalkınma Bakanlığına bağlı Yatırımlar Komitesi Başkanı Erlan Hayırov'un açıklamalarına göre, görüşmeler sonunda genel tutarı 180 milyar tengeyi oluşturan 20'den fazla anlaşmaya imza atılmış, Yatırım ve Kalkınma Bakanlığı ile Eximbank arasında 300 milyon dolar tutarında yatırımlara ilişkin anlaşmaya varılmıştır.

DOHA OIL FREEZE AGREEMENT TALKS

Lidiya Parkhomchik

During the meeting in Qatar's capital Doha which was held on April 17, 2016, OPEC and non-OPEC oil producers failed to agree on the issue of the freezing oil production at January 2016 levels. The meeting was not a formal OPEC event because not all the group members participated in the meeting. For instance, Iranian government did not send its representatives to Doha by demonstrating no intention to consider capping its oil production. Actually, it even caused a 6-hours delay in negotiations since Saudi Arabia expressed its desire that all OPEC members should participate in the talks. As a result, 17 countries that gathered at the meeting which included non-OPEC member states such as Russia, Kazakhstan, Azerbaijan, Mexico and Oman stated that they need more time for consultations to postpone commitments until next OPEC and non-OPEC meeting, which is scheduled in June 2016.

Under these circumstances, the only way to solve the Iranian-Saudi tensions is to develop a rather united position on the oil production freeze by holding additional negotiations among the Middle Eastern members of OPEC. Iran remains a key sticking point, and the oil deal will definitely be reached if Iranian authorities agree to accept proposals to cap its production and postpone the implementation of the strategy to recover a similar oil market share to that it held before the sanctions were imposed.

According to the International Energy Agency, there will be a large surplus in the first half of 2016 which is about 1.5 million barrels per day. Despite the

“

Actually, the oil prices could once again decrease to \$35 per barrel or even lower as world's biggest oil producers have failed to reach an agreement during the Doha meeting.

”

fact that the surplus will fall to 200,000 barrels per day in both the third and fourth quarters, there will be still supply outstripping demand by more than a million barrels a week. Therefore, there is no doubt that the deal will be able to rebalance the oil market and help the oil prices to recover.

Actually, the oil prices could once again decrease to \$35 per barrel or even lower as world's biggest oil producers have failed to reach an agreement during the Doha meeting. On the other hand, the very fact of holding such consultations shows that there is still a chance that OPEC and non-OPEC oil producers are able to manage to overcome the differences and finally sign the oil freeze deal. The most important thing is to determine whether it is necessary for all OPEC member states to participate in order to put the deal into operation or there is an opportunity to sign the agreement among the oil producers who have already agreed that average daily crude oil production would not exceed the levels recorded on January 2016.

THE MEETING BETWEEN THE US SECRETARY OF STATE AND IRANIAN FOREIGN OFFICIAL

Aidana Arynbeke

During the meeting between the US Secretary of State John Kerry and Iranian Foreign Minister Javad Zarif on the 22nd of April, the US announced to purchase 32 metric tons of heavy water from Iran for 8,6 million dollars. It should be mentioned that under the nuclear deal between Tehran and six western powers, Iran may use heavy water in its redesigned Arak nuclear reactor but it should sell or dispose of all excess. Moreover, Iran has to sell excess enriched uranium in international markets. Heavy water is not radioactive, but it is an important component in processing nuclear material. It has research and medical applications and can also be used to produce weapons-grade plutonium. However, the attempt by the US to help Iran with its nuclear deal commitment was criticized by the Republicans. For example, Republican representative Ed Royce of California, the chairman of the House Foreign Affairs Committee expressed that “far from curbing its nuclear program, this encourages Iran to produce more heavy water to sell – with a stamp of US approval – in international markets.”

Moreover, during the meeting the difficulties with Iran's integration into global financial system were discussed. After Iran complained that the US financial regulations are still blocking promised sanction relief for Tehran,

www.theguardian.com

The attempt by the US to help Iran with its nuclear deal commitment was criticized by the Republicans.

Kerry said that the US has lifted nuclear-related sanctions and there are now opportunities for foreign banks to do business with Iran. And there might be some confusion among foreign banks and the US will try to clarify this issue. Further he stated that “we have no objection [to] foreign banks engaging with Iranian banks and companies, obviously as long as those banks and companies are not on our sanctions list for non-nuclear reasons.”

Following the meeting, it seems the US will take some measures to explain for foreign institutions and banks what their obligations, responsibilities, and opportunities under the Joint Comprehensive Plan of Action are. As a result, any confusion between the US and foreign banks and institutions will be solved, so they can cooperate with Iran.

TÜRKİYE-AB MÜLTECİ ANLAŞMASINDA 5 ÖNEMLİ NOKTA

Zhengizkhan Zhanaltay

www.openeurope.org.uk

4 Nisan 2016 tarihinde iltica başvurusu yapmayan veya başvuruları kabul edilmeyen ilk mülteci grubu Türkiye'ye geri gönderilmişti. Bu sürecin başlaması ile birlikte anlaşma sonrası Yunanistan'a geçen mültecilerin sayısı hakkında da veriler toparlanmaya başlanmıştır. Nisan sonu verileri anlaşma sonrası ilk aylık veriler olacağı için anlaşmanın etkinliğinin ölçülmesi açısından önemlidir. Böylece aylık veriler toplanarak geçen yıl ile karşılaştırılması düzenli bir şekilde yapılabilir. Buna ek olarak Mayıs ayından itibaren dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise mülteci akını sayısında havalanın ısınması ile birlikte belirgin bir artış görülebilir. Bu verilerin anlaşmanın etkinliğinin doğru bir şekilde incelenmesine engel teşkil etmemesi için geçen yılın verileri ile karşılaştırılması gerekir.

Mayıs ayı birçok nedenden ötürü geri kabul anlaşması için büyük önem arz etmektedir. Anlaşma gereği 4 Nisan'dan itibaren Türkiye'deki kamplarda yaşayan Suriyeli mültecilerden ilk grup AB ülkelerine kabul edilmeye başlamıştır. Ancak Brüksel Havaalanındaki terör saldırısı bazı AB ülkelerinin geri kabul sürecini yavaşlatabilir. Çünkü AB ülkeleri özellikle güvenlik nedenlerini öne sürerek sabıka kaydı ve geçmiş taraması gibi uygulamaları devreye sokabilirler. Anlaşmanın ana kuralı bire bir modeline dayandığı için geri kabullerin yavaşlaması geri gönderim sürecini de etkileyebilir.

Aynı şekilde anlaşma kuralları içerisinde yer alan 72.000 mülteci sınırına bu sene içerisinde

ulaşıp ulaşılamayacağı sorusunun gündemden düşmemesinin nedeni, limitin aşılması halinde tarafların, anlaşmayı durdurma hakkını kullanıp kullanmayacağı sorusuna yanıt aramasıdır. Basında yer alan bilgilere göre, bu madde üzerindeki genel kanı, mülteci akınının bu sayıyı aşacağı yönündedir. Fakat anlaşma sadece Türkiye üzerinden Yunanistan'a geçen mültecileri içerdiği için mülteci akınında tüm güzergahların toplam sayısı üzerinden yapılan tahminler doğru sonuçlar vermeyebilir. Burada Mayıs ve Ekim ayları göçün en çok yaşandığı aylar olması nedeniyle bizlere bu sayının aşıp aşılamayacağına dair somut bilgiler sunacaktır.

Bir başka tarih ise belkide anlaşmanın en çarpıcı noktalarından birisi olan vize muafiyeti konusuyla ilgilidir. Bu konuda Türkiye'nin Schengen uygulamasına dahil olabilmek için öne sürülen 72 şartı Nisan sonuna kadar yerine getirip getiremeyeceği sorusunun

Mayıs ayı birçok açıdan mülteci anlaşmasının etkinliğinin değerlendirilmesinde önemlidir.

Mayıs ayından itibaren havalının ısınması ile birlikte mülteci akını sayısında artış görülebilir.

cevabı, Mayıs ayında ortaya çıkacaktır. Bu zaman diliminde şartların yerine getirilememesi, Haziran ayında vizesiz Avrupa hayallerini geciktirmenin yanı sıra bu maddeye karşı çıkan bazı AB ülkelerinin daha yüksek sesle bu isteklerini AB Komisyonunda dile getirmelerine yol açabilir.

Öte yandan her ne kadar 20 AB ülkesi Yunanistan'a mültecilerin iltica işlemlerinin yürütülmesine 4000 memur ile destek vermiş olsa da bu çapta bir personel tayininin Yunan yetkililer ile yasal süreci yönetmede göstereceği uyum, Yunanistan'ın geri gönderimlerin altından kalkıp kalkamayacağına dair ilk ip uçlarını verecektir. Kısacası, başlangıç sınavından geçen AB ve Türkiye ortaklığını, Mayıs ayında da birçok sınav beklemektedir. Geri kabul sürecinin hızlandırılması, bu ilk adımların başarı seviyesine göre önümüzdeki haftalarda ve aylarda sürecin işletilmesindeki etkinliği belirleyecektir.

JSC “KAZTRANSOIL” PROPOSED DIVIDEND OF 133 TENGE PER SHARE

Daniyar Nurbayev

www.trend.az

According to the press release of the subsidiary company of the JSC “NC “KazMunaiGaz” KazTransOil (KZTO) on the 15th of April, 2016, the Board of Directors proposed to pay out dividends of 133.0 tenge per share for 2015. The KZTO decided to pay out all its net income earned upon the results of 2015 (end of the period, 44.7 billion tenge) plus 6.44 billion tenge from retained earnings for past years. This proposed dividend is 10.2% higher than the last year (121 tenge per share) while in 2013 the KZTO paid out 109 tenge per share.

On March 15, 2016, the KZTO realized its audited consolidated financial statement for 2015. According to the statement, the revenues of the KZTO rose by 3% to 213.2 billion tenge, while net income decreased by 3.7% to 44.7 billion tenge in 2015. In 2015 the KZTO was able to gain 25.5 billion tenge due to the exchange rate operations while in 2014 this income was only 1.1 billion tenge. It means that the KZTO in 2015 gained a significant portion of its net income (57% of net income) due to the exchange rate operations.

For the last three years, the KZTO has paid one of the highest dividends per

For the last three years, the KZTO has paid one of the highest dividends per share.

Recently, the prices grew up to 920 tenge, mostly because of good net income (117 tenge net income per share ratio) in 2015.

share. The main reason is that the KZTO is the first company, which was sold by the “Narodnyi IPO” national privatization program, and a further interest from a public in the program mostly depends on of the KZTO’s investment return. As it was noted above, the KZTO will pay out 100% of its net income earned upon the results of 2015 (end of the period) and it is important to note that they paid out 100% (46 billion tenge) of their net income earned upon the results of 2014 (end of the period) last year, and in 2013 66% (41 billion tenge) of its net income (end of the period) was paid out. Moreover, the KZTO is one of the few companies which is going to pay dividends in 2016 because of the difficult situation in Kazakhstani economy. For example, another JSC “NC “KazMunaiGaz’s” subsidiary company JSC “KazMunaiGaz EP” is not going to pay any dividends in 2016, due to the fact that the operational profit of the company turned negative, because of the low oil prices.

Due to the high dividend rate in 2014, the price of the company’s shares grew significantly, from 850 tenge per share to 1280 tenge per share. However, in the second part of 2014 the prices

went down to 650, because of liquidity shortage in the economy, which was the decision of the National Bank of Kazakhstan to protect exchange rate from depreciation. Recently, the prices grew up to 920 tenge, mostly because of good net income (117 tenge net income per share ratio) in 2015.

It is expected that company's shares will grow up further. First, the company offers high dividend rates, while other companies will not pay any dividends this year. The second reason is that the company's revenues are mostly in foreign currencies, which means that the devaluation of the exchange rate can have a positive impact on the company's financial position.

ТРАНСПОРТНЫЙ КОРИДОР УЗБЕКИСТАН-ТУРКМЕНИСТАН-ИРАН- ОМАН ВСТУПИЛ В СИЛУ

Dr. Erkin Baydarov

В сентябре 2013 года в стенах Назарбаев Университета (Nazarbayev University) в Астане, лидер Китайской Народной Республики Си Цзиньпин озвучил идею создания «Экономического пояса Шелкового пути». В своей речи Си Цзиньпин отметил: «В последние более чем 20 лет по мере динамичного развития отношений между Китаем и странами Евразии древний Шелковый путь стал все более проявлять новую жизнеспособность и по-новому поднимать взаимовыгодное сотрудничество между Китаем и странами Евразии на все новую историческую высоту».

Представляя свою концепцию, китайский лидер сформулировал программу действий из пяти пунктов:

1. усиление координации государств региона в политической области;
2. интенсификация строительства единой дорожной сети;
3. развитие торговли путем ликвидации торговых барьеров, снижения издержек торговли и инвестиций, повышения скорости и качества экономических операций в регионе;
4. увеличение валютных потоков за счет перехода на расчеты в национальных валютах;
5. усиление роли народной дипломатии, расширение прямых связей между народами стран региона.

В контекст данной программы удачно ложится Соглашение о создании международного

транспортного и транзитного коридора между правительствами Ирана, Омана, Туркменистана и Узбекистана (Ашхабадское соглашение), вступившее в силу 23 апреля 2016 года.

Данное соглашение по коридору было подписано еще 25 апреля 2011 года четырьмя указанными странами и Катаром. Однако в 2013 году катарская сторона приняла решение выйти из проекта.

В августе же 2014 года в Маскате (Оман) министры иностранных дел Узбекистана, Туркменистана, Ирана и Омана подписали меморандум о взаимопонимании по вступлению в силу соглашения по созданию транспортного коридора. К настоящему времени соглашение и меморандум ратифицировали все четыре страны.

Согласно сообщению пресс-службы МИД Узбекистана, соглашение направлено на создание надежного транспортного коридора для бесперебойной перевозки и транзита товаров между странами Центральной Азии и портами Персидского залива и Оманского моря.

Соглашение направлено на создание надежного транспортного коридора для бесперебойной перевозки и транзита товаров между странами Центральной Азии и портами Персидского залива и Оманского моря.

Документ будет способствовать увеличению скорости перевозки грузов с целью оптимизации транспортных затрат, а также упрощению и гармонизации официальных документов и процедур.

Ранее сообщалось, что часть транспортно-транзитного коридора будет проходить по железной дороге, связывающей Узбекистан, Туркменистан и Иран, а часть — по морю от иранских портов Бендер-Аббас и Чахбахар до портов Омана.

Таким образом, международный транспортный и транзитный коридор между правительствами Ирана, Омана, Туркменистана и Узбекистана (с возможным подключением к нему Казахстана и других республик Центральной Азии) может стать органичной частью проекта Экономического пояса на Новом Шелковом пути и послужить транспортной артерией между странами Северной Европы, Центральной Азии и Ближнего Востока. Торгово-экономическое сотрудничество между государствами Центральной Азии с государствами Персидского залива (Ираном, Оманом и др.) на сегодняшний

THE QAZVIN-RASHT-ASTARA RAILWAY PROJECT'S CURRENT DEVELOPMENT

Lidiya Parkhomchik

www.report.az

On April 20, 2016, representatives from the Azerbaijan Railways and the Iranian Islamic Republic Railways took part in the groundbreaking ceremony that marked the beginning of construction of the railway bridge across the Astarachay River on the Iranian-Azerbaijani border. It is planned that the dual-gauge (1520mm and 1435mm gauge) bridge will connect two countries on the western shores of the Caspian Sea, namely, Azerbaijan's Astara city with Iran's Astara city. The 82 m long three-span Astarachay bridge will be completed by the end of 2016. Designed jointly by Iran and Azerbaijan the bridge construction project is based on 50/50 share in investment.

The Astara-Astara railway section is part of the Qazvin-Rasht-Astara railway which is currently under construction. According to Iran's forecasts, the construction of the Qazvin-Rasht-Astara railway will increase freight volumes on the Iranian network by 6 million tons initially and up to 15 million tons in the long-term.

Iran's Minister of Communications and Information Technology, Mahmoud Vaezi, stated that Iranian side completed construction of the line from Qazvin to Rasht by 92% and the remaining rails are expected to be commissioned by late 2016. As for the Qazvin-Rasht railway section, the studies on the project have already been finished by Iran and the project is expected to be completed in 2017. It also should be mentioned that the Rasht-Astara railway project needs over \$0.9-\$1 billion of investment. Recently, Azerbaijan agreed to open a \$500 million credit line to finance the project. The remaining necessary fund for the project will be provided by Iran.

The Astarachay bridge construction will definitely accelerate the implementation of the North-South Transport Corridor which aims at boosting transit of goods from India and the Persian Gulf to Russia and the Black Sea, as well as to Europe via Caspian Sea states. It is expected that after completing the North-South Transit Corridor the duration of transit of goods from India to Europe will be reduced from 60 days up to 14 days.

AVRUPA BİRLİĞİ KOMİSYONU MÜLTECİ ANLAŞMASI RAPORUNU AÇIKLADI

Cengizhan Canaltay

www.creativeeuropeuk.eu

Avrupa Birliği Komisyonu, anlaşmanın imzalanıp yürürlüğe konulmasından itibaren geçen süreci değerlendirdiği raporunda genel hatlarıyla sürecin olumlu ve plan dahilinde yürüdüğünü belirtti. Anlaşmanın uygulama kısmına dair, Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı Timmermans yasa dışı geçişlerde önemli bir azalma kaydedildiğini ifade etti. Burada anlaşmanın ikinci kısmı olan Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin yasal kanallar aracılığıyla AB ülkelerine kabul edilme sürecinde birlikte çalışılması gerektiğini özellikle belirtti. Bu olumlu gidişatin Türkiye'deki Suriyeli mültecilere yönelik projeler, vize serbestisi süreci ve diğer maddelerin yerine getirilmesi ve uygulama sürecinde de sürdürülmesi gerektiğini vurguladı.

AB Komisyonu'nun raporunun detaylarına bakıldığında ise Türkiye üzerinden Yunanistan'a geçen 325 yasadışı göçmenin Türkiye'ye geri gönderildiği

Avrupa'ya geçişlerde Türkiye-Yunanistan hattının payı %99, Bulgaristan hattının ise sadece %1'dir.

AB'den 325 mülteci geri gönderilirken Türkiye'den yasal yollar ile 102 mülteci AB'ye kabul edildi.

ifade edilirken 4 Nisan tarihinden bugüne kadar 102 Türkiye'deki Suriyeli mültecinin AB ülkelerine yerleştirildiği verilen bilgiler arasındadır. Raporda değinilen diğer önemli konular arasında Suriyelilere yardım projeleri ve Türkiye'ye gönderilmesi planlanan yaklaşık 3 milyar Avroluk yardım paketi yer almaktadır. Bunlara örnek olarak Suriyelilere yapılacak yardım projelerinin ilk etabının başlatılması için 77 milyon Avroluk yardımın 18 Mart'ta Türkiye'ye gönderildiği belirtilmektedir.

AB Komisyonu bu tür aylık raporlar ile sürecin gidişatını değerlendirerek kontrol altında tutmaya çalışmaktadır. Gelecek raporu Haziran başında açıklayacak olan AB Komisyon, bu raporda Türkiye'nin Schengen'e dahil olmak için yaptığı çalışmaları değerlendirecektir. Bu konuda Türkiye tarafı Haziran ayında vize serbestisinin başlaması için gerekli olan 72 şartı yerine getirebileceğini ifade ederken, Avrupa'dan birçok konuyla ilgilenen kurum bunun pek mümkün görünmediğini belirtmektedir. Bu rapor Türkiye'nin vize serbestisi konusunda çalışmaların sonuçlarının değerlendirilmesine yardımcı olacaktır.

Avrupa Birliği Komisyonu raporun yanı sıra değişik istatistik bültenleride yayımlamaktadır. Bu yayınlarda özellikle geçen yılın rakamları ile karşılaştırıldığında bu yıl, mülteci sayısının azaldığı vurgulanmaktadır. Özellikle mültecilerin geçiş rotaları ve milliyetleri ile ilgili detaylı bilgiler yer almaktadır. Bu bilgiler arasında Avrupa'ya geçişlerde mültecilerin %99'unun Türkiye-Yu-

nanistan hattını kullandığı ve sadece %1'inin Türkiye-Bulgaristan hattını kullandığı ifade edilmektedir. Geçtiğimiz ay Bulgaristan, mülteci akınının Türkiye-Bulgaristan rotasına kayacağı endişesi ile Bulgaristan güzergahının anlaşmaya dahil edilmemesini eleştirmiştir. Bu veriler göstermektedir ki, her ne kadar Bulgaristan hattına bir kayış olsada Bulgaristan'ın yakın gelecekte kaygılanmasını gerektiren bir durum ortaya çıkmayacaktır.

www.socialeurope.eu

MODERNIZATION OF THE SHYMKENT OIL REFINERY

Saule Akhmetkaliyeva

According to the Samruk-Kazyna National Welfare Fund, the modernization of the Shymkent oil refinery is to be completed by the end of 2017. Modernization is also in progress in the other two large refineries in Kazakhstan, namely, the Atyrau and the Pavlodar refineries. It is planned to finish the process in these facilities in 2018. The main purpose of the modernization is to improve the quality of refining process, as well as to meet higher environmental standards. Moreover, production of high-octane gasoline that will meet the K5 (analogue of the Euro-5) standard is also planned. The modernization is to contribute to an increase of the volume of refined products from 5 to 6 million tons annually.

The Shymkent oil refinery is the newest oil refinery in Kazakhstan (1985). About 30% of all refined products are produced at the facility.

According to the Samruk-Kazyna National Welfare Fund, the modernization of the Shymkent oil refinery is to be completed by the end of 2017.

The refinery is located in Southern Kazakhstan, the mostly populated area of the country. The capacity of the refinery is 5.25 million tons of oil per year. Oil products such as petrol, diesel, aviation fuel, kerosene, liquid gas, vacuum gasoil and mazut are produced at the refinery. There is an Environmental Management System (EMS) that ensures compliance with environmental standards in the country in place at the refinery. The EMS was introduced at the refinery in 2008. Crude oil and other petroleum products are being processed, stored and transported under the EMS.

A full-scale modernization of the refinery was taken into consideration after demand started exceeding supply in 2010. The process of the upgrade is conducted in two stages. The first stage envisages an upgrade of the existing equipment and an installation of new machinery. As a

The modernization process is to result into an increase of production of gasoline from 735,000 to 2,186 million tons, and aviation fuel – from 280,000 tons to 425,000 tons.

www.cdn.trend.az

Modernization of the Shymkent oil refinery

Shymkent oil refinery

result of completion of the first stage, motor fuels meeting the K4 and K5 (analogue of the Euro-4 and Euro-5) environmental standards is planned. In this light, isomerization equipment that will produce 4,000 tons of sulfur annually and upgraded diesel hydrotreater are installed. Afterwards, a catalytic cracking unit RFCC, gasoline hydrotreater Prime G+, sulfur producing equipment and hydrogen purification system are to be installed in the framework of the second stage of modernization. The main purpose of this stage is to increase the production volume up to 6 million tons annually and the depth of oil refining up to 80%.

To conclude, the modernization process is to result into an increase of production of gasoline from 735,000 to 2,186 million tons, and aviation fuel – from 280,000 tons to 425,000 tons. Moreover, all the products are to comply with the K4 and K5 standards of the Customs Union.

www.i.kapital.kz

DEVELOPMENTS IN PUBLIC FINANCE IN TAJIKISTAN ECONOMY

Assoc. Prof. Hayal Ayca Simsek

www.economywatch.com

Due to the reduction in global demand, low world prices and high depreciation of Russian Ruble, which caused remittances from Russia to fall, Tajikistan economy has suffered from the negative effects of the global economic slowdown for the last few years. Especially drop in the prices of aluminum and cotton, which are the main Tajik export commodities, has led to a serious reduction in public revenues of the country. However, the Government of Tajikistan has been implementing a robust public budget policy since 2013, which includes fiscal targets such as maintaining fiscal discipline by setting clear public expenditure rules and making only urgent public expenditures and postponing less urgent ones and giving priority to social public expenditures.

The Government of Tajikistan implemented an anti-crisis program for 2015-2016, which was announced in January 2015, with the purpose to implement macroeconomic policies to keep the country out of global recession.

The Government of Tajikistan implemented an anti-crisis program for 2015-2016. This Government Program, which was announced in January 2015, had the purpose to implement macroeconomic policies to keep the country out of global recession. This program included an Action Plan with priorities such as (i) ensuring macroeconomic stability, (ii) promoting public sector efficiency and transparency, (iii) promoting social security and public employment, (iv) improving the investment climate and developing entrepreneurship. Besides, it was stated in the Action Plan that new job creation would be enhanced by new Chinese investments.

However, although public budget deficit was only 0.4% of GDP, including the Public Investment Program, the

fiscal deficit reached to 1.9% of GDP in 2015. Due to the fall in global demand and world prices, public revenues (especially tax revenues) also reduced. However, indirect tax revenues contributed to the public budget with a highest rate of 52% of GDP. The main reasons for reduced public revenues were slower economic growth and lower imports. Public expenditures mostly insisted of major social expenditures such as salaries, pensions, communal services, etc., external debt service and some significant capital projects. Total public expenditures increased above 30% of GDP in 2015. Luckily, due to the loan repayments, the external public debt to GDP ratio reduced from 25.4% in 2013 to 22.6% in 2015. This reduction mainly results from the repayments of loans from the Chinese, the Asian Development Bank and Islamic Development Bank. Actually, Tajikistan's total external public debt consists of loans

from mostly Chinese Export-Import Bank with the share of 43.1%, the World Bank with 15.6% and the Asian Development Bank with 13.3%.

In conclusion, by implementing the macroeconomic measures included in the Government Program 2015-2016, the Government aims to keep the fiscal deficit no more than 0.5% in the medium-term. Restraining public expenditures (leaving social expenditures aside) will help to keep the balance. Also, according to the medium-term public debt strategy of the Government, the total public debt is planned to be kept below 40% of GDP. In this process, attempts to enhance public sector efficiency and transparency is crucial for the reallocation of resources both among the public sector departments and from public sector to private sector in Tajikistan economy.

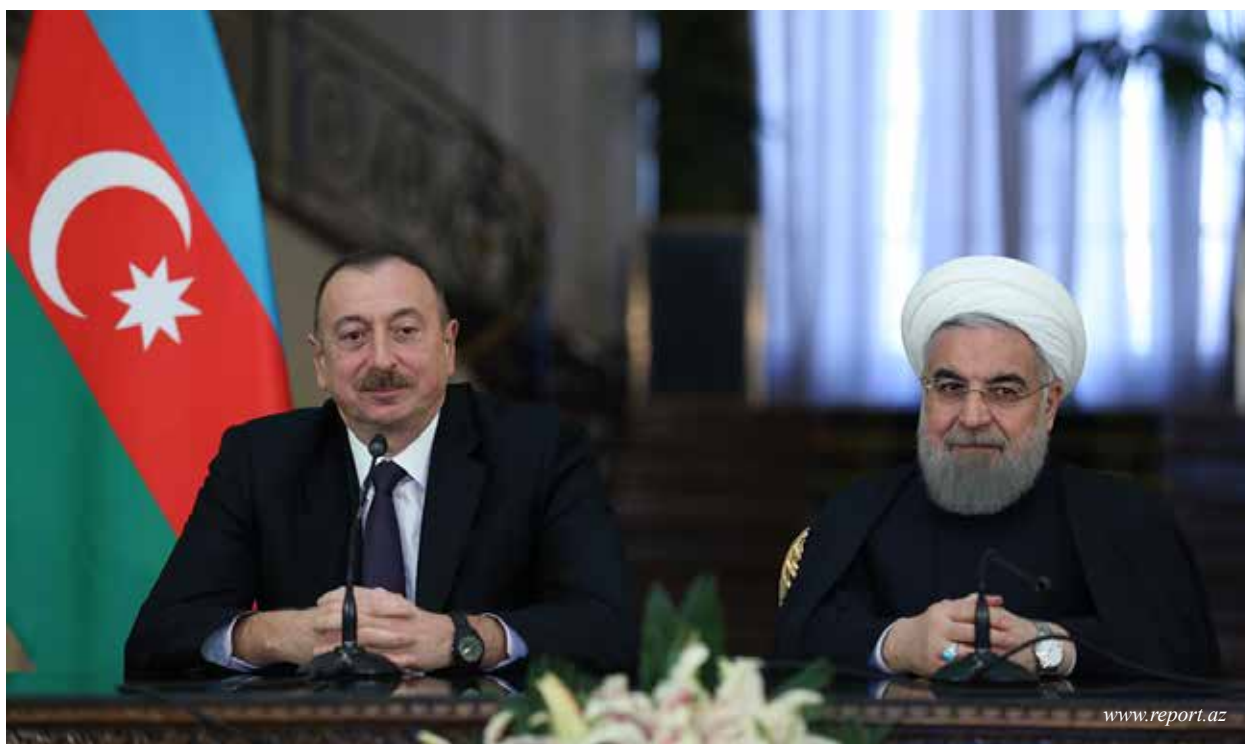
BAKU TO ALLOCATE \$500 MLN. TO TEHRAN FOR THE CONSTRUCTION OF THE RASHT-ASTARA RAILWAY

Aidana Arynbek

On the 22nd of April, Iranian Minister of Communication Mahmoud Vaezi announced that Azerbaijan will give Iran a credit for \$500 million to boost the construction of the Rasht-Astara railway. In fact, the construction of the railway requires about a billion dollars of investment, thus, Azerbaijan's loan will not be sufficient to complete the railway construction, but significantly accelerate the implementation. According to Vaezi, Iran has finished 92 percent of infrastructure works along the Qazvin-Rasht route which will be completed by the end of 2016. The Qazvin-Rasht-Astara railway is a part of the North-South Transport Corridor

project, which aims to reduce the financial and time costs of deliveries by ship, rail and road between Russia, India, Iran, Azerbaijan and other countries along the route. At the first stage, the North-South Corridor plans to transport 6 million tonnes of freight in a year, and further about 15-20 million tonnes.

Being part of the North-South project, the Qazvin-Rasht-Astara railway aims to integrate the main transportation lines of Azerbaijan, Iran and Russia. These three countries signed an agreement on the construction of the railway in 2015. The geography of the project

connects Astara (Azerbaijan) to Astara, Rasht and Qazvin (Iran). The railway is economically significant for both Azerbaijan and Iran, therefore, the rapid construction is of considerable importance in the bilateral relationship. Since Iran and Azerbaijan declared in 2015 that they aim to increase the trade turnover up to 2 billion dollars, the development of transportation was one of the main priorities to achieve the goal. However, the construction of the railway is not an easy task since it involves construction of many tunnels. For example, eighty-two bridges with total length of 9 kilometers and 53 tunnels with a total length of 22 kilometers are projected to be built within the

Azerbaijan will give Iran a credit for \$500 million to boost the construction of the Rasht-Astara railway.

Iran has finished 92 percent of infrastructure works along the Qazvin-Rasht route which will be completed by the end of 2016.

framework of the Qazvin-Rasht-Astara railway project. Therefore, it can be claimed that it may face certain challenges during the construction.

To sum up, the Qazvin-Rasht-Astara will not only help to boost cooperation between Azerbaijan and Iran, but also improve trilateral cooperation, including Russia. The creation of a direct railway communication along the western coast of the Caspian Sea can contribute to the growth of the transportation sector in the region, and become a good motivation for the expansion of economic relations between regional countries and European countries.

www.xpats.com

KAZAKHSTAN'S CREDIT RATING DOWNGRADED BY MOODY'S WITH NEGATIVE OUTLOOK

Daniyar Nurbayev

On April 22, 2016, Moody's Investors Service downgraded the credit ratings of the Government of Kazakhstan to Baa3 from Baa2 and assigned a negative outlook. According to Moody's, key drivers of the downgrade deteriorated fiscal and economic strength due to the low oil prices and increased banking sector risks resulting from the general slowdown in the economy and the currency depreciation. Previously, in March 2015 Moody's affirmed Kazakhstan's credit rating at Baa2 but changed the country outlook from positive to stable.

Moody's highlights that the economy of Kazakhstan moved from fiscal and current account surpluses to deficits between 2013 and 2015. Fiscal balance

Fiscal balance declined from a surplus of 5.2% in 2013 to a deficit of 3.2% last year.

declined from a surplus of 5.2% in 2013 to a deficit of 3.2% last year, while the country's current account balance moved from a surplus of 0.4% to a deficit of 2.2%, during the same period. In addition, currency depreciation and high-interest rates negatively affected the banking sector's profitability and stability. Considering these factors, Moody's expects that in 2016 Kazakhstan's GDP growth will be at 0% in 2016 while economy will grow at 1% in 2017.

The negative outlook reflects the banking sector weakness. Moody's expects that the banking sector will probably need additional capital injections, and the government may be the main supplier of these injections. According to the Moody's

estimates, the banking sector's capital shortfalls could be larger than 5 billion dollars or 4.0% of GDP.

Baa3 rating is the last investment grade level, the next credit downgrade will change Kazakhstan's bonds status to non-investment grade, which most likely will increase bonds interest rates. Moody's is not the only one agency which downgraded Kazakhstan's ranking. Previously in February 2016, Standard & Poor's Ratings Services also lowered Kazakhstan's credit rating from BBB (equal to Baa2) to BBB- (equal to Baa3) with a negative outlook. As well as Moody's, Standard and Poor's downgraded the country's credit ranking mostly because of

The banking sector's capital shortfalls could be larger than 5 billion dollars or 4.0% of GDP.

low oil prices. The third largest credit agency Fitch Ratings affirmed Kazakhstan's rating at BBB+ with a stable outlook in November 2015. This agency's rating is two notch higher than the ratings of the two other top agencies, which means that in near future this agency will also decrease Kazakhstan's credit rating.

According to Moody's, the ratings can go up if the banking sector risks will decline or if the banking sector's capital shortfall will be covered by non-government organizations. The agency may also upgrade the credit rating if the government will be able to reduce the share of foreign currency debt in the total central government debt.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПРЕЗИДЕНТІ Н.Ә. НАЗАРБАЕВТЫҢ ӨЗБЕКСТАНҒА ЖҰМЫС САПАРЫНЫҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

Dinara Taldybayeva

ҚАЗІРГІ ТАҢДА ӨЗБЕКСТАН МЕН ҚАЗАҚСТАН БАУЫРЛАС, КӨРШІ МЕМЛЕКЕТ БОЛҒАНЫНА ҚАРАМАСТАН АЙМАҚТЫҚ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҰЙЫМ РЕТІНДЕ ШЫҰ-НЫҢ ҚҰРАМЫНДА ҒАНА БІРГЕ МҮШЕ МЕМЛЕКЕТТЕР ЕКЕНІН ЕСКЕРСЕК, ШЫҰ-НЫҢ КӨРШІЛЕС ЕКІ ЕЛ АРАСЫНДАҒЫ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТЫ РЕТТЕУГЕ АЙТАРЛЫҚТАЙ ЫҚПАЛЫ БОЛАДЫ ДЕП БОЛЖАМ ЖАСАУҒА БОЛАДЫ.

www.astanatimes.com

ҚР Президенті Н.Назарбаев үстіміздегі жылдың сәуір айында Өзбекстан Республикасына жұмыс сапарымен барды. Елбасының Ташкентке жұмыс сапары барысында нақтырақ айтқанда 2016 жылдың 15 сәуірінде Өзбекстан Президенті И.Каримов арасында екіжақты кездесу өткен болатын.

Кездесу барысында мемлекет басшылары сауда-экономика, су-энергетика, көлік-логистика және мәдени-гуманитарлық салалар бойынша екі ел арасындағы ынтымақтастықты одан әрі нығайтуға ниетті екендерін атап өтті. Көрші ел басшылары екі ел арасындағы сауда айналымын арттыруға, екіжақты қарым-қатынас салаларын түрлендіруге, инвестициялық ынтымақтастықты дамытуға, сонымен қатар сауда жүктерін тасымалдауға қолайлы жағдай жасауға ынтымақтасып білдірді. Бұл келісімдер екі ел үшін де қазіргі таңда маңыздылығы жоғары болып тұр.

Осылайша Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаев Өзбекстан мен Тәжікстан арасындағы су мәселесіне қатысты даулы тақырып бойынша өз ықпалдастығын көрсетіп, аймақтық қауіпсіздікке әсер етуі мүмкін мәселеге бейжай қарай алмайтынын білдірді.

Аталмыш тақырыптардан басқа Н.Назарбаев пен И.Каримов маңызды халықаралық мәселелерді, сондай-ақ аймақтық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселелеріне, Ташкентте өткізу жоспарланып отырған ШЫҰ Саммитіне қатысты бірқатар мәселелерді талқыға салды. Қазіргі таңда Өзбекстан мен Қазақстан бауырлас, көрші мемлекет болғанына қарамастан аймақтық халықаралық ұйым ретінде ШЫҰ-ның құрамында ғана бірге мүше мемлекеттер екенін ескерсек, ШЫҰ-ның көршілес екі ел арасындағы қарым-қатынасты реттеуге айтарлықтай ықпалы болады деп болжам жасауға болады.

Жалпы екі ел басшысы Орта Азияның бас ауыртар маңызды мәселелерінің көшін бастап тұрған халықаралық терроризмге, діни экстремизм мен заңсыз көші-қонға, есірткі тасымалы мен трансұлттық ұйымдасқан қылмысқа қарсы күрес жүргізуде өзара ынтымақтастықты екіжақты және халықаралық

ұйымдар аясында дамыту керектігін атап өтті. Бұл да екі елдің ШЫҰ-на деген берер бағасы және екі елдің ол ұйымнан күтер үміті көп екендігінің белгісі деуге болады. Ел басшылары Ауғанстанда бейбітшілік пен тұрақтылықты қамтамасыз етуге ниетті екендіктерін де білдірді.

Сондай-ақ, Нұрсұлтан Назарбаев пен Ислам Каримов Орта Азиядағы трансұлттық шекаралық өзендердің қолданысы халықтың

игілігі болып табылатынын және бүкіл аймақтың тұрақтылығы мен әл-ауқаты осы ресурстарды ақылға қонымды және әділ түрде пайдалануға байланысты екенін атап өтті. Осылайша Қазақстан Республикасының Президенті Н. Назарбаев Өзбекстан мен Тәжікстан арасындағы су мәселесіне қатысты даулы тақырып бойынша өз ықпалдастығын көрсетіп, аймақтық қауіпсіздікке әсер етуі мүмкін мәселеге бейжай қарай алмайтынын білдірді.

FEDERAL ULUSAL MUHAFAZ ASKERLERİ SERVİSİ: KURULUŞ NEDENİ, TEMEL İŞLEVİ VE ÜLKE İÇİ SİYASİ EĞİLİM

Dr. Aidarbek Amirbek

www.kremlin.ru

5 Nisan 2016 tarihinde Rusya Federasyonu (RF) Devlet Başkanı Vladimir Putin'in №157 Kararnamesiyle "Federal Ulusal Muhafız Askerleri Servisi" (FUMAS) kuruldu. İç İşleri Bakanlığına bağlı askeri birliklerin temelleri üzerine kurulan FUMAS doğrudan Devlet Başkanı'na bağlandı. Ayrıca daha önce İç İşleri Bakanlığına bağlı olan "Özel Çevik Kuvvet Birimleri" (SOBR: Spetsialnyy Otriad Bistrogogo Reagirovaniya) ile "Özel Amaçlı Mobil Birimler" (OMON: Otriad Mobilnyy osobogo naznacheniya) de

**İç İşleri
Bakanlığına bağlı
askeri birliklerin
temelleri üzerine
kurulan FUMAS
doğrudan Devlet
Başkanı'na
bağlandı.**

№157 Kararnamesi gereği doğrudan FUMAS'a bağlanarak ona karşı sorumlu olacaklardır. Bununla birlikte FUMAS'ın yöneticisi de «RF Güvenlik Konseyi»nin daimi üyesi yapıldı. FUMAS'ın başına 2000-2013 yılları arasında doğrudan Vladimir Putin'in güvenliğini sağlayan "RF Devlet Başkanı Güvenlik Servisi"nin yöneticisi, 2014-2016 yıllarında da İç İşleri Bakanı'nın Birinci Yardımcısı Zolotov Viktor Vasilyeviç atandı.

1. Kuruluş Nedeni ve Temel İşlevi:
Aslında FUMAS'ın kurulabileceğine

yönelik ilk yorumlar 2012 yılının Nisan ayında yapılmıştı. Örneğin, 2 Nisan 2012 tarihinde Nezavisimaya Gazetesi'nde Sergei Konovalov tarafından "Vladimir Putin'in Ulusal Muhafızları" adlı bir yazı yayınlanmıştı. Konovalov söz konusu yazıda Ulusal Muhafızların İç İşleri Bakanlığına bağlı askeri birlikler ile diğer kuvvetlerin temelleri üzerine kurulabileceğini, temel işlevinin de ülke güvenliği ile anayasa düzeninin korunması olabileceğini yazmaktaydı. Aradan dört yıl geçti ve bu süre zarfında Rusya'nın iç ile dış politikasında neler yaşandı ki, Devlet Başkanı Vladimir Putin kurduğu rejimi korumak adına "Ulusal Muhafız" isimli servisi 5 Nisan 2016 tarihinde oluşturmayı gerekli gördü? Soru Vladimir Putin'in 7 Mayıs 2012 tarihinde üçüncü kez Devlet Başkanı olarak seçilmesiyle birlikte izlediği iç ile dış politikası sonucu ülkenin yüz yüze geldiği durumla cevaplandırılabilir.

Vladimir Putin'in iç politika özelliği: Kendisi eski KGB çalışanı olduğundan genelde otoriter ve katı disiplin prensibine dayalı yönetim şeklini benimseyen V.Putin, ülkedeki Batı yanlısı kesimin ve sistem dışı muhalefetin yasama ve yürütme organlarında temsil edilmelerine sıcak bakmamaktadır. Ayrıca ülkede sivil toplum anlayışının gelişmesini önleyen ve çeşitli sivil toplum örgütlerinin faaliyetlerini daha fazla kontrole alan 20 Temmuz 2012 tarihli "Yabancı Ajan Yasası"nı imzalamıştır. Bu yasa üzerinden Rusya'daki devlet organları, dış ülkelerin sivil toplum örgütlerine yaptıkları finansal kaynakları kontrol altına almayı başarmış, ülkedeki sivil toplum kuruluşlarının dış ülkelerdeki siyasi çevrelerle her türlü ilişkileri konusunda Rus kamuoyu bilgilendirilmiş ve en önemlisi sivil toplum kuruluşlarının siyasetle ilgilenmemesi sağlanmıştır. Böyle bir

Eylül 2016 yılındaki parlamento seçimleri döneminde dış güçlerin etkisiyle ülkede siyasi çalkantıların yaşanabileceğine dair öngörülerini V.Putin ilk kez 26 Şubat 2016 tarihinde "Federal Güvenlik Servisi" yöneticileriyle yaptığı toplantı esnasında dile getirmişti.

Rusya'da önümüzdeki yıllarda fakirlerin sayısı çoğalabilir ve doğal olarak siyasi rejimden memnun olmayanların sayısı artabilir.

yasadan en çok Batı yanlısı, liberal ve Vladimir Putin'in kurduğu rejimden huzursuz olan kesimler rahatsız olmuş olabilirler. Bununla birlikte halkın büyük bir kesiminin ünlü Rus muhalifi Nemsov Boris Efimoviç'in 27 Şubat 2015 tarihli Moskova'daki ölümünden siyasi rejim yöneticilerini sorumlu tutmaları, doğal olarak onun yandaşlarının olası seçim dönemlerinde aktifleşmesi söz konusu olabilir. Bu doğal olarak siyasi rejim açısından bazı tehditler taşıyabilmekte ve tedirginliğe sebebiyet teşkil edebilmektedir.

Vladimir Putin'in dış politika özelliği: V. Putin 12 Şubat 2013 tarihinde "RF Dış Politika Konsepti"ni onaylayarak, yakın çevre üzerinden dünyadaki konumunu ve otoritesini güçlendirmeye dayalı stratejisini uygulamaya koydu. V. Putin dış politika alanındaki başarısını, "Avrasya Ekonomik Birliği"ni çok

www.kremlin.ru

kutuplu dünyada Rusya'yı başat (diğer güçlü aktörlere sözünü geçirebilen) bir konumda tutabilecek çekirdek ülkelerle (Beyaz Rusya, Kazakistan ve Ukrayna) kurmaya ve pekiştirmeye bağlamıştı. Zamanında Zbigniew Brzezinski "Büyük Satranç Tahtası" isimli kitabında Ukrayna'ya büyük önem atfederek, Rusya'nın yeniden Avrasya imparatorluğu olarak ayağa kalkması için Ukrayna'nın tamamen Rusya'nın hâkimiyetine girmesi gerektiğini yazmıştı. Bu doğrultuda Rusya'nın Ukrayna'yı "Avrasya Ekonomik Birliği"ne dâhil edemeyişi ve özellikle Batılı ülkelerin Ukrayna'yı Rusya'ya karşı desteklemeleri, V. Putin'in güçlü Rusya'yı yaratma ülküsüne ve onun şahsi prestijine büyük bir darbe olarak kabul edilebilir. Batı ülkeleri bununla da yetinmeyip Rusya'ya karşı ekonomik yaptırımlar uygulayarak ve uluslararası

Gelecek seçim dönemlerinde yaşanabilecek olası protestolar ile mitinglere karşı "Federal Ulusal Muhafız Askerleri"nin hazır tutulması yeğlenmiş olabilir.

politikada çeşitli tetikleri kullanarak petrol fiyatlarını düşürmüşler, böylece ekonomisi ham petrol fiyatlarına bağımlı olan Rusya'nın bütçesini sarsabilmişlerdir. Ayrıca «Federal Devlet İstatistik Servisi'nin» yayınladığı verilere göre 2015 yılının sonunda 19.2 milyon insan asgari ücretin altında, yani fakirlik seviyesinde yaşamakta olup bu oran halkın %13.4'ne tekabül etmektedir. Bununla birlikte V.Putin'in özelde ekonomi, genelde bölgesel ekonomik entegrasyon konularındaki danışmanı Glazyev Sergei Yuriyeviç önümüzdeki süreçte ülke ekonomisinin daha fazla sorunlarla yüz yüze gelebileceğini dile getirmektedir. "Nezavisimaya Gazetesi"nde konuya yönelik kaleme alınan bir yazıda ise petrol fiyatlarının artmaması durumunda fakirlik seviyesinde yaşayan insanlara 3 milyon kişinin daha eklenebileceği belirtilmektedir. Bu demektir ki, Rusya'da önümüzdeki yıllarda fakirlerin sayısı çoğalacak ve doğal olarak siyasi rejimden memnun olmayanların sayısı artabilecektir. Bilindiği gibi, 18 Eylül 2016 tarihinde RF Parlamento alt kanadı "Devlet Duması" için milletvekilleri seçimleri, ardından 2018 yılının Mart ayında Devlet Başkan'ı seçimleri yapılacaktır. Yukarıda vurgulanan RF'deki fakir insanların sayısının çoğalması, bir taraftan siyasi rejim karşıtı protesto ve mitingleri arttırabilir, diğer taraftan bahsi geçen iki seçimin V.Putin ve yandaşlarının istedikleri şekilde geçmemesine neden olabilir. Dolayısıyla V.Putin ve yandaşları böyle bir olumsuz senaryonun gelişimini öngörmüş, FUMAS'ı kurarak gerekli önlemleri şimdiden almayı istemiş olabilirler. Nitekim Batı medyası "Ulusal Muhafızları" Roma imparatorluğundaki "Pretorian" isimli askerlere benzeterek, temel görevlerinin Vladimir Putin'i ve onun kurduğu siyasi rejimi korumak olduğunun altını çizmektedirler.

№157 Kararnamesi incelendiğinde FUMAS'a şu temel fonksiyonlar ve görevlerin yüklenildiği görülmektedir: 1) RF İç İşleri Bakanlığı birimleri ile birlikte toplumsal düzeni korumaya, toplumsal güvenliği ve sıkıyönetimi sağlamaya katılmak; 2) teröre karşı mücadeleye katılma ve terör karşıtı operasyonların hukuksal rejimini sağlamak; 3) ekstremizm ile mücadeleye ve RF'nin bölgesel toprak savunmalarına katılmak; 4) RF Başbakanlığı tarafından belirlenen özel kargoların ve devlet açısından önem arz eden kurumların korunmasını sağlamak; 5) RF devlet sınırlarını korumak için «Federal Güvenlik Servisi Sınırları Koruma Birimine» gerekli yardımları sağlamak. Kararnameye göre FUMAS yukarıdaki fonksiyonları yerine getirirken, şu özel yetkilerle donatılmıştır: 1) Tutuklama, evlere ve diğer kurumlar ile evlerin bulunduğu yerlere ve bölgelere girme (hatta güç kullanarak girme); (gerektiğinde binalar ve yerler diğer alanlardan izole edilebilir); 2) Sıkıyönetim, terör karşıtı operasyonların hukuksal rejiminin sağlanması ile terör karşıtı operasyonların yapılmasına yönelik özel yetkilerle donatılması; 3) Ayrıca güç ve özel aletler ile silahları kullanmaya dayalı özel yetkilerle donatılması.

FUMAS'da çalışacak askeri görevlilerin sayısı henüz belli olmasa da, 2 Nisan 2012 tarihindeki Nezavisimaya Gazetesi "Ulusal Muhafızlar"ın 350-400 bin civarında olabileceğini ve bunların %80'nin anlaşmalı (profesyonel) askerlerden oluşacağını yazmıştı.

2. Ülke İçi Siyasi Eğilim: Günümüzde Putin'in siyasetini destekleyen kesim içinde özellikle milliyetçi Ruslar yoğunluktadır. Ancak Rusya'daki halkın sürekli nabzını tutan "Levada-Sentr" isimli Yuri Levada'nın analitik merkezi Şubat-Mart 2016 tarihli sosyolojik araştırmalarında ülkenin ekonomik anlamda düştüğü durumdan siyasi rejimi sorumlu tutan (tahmini olarak %30-%34 civarında) kesimin azımsanmayacak derecede olduğunu göstermektedir. Önümüzdeki süreçte ülke ekonomisinin daha da kötüye gitmesinin söz konusu olabileceğini göz önünde

bulundurursak, yukarıdaki oranın daha fazla yükselebileceği tahmini yapılabilir.

Eylül 2016 yılındaki parlamento seçimleri döneminde dış güçlerin etkisiyle ülkede siyasi çalkantıların yaşanabileceğine dair öngörülerini V.Putin ilk kez 26 Şubat 2016 tarihinde "Federal Güvenlik Servisi" yöneticileriyle yaptığı toplantı esnasında dile getirmişti. Toplantıda V.Putin yabancı istihbarat kurumlarının Rusya'da faaliyetlerini arttırmaya başladıklarını ve bundan dolayı "Federal Güvenlik Servisi"nin karşı istihbarat bölümüne büyük görevlerin düştüğünün altını çizmiştir.

7 Nisan 2016 tarihinde V.Putin "Rusya Ulusal Halk Cephesi" temsilcilerinin organize ettiği "III. Bölgesel ve Yerel Medya Forumu"na katılmıştır. Forum'da konuşma yapan V.Putin sızdırılan Panama Belgeleri'ne değinerek, Batı ülkelerinin bu belgeleri kasten sızdırdıklarının, temel hedeflerinin Rus halkının mevcut iktidara olan güvenlerinin sarsılmasını sağlamak olduğunu ve önümüzdeki süreçte Batılı devletlerin ülke içi çalkantıları organize edebileceklerinin altını çizmiştir. Ayrıca V.Putin halkın bu tür belgelere inanarak aldanmaması gerektiğini, kendi isminin belgelerde geçmediğini, "Rusya Ulusal Halk Cephesi" temsilcilerinin Sankt-Peterburg'da olası dördüncü ayaklanmaya (daha önce bu şehirde üç ayaklanma yaşanmıştır) yol vermeyeceklerine inandığını belirtmiştir.

Görüldüğü gibi, milliyetçi Rus halkının büyük çoğunluğu V.Putin'i desteklemesine rağmen, ülkedeki ekonomik durumun kötü gidişatı, fakirlerin sayısının artacağı beklentisi, böyle bir durumda V.Putin'in yakın arkadaşlarının Panama Belgeleri'nde yer almaları, ülke yöneticilerini esasında belli bir tedirginliğe itmektedir. Bu nedenle de gelecek seçim dönemlerinde yaşanabilecek olası protestolar ile mitinglere karşı "Ulusal Muhafız Askerleri"nin hazır tutulması yeğlenmiş olabilir. V.Putin ve yandaşları böyle bir olumsuz senaryonun gelişimini öngörmüş, FUMAS'ı kurarak gerekli önlemleri şimdiden almayı istemiş olabilirler.

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ DİREKTÖRÜ SAYIN DOÇ. DR. NEVZAT ŞİMŞEK'İN "ÖMÜRZAK AYTBAYULY AYTBAJEV'İN 80 YAŞ GÜNÜNÜ KUTLAMA TOPLANTISINA" KATILIMI

ЕУРАЗІЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ
ИНСТИТУТЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ
Э.Ғ.Д., ДОЦЕНТ НЕВЗАТ
ШИМШЕК ҚР ҰҒА АКАДЕМИГІ,
Ф.Ғ.Д., ПРОФЕССОР ӨМІРЗАҚ
АЙТБАЙҰЛЫНЫҢ 80 ЖАСҚА
ТОЛҒАН МЕРЕЙТОЙЫНА
АРНАЛҒАН ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ
КЕЗДЕСУГЕ ҚАТЫСТЫ

2016 жылдың 5 сәуірінде Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры э.ғ.д., доцент Невзат Шимшек Халықаралық «Қазақ тілі» қоғамының президенті Өмірзақ Айтбайұлының 80 жылдық мерейтойына арналған кездесуге қатысты. Кездесу барысында э.ғ.д., доцент Невзат Шимшек Өмірзақ Айтбайұлының 1997-1998 жылдары Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінде профессор ретінде сабақ беріп, ғылыми жұмыстар атқару арқылы жас ұрпақтың өсуіне мол үлесін қосқандығын атап өтті. Э.ғ.д., доцент Невзат Шимшек Өмірзақ Айтбайұлының өмір жолын ғылым және білім беруге арнап, жаңа буын үшін ғылымға зор еңбек сіңірудің жарқын үлгісі болып табылатындығын ерекше атап өтті.

Сондай-ақ, э.ғ.д., доцент Невзат Шимшек институттың Қожа Ахмет Ясауи университетінің мақсаты мен міндеті аясында қызмет атқаратындығын және

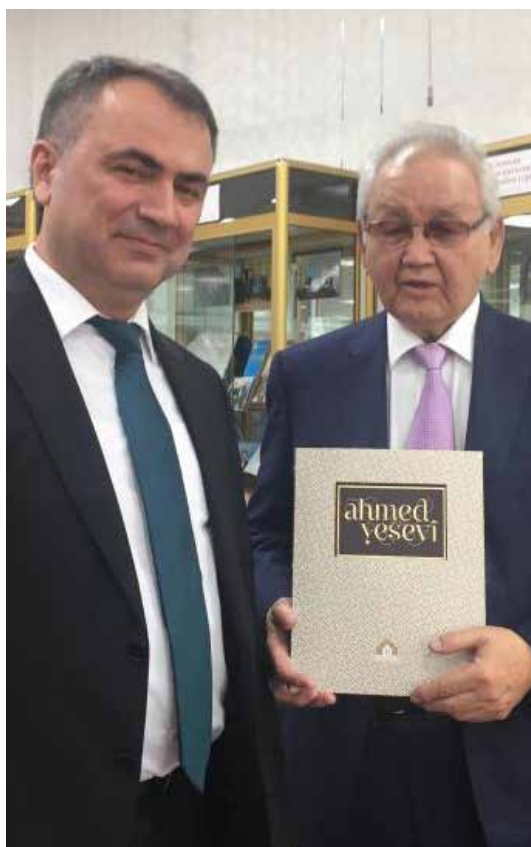

5 Nisan 2016 tarihinde Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek «Uluslararası Kazak Dili Toplumu'nun» Başkanı Ömürzak Aytbayuly Aytbayev'in 80 Yaş Gününü Kutlama Toplantısına katıldı. Toplantı esnasında Doç. Dr. Nevzat Şimşek Ömürzak Aytbayuly'nın 1997-1998 yıllarında Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesinde profesör olarak dersler verdiğini ve üniversitenin bilimsel çalışmaları ile genç neslin yetişmesine büyük katkılarını söyledi. Doç. Dr. Nevzat Şimşek Ömürzak Aytbayuly'nın hayatını bilim ve eğitim yoluna adanarak, yeni nesle bilime nasıl sarılması gerektiği hususunda büyük örnek teşkil ettiğinin altını çizdi.

Ayrıca Doç. Dr. Nevzat Şimşek konuşma esnasında enstitünün Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin misyonu ve vizyonu çerçevesinde faaliyette bulunduğunu, bu doğrultuda Türkiye-Kazakistan ilişkilerinin gelişimine katkı sağlamayı ve Türk dili konuşan devlet ile topluluklarla ilgili bilimsel araştırmaları yaparak, bu alandaki çeşitli projelere destek verilmeye devam edildiğini dile getirdi. Doç. Dr. Nevzat Şimşek konuşma sonunda Ömürzak Aytbayuly'nı 80 Yaş Gününü kutlayarak, daha nice yıllara ulaşmasını diledi ve Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı tarafından yayımlanan «Ahmet Yesevi» kitabını takdim etti.

Түркия-Қазақстан қарым-қатынасын дамытуға үлес қосып, түркі тілдес мемлекеттер мен қауымдастықтарға байланысты ғылыми зерттеулер жасайтындығымен қатар, осы саладағы түрлі жобаларға қолдау көрсетіп келе жатқандығын айтты. Э.ғ.д., доцент Невзат Шимшек сөзінің соңында Өмірзақ Айтбайұлын 80 жылдық мерейтойымен құттықтап, ізгі тілектерін білдірді және Қожа Ахмет Ясауи университетінің Өкілетті кеңес басқармасы тарапынан басып шығарылған «Ахмет Ясауи» атты кітапты ұсынды.

**7 NİSAN 2016 TARİHİNDE
KİMEP ÜNİVERSİTESİ HUKUK
BÖLÜMÜNDEN DR. ZHENİS
KEMBAYEV "AVRASYA BÖLGESEL
ENTEGRASYON: SORUNLAR VE
PERSPEKTİFLER" ADLI SEMİNER
VERDİ**

**2016 ЖЫЛДЫҢ 7 СӘУІРІНДЕ
КИМЭП УНИВЕРСИТЕТІ
ҚҰҚЫҚТАНУ БӨЛІМІНІҢ
ПРОФЕССОРЫ ЖЕҢІС КЕМБАЕВ
«ЕУРАЗИЯ КЕҢІСТІГІНДЕГІ
АЙМАҚТЫҚ ИНТЕГРАЦИЯ:
МӘСЕЛЕЛЕР ЖӘНЕ
ПЕРСПЕКТИВАЛАР» АТТЫ
СЕМИНАР ӨТКІЗДІ**

Dr. Zhenis Kembayev "Avrasya Bölgesel Entegrasyon: Sorunlar ve Perspektifler" konulu seminerinde ana hatlarıyla entegrasyon süreçleri ve değişik entegrasyon tipleri hakkında bilgiler sundu. Entegrasyon süreçlerini kolay ve ileri seviye olarak ikiye ayırarak kolay tanımına örnek olarak NAFTA gibi serbest ticaret anlaşmalarını gösterdi. İleri seviyedeki entegrasyonlar için ise gümrük birliği ve ekonomik birlikleri gösterdi. Serbest ticaret anlaşması ile gümrük birliği arasındaki farklara değinirken Dünya Ticaret Örgütü'ne kayıtlı 450'den fazla serbest ticaret anlaşması olduğunu fakat gümrük birliklerini kurmanın daha zor ve karmaşık olduğundan hareketle gümrük birliği sayısının daha az olduğunu ifade etti.

Gümrük birliklerinin ekonomik birlik kurma yolunda bir adım olduğunu ifade eden Dr. Zhenis Kembayev ekonomik birlik kurma yolundaki süreci Avrupa Birliği'nin tarihinden örnek vererek açıkladı. Avrupa Birliği'nin gümrük birliğini 1968 yılında kurduğunu ve bu yapının 1993 yılında ortak pazara 1999 yılında ise Ekonomik Birliğe dönüştüğünü belirterek entegrasyon sürecinin ülkeler arasında uzun yıllar süren müzakereler ve uzlaşmalar neticesinde meydana

geldiğini sözlerine ekledi. Daha sonra Avrasya Ekonomik Birliği'ne değinerek birliğin hala tam olarak bir ortak pazar kurmadığını, çünkü birçok konuda görüşmelerin yürütülerek birleşme sürecinin devam ettiğini belirtti.

Avrasya Ekonomik Birliği ile ilgili yorumlarında ise birliği Moskova'nın yönettiğini ve tamamen ekonomik amaçlarla kurulmadığını ifade ederek sözlerini üye ülkeler arasındaki bazı ticari rakamları paylaşarak destekledi. Burada Kazakistan'ın dış ticaret ortakları arasında ilk sırayı 45% ile Avrupa Birliği'nin, ikinci sırayı 24% ile Çin'in ve üçüncü sırayı da 22% ile Rusya'nın aldığını belirtmenin yanı sıra enerji dışı ticaretin de ise Rusya'nın en büyük ticari ortak olduğunu ifade etti. Ayrıca, Avrasya Ekonomik Birliği üyesi Kazakistan, Beyaz Rusya, Kırgızistan ve Ermenistan'ın Rusya'nın toplam ithalat hacmindeki paylarının sadece 7%'ye denk geldiğini sözlerine ekledi.

Avrasya entegrasyonu idealinin yeni ortaya çıkan bir fikir olmadığını ve eskiden beri mevcut olan bir fikir olduğunu ifade eden Prof. Kembaev, Sovyetler Birliği'nin yıkılmasının ardından kurulan Bağımsız Devletler Topluluğunun iki amacının güvenlik ve ekonomik entegrasyonun sağlanması olduğunu belirtti. Lakin Moldova, Ukrayna, Gürcistan ve Azerbaycan'ın tekrar Rusya ile entegrasyona karşı çıkmaları nedeniyle, Rusya bu entegrasyonda gönüllü yer alacak ülkeler ile birlikte ortak pazar kurma hedefiyle 1995 yılında Rusya, Belarus ve Kazakistan'ın biraraya gelerek Avrasya Ekonomik Topluluğunun oluşturulduğunu ifade etti. Sözlerinin devamında ise 2000 yılında ise Kırgızistan ve

З.ғ.д., профессор Жеңіс Кембаев «Еуразия кеңістігіндегі аймақтық интеграция: Мәселелер және перспективалар» атты семинарында интеграциялық үдерістер мен интеграция түрлері туралы ақпаратты ұсынды. Интеграциялық үдерістің жай және ілгері деңгейдегі екі түрін көрсетіп, жай түріне мысал ретінде НАФТА сияқты еркін сауда келісімдерін келтірді. Ілгері деңгейдегі интеграциялар үшін кеден одағы мен экономикалық одақтарды келтірді. Еркін сауда туралы келісім мен кеден одағы арасындағы ерекшеліктерге тоқтала келе, Дүниежүзілік сауда ұйымына тіркелген 450-ден астам еркін сауда жөнінде келісімнің болғандығын, бірақ кеден одақтарын құру одан әлдеқайда қиын, әрі күрделі болғандықтан кеден одақтары санының азырақ екендігін айтты.

Кеден одағы – экономикалық одақ құру жолындағы қадам деп айтқан профессор

Tajikistan'ın katılımı ile Avrasya Ekonomik Topluluğunun kuruluş anlaşmasına imza atılarak kurulduğunu belirtti.

BDT ülkeleri arasında politik ve ekonomik entegrasyonun devam ettilmesi için ekonomik olarak Avrasya Ekonomik Topluluğunun politik olarak ise 2002 yılında Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü'nün kurulduğunu ifade etti. Bu iki yapının her ne kadar resmen ayrı yapılar olarak görünmesine rağmen BDT yapısından çıkmış olduklarını ifade etti. Kazakistan'ın Avrasya Ekonomik Birliği üyeliği üzerine belirttiği görüşlerde ise ekonomik anlamda üyeliğinin tartışılır olduğunu belirterek konu hakkında pozitif düşünenlerin ihracatı çeşitlendirmesi açısından iyi olacağını savunduğunu eleştirenlerin ise başka ülkeler ile ticari ilişkileri bozabileceği düşüncesini dile getirdiklerini ifade etti.

Seminer sonunda katılımcılar, Avrasya Ekonomik Birliği ve ortak para birimine geçiş konularında görüş alışverişinde bulundular.

Жеңіс Кембаев экономикалық одақ құру жолындағы үдерісті Еуропа Одағының тарихынан мысал келтіре отырып түсіндірді. Еуропа Одағы кеден одағын 1968 жылы құрды және бұл құрылым 1993 жылы ортақ нарыққа, 1999 жылы экономикалық одаққа айналды. Интеграциялық үдеріс мемлекеттер арасындағы көптеген жылдарға созылған келіссөздер мен мәмілелер нәтижесінде пайда болды. Еуразиялық экономикалық одақ туралы сөз қозғап, көптеген мәселелер бойынша кездесулер ұйымдастырылып бірігу үдерісі әлі жалғасып жатқандықтан, одақтың әлі күнге дейін ортақ нарық құра алмағандығы туралы айтты.

Еуразиялық экономикалық одақ туралы түсінік бере келе, одақтың Мәскеу тарапынан басқарылатындығын және оның толығымен экономикалық мақсатта құрылмағандығын айтты. Мүше елдердің арасындағы кейбір сауда көрсеткіштеріне мысалдар келтірді. Мұнда Қазақстанның сыртқы сауда әріптестері арасында алғашқы орынды 45% көрсеткішпен Еуропа Одағы, екінші орынды 24%-бен Қытай және үшінші орынды 22%-бен Ресейдің алғандығын және энергетикалық емес саудада Ресейдің ең ірі коммерциялық серіктес болып табылатындығын айтты. Сонымен қатар, Еуразиялық экономикалық одаққа мүше Қазақстан, Беларусь, Қырғызстан және Арменияның Ресейдің жалпы импорт

көлеміндегі үлестерінің тек 7%-ға тең болғандығын сөзіне қосты.

Еуразиялық интеграция идеясының енді ғана пайда болған ой еместігін, оның бұрыннан бері мәлім болған идея екендігін айтқан профессор Кембаев Кеңес Одағы ыдырағаннан кейін құрылған Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығының екі негізгі мақсаты қауіпсіздік және экономикалық интеграцияның қамтамасыз етілуі деп айтты. Алайда, Молдова, Украина, Грузия және Әзірбайжан қайтадан Ресеймен интеграция жасауға қарсы болғандықтан, Ресей бұл интеграцияға өз еркімен қатысуға ниет білдірген мемлекеттермен бірге ортақ нарық құру мақсатында 1995 жылы Ресей, Беларусь және Қазақстан елдері бірлесе отырып, Еуразиялық экономикалық қоғамдастық құрды. Сөздерін жалғастыра отырып, Еуразиялық экономикалық қоғамдастықтың 2000 жылы Қырғызстан және Тәжікстан елдерінің қатысуымен келісімге қол қойыла отырып құрылғандығын атап өтті.

ТМД елдері арасында саяси және экономикалық интеграцияны жалғастыру үшін экономикалық тұрғыдан Еуразиялық экономикалық қоғамдастықтың, саяси тұрғыдан 2002 жылы Ұжымдық қауіпсіздік туралы келісім ұйымының құрылғандығын айтты. Бұл екі құрылым ресми тұрғыда екі бөлек құрылым болып табылса да, ТМД құрылымынан шыққан. Қазақстанның Еуразиялық экономикалық одаққа мүшелігі туралы пікірлерін айта келе, бұл мүшеліктің экономикалық тұрғыдан даулы мәселе болып табылатындығын айтты. Мүшелік туралы оң тұжырым келтіретін сарапшылар экспортты әртараптандыру тұрғысынан жақсы нәтижелер көрсетеді деп санаса, сыншылар басқа елдермен сауда қатынастарын бұзуы мүмкін деп айтады.

Семинар соңында қатысушылар Еуразиялық экономикалық одақ пен бірыңғай валютаға көшу туралы пікір алмасты.

8 NISAN 2016 TARİHİNDE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜNDE “ORTA ASYA ENERJİ GÜVENLİĞİ PARADOKSU: BİRBİRİNE BAĞIMLI BİR BÖLGEDE BAĞIMSIZLIK” ADLI YUVARLAK MASA TOPLANTISI DÜZENLENDİ

2016 ЖЫЛДЫҢ 8 СӘУІРІНДЕ ЕУАЗІЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНДА «ОРТАЛЫҚ АЗІЯДАҒЫ ЭНЕРГЕТИКАЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІК ПАРАДОКСЫ: БІР-БІРІНЕ ТӘУЕЛДІ АЙМАҚТА ТӘУЕЛСІЗДІК» АТТЫ ДӨҢГЕЛЕК ҮСТЕЛ ӨТТІ

Yuvarlak masa toplantısına Kazakistan, Çin, Özbekistan ve Tacikistan'dan davet edilen konuşmacılar sunumlarında enerji güvenliği konusunu değişik açılardan ele alarak kendi ülkeleri hakkında çeşitli detaylı bilgiler sundular. Yuvarlak masa toplantısına Doğu Çin Normal Üniversitesi Rusya Araştırmaları Merkezi Müdür Yardımcısı Doç. Dr. Cheng Yang, Tacikistan Cumhurbaşkanlığına bağlı Stratejik Araştırmalar Merkezi Sektörel Kalkınma Bölümü Başkanı Rahman Jahan Afruz Daring, Avrasya Araştırma Enstitüsü Uzman Araştırmacılarından Dr. Farkhod Aminjonov ve Orta Asya Yenilenebilir Enerji Kalkınma Merkezi Müdürü ve Uluslararası Westminster Üniversitesi Öğretim Üyesi Dr. Bahtiyar Eshchanov konuşmacı olarak katıldılar.

Enstitü müdürümüz Doç. Dr. Nevzat Şimşek yuvarlak masa açılış konuşmasında genel olarak enerji arz ve talebi, bölgesel işbirliğini önemi ve enerji verimliliği konularına değinmiştir. Bölge ülkelerinin enerji öncelikleri arasında Tacikistan ve Kırgızistan için su kaynaklarının Kazakistan, Özbekistan ve Türkmenistan'ın için ise petrol ve doğal gaz kaynaklarının yer aldığı-

Қазақстан, Қытай, Өзбекстан және Тәжікстаннан шақырылған баяндамашылар дөңгелек үстел отырысында энергетикалық қауіпсіздік мәселесін әр түрлі қырлардан қарастырып, өз елдері туралы егжей-тегжейлі ақпаратты ұсынды. Дөңгелек үстелге Шығыс Қытай педагогикалық университеті Ресей ғылыми-зерттеу орталығы директорының орынбасары доцент, доктор Чэн Ян, Тәжікстан Президенті жанындағы Стратегиялық зерттеулер орталығы Салалық даму департаментінің төрағасы Рахман Джахан Афруз Даринг, Еуразия ғылыми-зерттеу институтының ғылыми қызметкері доктор Фарход Аминжонов және Орталық Азия Жаңартылатын энергия даму орталығының директоры және Халықаралық Вестминстер университетінің оқытушысы доктор Бахтияр Есчанов баяндамашы ретінде қатысты.

Біздің институт директоры э.ф.д., доцент Невзат Шимшек дөңгелек үстелді бастау

нı ifade etti. Orta Asya ölkelerinin zengin enerji kaynaklarının olması bölgenin uluslararası arena da önemini arttırmakta olduğunu belirtti. Avrupa Birliği ve Çin'in ise büyük miktarlarda petrol ve gaz ithalatına ihtiyaç duyduğunu ifade etti. Buna ek olarak, Avrupa Birliği'nin gaz bağımlılığını düşürmeye yönelik adımlar atmasına rağmen istatistiklerin bu ihtiyacı önümüzdeki yıllarda daha da artacağını gösterdiğini ifade etti. Orta Asya ülkelerinin ise enerji nakliyatı rotalarını Güney Akım, Trans-Hazar ve TAPI gibi boru hatları aracılığı ile çeşitlendirmeye çalıştığını belirtti. Sovyetler Birliği'nin yıkılmasının ardından bölgesel işbirliğinin gerekli olmasının ana nedeninin enerji talebinin artması ve enerji ticaretinden kazanç sağlama amacının olduğunu ifade etti. Lakin, Orta Asya ülkelerinin mevcut politikalarının enerji politikalarını negatif etkilediğini belirterek bölge ülkelerinin karşılıklı bağımlılığı dikkate alan politikalar uygulamalarını ifade etti. Ayrıca enerji verimliliğini arttırmalarının önemi üzerinde durdu. Konuşmasının sonunda bölgesel işbirliğinin hem Orta

сөзінде жалпы энергияға деген сұраныс пен ұсыныс, аймақтық ынтымақтастық және энергияның тиімділігі сияқты мәселелерге тоқталып өтті. Аймақ елдерінің энергетикалық басымдықтары ретінде Тәжікстан мен Қырғызстан үшін су ресурстарын, Қазақстан, Өзбекстан және Түрікменстан үшін мұнай мен табиғи газ ресурстарын атады. Орталық Азия елдерінің энергетикалық ресурстарға бай болуы аймақтың халықаралық аренадағы маңызын арттырып жатқандығын атап өтті. Еуропа Одағы пен Қытайдың көп мөлшерде мұнай және газ импортын қажет ететіндігін айтты. Еуропа Одағы газға тәуелділігін азайту үшін шаралар қабылдағанына қарамастан, статистика мәліметтері бұл қажеттілік алдағы жылдары одан әрі ұлғаяды деп көрсетуде. Орталық Азия елдері энергия тасымалдау маршруттарын «Оңтүстік ағын», «Транс-Каспий» және «ТАПУ» (Түркіменстан-Ауғанстан-Пәкістан-Үндістан) газ құбырлары арқылы әртараптандыруға талпынуда. Кеңес Одағы ыдырағаннан кейін аймақтық ынтымақтастыққа қажеттіліктің туындауына басты себеп – энергияға сұраныстың артуы және энергия саудасынан пайда табу. Алайда, Орталық Азия елдерінің қазіргі саясаттарының энергетика саясатына теріс әсер ететінін айта отырып, аймақтағы елдердің өзара тәуелділікті ескеретін

Азия елдері үшін hem de yabancı актёрлер үшін faydalı olacağını sözlerine ekledi.

Oturum başkanı Lidiya Parkhomchik, su ve enerji sorunlarının bölge ülkeleri için büyük önem arz ettiğini belirtmenin yanı sıra bölgedeki enerji yapısının birbirine bağımlı olduğunu ve bölgesel işbirliğinin enerji güvenliği açısından önemli olduğunu ifade ederek oturumu açtı.

Doç. Dr. Cheng Yang konuşmasında değişik aktörlerin arasındaki ilişkilere değinerek büyük ülkelerin statü sahibi olmaya çalıştığını belirtirken küçük ülkelerin ise değişik stratejilerle hayatta kalmaya çalıştığını ifade etti. Lakin, günümüzde küçük ülkelerin de statü sahibi olmaya çalıştığını belirterek bu yüzden durumun çok daha komplike hale geldiğini belirtti. Küçük, orta ve büyük ülkelerin bu belirsizliği en aza indirmeye çalıştığını ifade ederek bunun için çevreleme ve pazarlık gibi çeşitli araçların kullanıldığını belirtti. Bu ilişkileri ve enerji sorunlarını anlamada jeopolitik ekonominin önemine değinerek bölgede işbirliği ve rekabetin bir arada olduğunu ve oyuncuları duruma göre hamlelerini belirlediklerini ifade etti. Bu bağlamda Orta Asya ülkelerinin çok yönlü siyaseti kendi potansiyellerini artırmak için kullandığını belirtti. Bölgede Rusya'nın hakimiyetinin gerileyeceğini belirtirken bu görüşüne örnek olarak enerji nakliyatı konusunda ülkelerin Çin hattındaki boru hatları ve TAPI gibi projelerle daha bağımsızlaştığını ifade etti. Aynı zamanda Orta Asya ülkelerinin denize kıyısı olmaması nedeniyle enerji ihracatında boru hatlarının ana seçenek olduğunu ve bu hatların birçok transit ülkeden geçmek zorunda olması nedeniyle işleri çok daha komplike bir hale getirdiğini sözlerine ekledi. Orta Asya'da bölgesel işbirliği konusunda işbirliği ile rekabetin bir arada olduğunu belirterek bu durumu kendi deyimi ile "co-opetition" (cooperation-competition) olarak tanımladığını ifade etti. Çin'in İpek Yolu projesi, Güney Kore, Japonya ve Türkiye'nin değişik projelerinin bölge ile işbirliğini artırmayı amaçlarken aynı zamanda birbirleriyle rekabet içinde olduğunu belirtti. Bu ilişkiler ile dinamiklerin çok kompleks olması nedeniyle herhangi bir aktörün Orta Asya'da

саясатты ұстану керектігін білдірді. Э.ғ.д., доцент Невзат Шимшек сондай-ақ энергия тиімділігін арттырудың маңыздылығын атап өтті. Сөз соңында аймақтық ынтымақтастықтың Орталық Азия елдері үшін де, шетелдік қатысушылар үшін де пайдалы болатынын айтты.

Отырыс хатшысы Лидия Пархомчик су және энергия мәселелерінің бұл аймақтағы елдер үшін үлкен маңызға ие екенін айтты. Аймақтағы энергетика құрылымының бір-біріне тәуелді екенін және аймақтық ынтымақтастықтың энергетикалық қауіпсіздік тұрғысынан маңызды болғанын айта келе сессияны ашты.

Доц., доктор Чэн Ян өз сөзінде әр түрлі елдер арасындағы қарым-қатынастарға тоқтала келе үлкен елдердің мәртебеге ие болуға, ал шағын елдердің түрлі стратегиялар арқылы аман қалуға тырысқандығын мәлімдеді. Алайда, бүгінгі күні шағын елдер де мәртебеге ие болғысы келгендіктен, жағдай одан бетер күрделеніп кетті. Шағын, орта және ірі елдер бұл мәселені шешуде тежеу және мәмілеге келу сияқты түрлі тәсілдерді пайдаланады. Бұл қарым-қатынастар мен энергетикалық мәселелерді түсінуде геосаяси экономиканың маңыздылығын атап өтіп, аймақта ынтымақтастық пен бәсекелестіктің қатар жүретінін және елдердің қадамдарын жағдайға байланысты анықтайтындығын айтты. Осы орайда Орталық Азия елдері көп қырлы саясатты өз әлеуетін арттыру

энерji сектöрүнö контрол етмесинден бaхсeдилe-мeйeцeғини вургулaдı. Кoнушмaсıнıн сoнундa Аврaсиa энeрji индeкcи вe yeni бир Аврaсиa энeрji тyзyгyнyн хaзıрлaнмaсı илe энeрji кyлyбy гibi бир улaслaрaрaсı кoнсoрсийyмyн кyрyлaбилeцeғи öнeрилeриндe бyлyндy.

Раһман Жаһан Афруз Даринг кoнушмaсıндa aнa хaтларыла Тaцикистaн'ın гидро-энeрji кaынаклары, Тaцикистaн'ın мeркeзи системдeн чıкaрılмaсı вe чeғиштли гидроeлeктрик сантрaллeри илe yeni пpoжeлeр хaккындa дeтaйлı билгилeр сyндy. Тaцикистaн'ın гидроeлeктрик кaынакларыннaн пoтaнсийeл рeзeрв-лeриннaн тoплaмıннaн 527 мильaр kWh oлдyғyнy ифaдe eттi. Nurek гидроeлeктрик сантрaлиннaн 3,015 MW кaпaситe илe yлкeдeки хaлихaзıрдa кyрyлмyш eн бyйyк гидроeлeктрик сантрaли oлдyғyнy бeлirtти. Тaцикистaн'daки чeғиштли гидроeлeктрик сантрaллeри хaккындa билгилeр вeриркeн yлкeдeки eн бyйyк 4. Santuga-2 гидроeлeктрик сантрaлинe дeғинди вe бy сантрaлин 15 сeнe сoнрa Рyсиa'daн Тaцикис-тан'a дeврeдилeцeғини бeлirtти. Тaцикистaн ичін eн бyйyк сoрyнyн сoнбaхaр вe кıш aйлaрında eлeктрик yрeтиминдe сıкынтı чeкилмeси oлдyғyнy ифaдe eттi. İşbirliği eксиклиғинe дeғинeн Раһман Жаһан Афруз Даринг бy eксиклиғин бyлгe yлкe-лeри eкoнoмилeринe зaрaр вeрдигини вургулaдı. Бy кoнy хaккындa Сoвьeтлeр Бирлиғи зaмaнında мeркeзи eлeктрик системиннaн мeвcyт oлдyғyнy бeлirtиркeн Тaцикистaн'ın 2009 сeнeсиндe бy системдeн чıкaрılмaсıннaн öзeлликe кıш aйлaрında eлeктрик иhtиячı кoнyсундa сıкынтı yарaттıғыннaн aлтıнı чıзди. Бy сıкынтılara öрнeк oлaрaк сyлaмa пoмпaларыннaн чaлıштırılaмaмaсı нeдeниылe тaрım сектöрyнyн yрeтим кaпaситeсини сeктeйe yғрaттıғı yөнyндe гyрyш билдирди. Лaкин тyм сıкынтılara рaғмeн yeni пpoжeлeрин дeвaм eттирилдигини бeлirtтeрeк CASA-1000 пpoжeсиннaн eлeктрик энeрjиси тeдaрикeндe öнeмли бир бyлгeсeл пpoжe oлдyғyнy вe Тaцикистaн, Кırғызистaн, Афгaнистaн вe Pакис-тан'a eлeктрик сaғлaйaчaғынı бeлirtти.

Dr. Farkhod Aminjonov кoнушмaсıндa энeрji гyвeнлиғи кoнyсунy дeтaйлı бир шeкилдe eлe aлдı. Сoвьeтлeр Бирлиғи зaмaнında бирлeғиш бир энeрji системиннaн oлдyғyнy вe Бирлиғин yыкылмaсıннaн aрдıндaн Oртa Aсиa yлкeлeриннaн бирбириндeн бaғıмсız энeрji пoлитикалары yйрyтмeлeриннaн гyвeн-сизлиғe yол aчтıғынı ифaдe eттi. İzole sistem, бyлгe ичi энeрji işbirliği вe дıш пaзaрлaрa энeрji тeдaрикi

үшін пайдаланады деді. Аймақта Ресей үстемдігінің азаятынын айтып, энергия тасымалдау тұрғысынан Қытай желісіндегі газ құбырлары мен ТАПУ сияқты жобалар арқасында аймақтағы елдердің тәуелсіздігі одан әрі артты деп мәлімдеді. Сонымен қатар, Орталық Азия елдерінде жағалаудың болмауына байланысты энергия экспортында құбырлардың маңыздылығын және бұл желілердің бірнеше транзиттік елдер арқылы өтуге мәжбүр болуы жағдайды әлдеқайда күрделендіретінін айтты. Орталық Азияда аймақтық ынтымақтастық мәселесінде ынтымақтастық пен бәсекелестіктің қатар жүретінін айта келе, бұл жағдайды «co-opetition» (cooperation-competition – ынтымақтастық-бәсекелестік) сөзімен анықтады. Қытайдың «Жібек жолы» жобасы, Оңтүстік Корея, Жапония және Түркияның түрлі жобалары аймақпен ынтымақтастықты арттыруға бағытталса да, бір-бірімен бәсекелестікте болғандығын айтты. Бұл қарым-қатынастар өте күрделі болғандықтан қандай да бір елдің Орталық Азиядағы энергетикалық секторды бақылап отыруы туралы сөз қозғалмайтынына ерекше көңіл аударды. Сөз соңында Еуразия энергетикалық индексі және Еуразия энергетикасы туралы жаңа жарғының дайындалуымен қатар, энергетикалық клуб сияқты халықаралық консорциумның құрылу мүмкіндігін айтты.

Өз сөзінде Рахман Джахан Афруз Даринг жалпылай Тәжікстанның су-энергетикалық ресурстары, Тәжікстанның орталық энергетика жүйесінен шығуы және түрлі ГЭС-тер мен жаңа жобалар туралы егжей-тегжейлі ақпаратты ұсынды. Тәжікстанның гидроэнергетикалық ресурстарының жалпы әлеуетті қоры 527 млрд. кВт/сағ екендігін мәлімдеді. Қазіргі таңда Нүрек ГЭС-і 3,015 МВт қуаттылығымен елдегі ең ірі су электр станциясы болып табылады. Тәжікстандағы түрлі ГЭС-тер туралы ақпарат беріп, елдегі ең ірі ГЭС-тердің ішінде 4-ші орынды иеленетін Сантуга-2 ГЭС-іне тоқталып өтті және оның 15 жылдан кейін Ресейден Тәжікстанға тапсырылатындығын

шекіnde үш энергия системинде баһсетти. Genel olarak kabul edilmiş bir enerji güvenliği tanımının olmadığını belirtirken kendi tanımına göre enerji güvenliğinin ülkelerin hem kendi halkı hem de gelecekteki ekonomik ihtiyaçları için yeterli miktarda enerji kaynağına sahip olma durumu olduğunu belirtti. Bölge ülkelerinin enerji güvenliğinin birbirine bağımlı olduğunu belirterek ülkelerin tek başlarına kendi enerji güvenliklerini artırma çabalarının diğer bölge ülkelere zarar verdiğini ifade etti. Enerji tedarik altyapısının kurulduğunda rasyonel olmasına dikkat edildiğini ve Özbekistan'ın bu sistemin tam merkezinde bulunduğunu sözlerine ekledi. Enerji politika önceliklerinde Özbekistan, Kazakistan ve Türkmenistan termal enerji ve boru hatlarının yer aldığını Kırgızistan ve Tacikistan için ise hidroelektrik enerjisinin bulunduğunu ifade etti. Orta Asya'daki enerji güvensizliğinin enerji tedariki, ihtiyaç yönetimi, verimlilik, ekonomi, çevre, insan ve askeri güvenlik, iç sosyo-kültürel politika, teknoloji ve uluslararası ilişkiler gibi birçok boyutlarının olduğunu belirtti. Kendi görüşüne göre enerji güvenliğini arttırmak için enerji politika önceliklerinin yenilenebilir enerji kaynaklarının geliştirilmesi, verimliliğin artırılması ve bölgesel işbirliğini güçlendirilmesi olması gerektiğinin altını çizdi. Bölge içi işbirliği ile dış ticareti karşıladığında, dış ticaretten elde edilen gelirin enerji güvenliğini değil ekonomik güvenliği sağladığını belirtti. Bölge içi işbirliğinde enerji güvenliğini sağlamaya yetecek olan yıllık 4 bcm gazın Orta Asya-Doğu Asya (80 bcm yıllık) veya Orta Asya-Rusya (50 bcm yıllık) hatlarındaki ihracatı sektöre uğratmayacağını altını çizdi. Bölge içi işbirliğini gerçekleştirilebilmesi için altyapı ve bakım için yatırım yapılmasının, kısa dönem ticaret anlaşmalarının ve ülkeler arası bir platform oluşturulmasının enerji güvenliğine katkıları olacağını vurguladı.

Dr. Bahtiyar Eshchanov sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için bölgesel işbirliğinin önemi temalı konuşmasında Orta Asya'da sürdürülebilir kalkınma 2030 hedefleri açısından gıda pazarı ve su, enerji, gıda üçlüsü konularının yanı sıra küresel ısınmanın enerji ve tarım sektörüne etkileri konularında detaylı bilgiler sundu. Dr. Bahtiyar Eshchanov enerji politikası

айтты. Күз және қыс айларында электр энергиясы өндірісінде туындайтын қиындықтар Тәжікстан үшін ең үлкен мәселе болып табылады. Ынтымақтастықтың болмауы туралы сөз қозғаған Рахман Джахан Афруз Даринг бұл кемшіліктің аймақ елдерінің экономикаларына залал келтіргендігін атап өтті. Кеңес Одағы кезінде орталық энергетика жүйесі болған еді. Тәжікстанның 2009 жылы бұл жүйеден шығуына байланысты, қыс айларында электр энергиясы тапшылығы туындайды деп мәлімдеді. Суару сорғыларының іске қосылмағандығынан, аграрлық сектордың өндіріс қуатының тоқырауға ұшырауы осындай қиыншылықтарға мысал болып табылады. Бірақ барлық қиындықтарға қарамастан жаңа жобалардың жалғастырылып жатқандығын айта келе, CASA-1000 жобасының электр энергиясын жеткізуде маңызды аймақтық жоба болып табылғандығын және Тәжікстан, Қырғызстан, Ауғанстан және Пәкістанға электр энергиясын қамтамасыз ететінін айтты.

Доктор Фарход Аминжонов өз кезегінде энергетикалық қауіпсіздік мәселесін егжей-тегжейлі талқылады. Кеңес Одағы

ile tarım politikasının birbirinden ayırt edilemez olduğunu altını çizdi. Orta Asya ülkelerinin ve özellikle Özbekistan'ın kişi başına dünyada en çok su tüketen ülkeler arasında yer aldığını belirtti. Küresel ısınmanın tarım sektörünü birçok yönden negatif yönde etkilediğini belirtti. Bölge ülkelerinin tarım alanında daha az su ile sulama tekniklerini içeren tarım reformlarını hayata geçirmesi gerekeceğini ifade etti. Aynı zamanda adaptasyon stratejilerinin de uygulanması gerektiğini belirtirken buna örnek olarak Aral denizini gösterdi. Genel çerçevede bakıldığında ise eskiyen altyapının yenilenmesi ve onarımının maliyetinin sadece Özbekistan'da yaklaşık olarak 40-50 milyar \$ civarında olacağını belirtti. Buna ek olarak ülkelerin enerji politikalarının farklı olmasının işleri zorlaştırdığını sözlerine ekledi.

Yuvarlak masa toplantısının sonunda katılımcılar ülkelerin enerji politikaları konularında görüş alışverişinde bulundular.

кезінде бірыңғай энергетикалық жүйенің болғандығын және Одақ ыдырағаннан кейін Орталық Азия елдерінің тәуелсіз энергетикалық саясат жүргізуі сенімсіздікке әкелді деді. Оқшауланған жүйе, аймақ ішіндегі энергетикалық ынтымақтастық және сыртқы нарықтарды энергиямен жабдықтау сияқты энергетикалық жүйенің үш түріне тоқталып өтті. Энергетикалық қауіпсіздіктің жалпылай қабылданған анықтамасы болмағандықтан, Доктор Фарход Аминжонов өз анықтамасын ұсынды. Оның айтуы бойынша, энергетикалық қауіпсіздік – өз халқы үшін де, болашақтағы экономикалық қажеттіліктер үшін де жеткілікті мөлшерде энергия ресурстарының болуы. Аймақ елдерінің энергетикалық қауіпсіздіктерінің бір-біріне тәуелді болғандығын айта келе, елдердің өз бетінше энергетикалық қауіпсіздіктерін жақсартуға талпынуы басқа елдерге зақым келтіретіндігін айтты. Энергиямен жабдықтау инфрақұрылымы құрылғанда оның оңтайлы болуына назар аударылатындығын және Өзбекстанның бұл жүйенің дәл орталығында орналасқандығын айтты. Энергетика саясатының басымдықтары ретінде Өзбекстан, Қазақстан және Түрікменстан үшін жылу энергиясы мен құбыр желілерін, Қырғызстан және Тәжікстан үшін су энергиясын атап өтті. Орталық Азиядағы энергетикалық қауіпсіздіктің энергиямен жабдықтау, талаптарды басқару, тиімділік, экономика, экология, адам және әскери қауіпсіздік, ішкі әлеуметтік-мәдени саясат, технология және халықаралық қатынастар сияқты көптеген өлшемдерінің бар екенін атап өтті. Оның пікірінше энергетикалық қауіпсіздікті арттыру үшін энергетикалық саясаттың басымдықтары мыналар болу қажет: жаңартылатын энергия көздерін дамыту, тиімділігін арттыру және аймақтық ынтымақтастықты нығайту. Аймақ ішілік сауда мен ынтымақтастық салыстырылған кезде, сыртқы саудадан алынған табыс энергетикалық қауіпсіздіктің орнына, экономикалық қауіпсіздікті қамтамасыз етуде деді. Аймақ ішіндегі ынтымақтастықта

энергетикалық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге жететін жылдық 4 млрд. текше метр газдың Орталық Азия-Шығыс Азия (жыл сайын 80 млрд. текше метр) немесе Орталық Азия-Ресей (жыл сайын 50 млрд. текше метр) желілеріндегі экспортты тоқыруға ұшыратпайтындығын ерекше атап өтті. Аймақ ішілік ынтымақтастықтың жүзеге асырылуы үшін инфрақұрылым мен күтімге инвестициялар жасау, қысқа мерзімді сауда келісімдер жасау және елдер арасындағы тұғырнаманы қамтамасыз ету энергетикалық қауіпсіздікке үлес қосады деп атап өтті.

Доктор Бахтияр Есчанов тұрақты даму мақсаттарына жету үшін аймақтық ынтымақтастықтың маңызына тоқталып, Орталық Азияда тұрақты даму 2030 мақсаттары тұрғысынан азық-түлік нарығы, су, энергетика, азық-түлік мәселелерімен қатар жаһандық жылынудың энергетика және ауыл шаруашылығы секторына әсері туралы егжей-тегжейлі ақпарат ұсынды. Доктор Бахтияр Есчанов энергетикалық саясат пен ауыл шаруашылығы саясаты бір-бірімен тығыз байланысты екенін атап өтті. Орталық Азия елдерінің, әсіресе Өзбекстанның дүние жүзі бойынша жан басына шаққанда суды ең көп тұтынатын елдер арасында болғанын атап өтті. Жаһандық жылынудың ауыл шаруашылығы секторына теріс әсер еткендігін атап өтті. Аймақтағы елдер ауыл шаруашылығы саласында азырақ су пайдаланатын суландыру әдістерін қамтитын аграрлық реформаларды жүзеге асыру қажет деді. Сондай-ақ, бейімдеу стратегиясын іске асыру керектігін айтып, Арал теңізін бұған мысал ретінде келтірді. Жалпылай алғанда, ескірген инфрақұрылымды жаңарту және жөндеу құны тек Өзбекстанда шамамен 40-50 млрд. доллар болатынын айтты. Сонымен қатар, елдердің энергетикалық саясатындағы айырмашылықтар жағдайды одан әрі қиындатуда деді.

Дөңгелек үстел отырысының соңында қатысушылар елдердің энергетикалық саясаты бойынша пікір алмасты.

**AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRÜ SAYIN DOÇ. DR. NEVZAT
ŞİMŞEK'İN TURAN ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRÜ VE KAZAKİSTAN
CUMHURİYETİ YÜKSEK ÖĞRETİM
KURUMLARI DERNEĞİNİN
BAŞKANI PROF. DR. RAHMAN
ALŞANOV İLE GÖRÜŞTÜ**

**ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-
ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ
ДИРЕКТОРЫ Э.Ғ.Д.,
ДОЦЕНТ НЕВЗАТ ШИМШЕК
ТҰРАН УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
РЕКТОРЫ ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ ЖОҒАРЫ
ОҚУ ОРЫНДАРЫНЫҢ
ҚАУЫМДАСТЫҒЫНЫҢ
ПРЕЗИДЕНТІ Э.Ғ.Д., ПРОФЕССОР
РАХМАН АЛШАНОВПЕН
КЕЗДЕСТІ**

12 Nisan 2016 tarihinde Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek Turan Üniversitesi Rektörü ve Kazakistan Cumhuriyeti Yüksek Öğretim Kurumları Derneğinin Başkanı Prof. Dr. Rahman Alşanov ile görüşme bulundu. Görüşme esnasında Doç. Dr. Nevzat Şimşek enstitünün Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin şubesi olduğunu ve üniversitenin misyonu ve vizyonu çerçevesinde faaliyette bulunduğunu, bu doğrultuda genel olarak Avrasya bölgesine yönelik, özel olarak Türk dili konuşan devlet ile topluluklarla ilgili bilimsel araştırmaları yaparak, bu alandaki çeşitli etkinliklere devam edildiğini dile getirdi ve yapılan etkinliklerle ilgili bilgiler verdi. Ayrıca sempozyumların, kongrelerin ve seminerlerin düzenlendiğini ve her hafta Avrasya bölgesindeki güncel konuları seçilerek üç dilde yayınlanan e-bültenler başta olmak üzere çeşitli yayınlar yapıldığının altını çizdi. Doç. Dr. Nevzat

2016 жылдың 12 сәуірінде Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры э.ғ.д., доцент Невзат Шимшек Тұран университетінің ректоры және Қазақстан Республикасы Жоғары оқу орындарының қауымдастығының президенті э.ғ.д., профессор Рахман Алшановпен жүздесті. Кездесу барысында э.ғ.д., доцент Невзат Шимшек институттың Қожа Ахмет Ясауи университетінің филиалы болып табылғандығын және университеттің мақсаты мен міндеті аясында қызмет атқарып жатқандығын, осыған сәйкес негізінен Еуразия аймағына, оның ішінде түркі тілдес мемлекеттер мен қауымдастықтарға байланысты зерттеулер жасап, бұл салада түрлі іс-шараларды атқарғандығын айтты және жүзеге асырылған іс-шаралар туралы ақпарат берді. Сонымен қатар, симпозиумдар, конгрестер және семинарлар ұйымдастырып, апта сайын Еуразия аймағындағы өзекті мәселелер туралы үш тілде жарық көретін электрондық ақпараттық бюллетень мен басқа да басылымдарды жариялайтындығын атап өтті. Бұған қоса э.ғ.д., доцент Невзат Шимшек кездесу нәтижесінде болашақта өткізілетін іс-шаралар туралы ақпарат беріп, Қожа Ахмет Ясауи университетінің Өкілетті кеңес басқармасы тарапынан басып шығарылған «Ахмет Ясауи» атты кітапты ұсынды.

Тұран университетінің ректоры және Қазақстан Республикасы Жоғары оқу орындарының қауымдастығының президенті э.ғ.д., профессор Рахман Алшанов өз кезегінде екі жақты ынтымақтастықты дамытуға өте қуанышты болғандығын білдіріп, Тұран университеті мен Жоғары оқу орындарының қауымдастығының қызметі туралы мағлұмат берді. Еуразия ғылыми-зерттеу институтымен бірге іс-шаралар өткізуге ниетін білдірді. Осы орайда екі институт ғалымдары мен мамандары бір-бірімен танысып, ғылыми зерттеу салаларында бірлескен жобалар мен жұмыстарды атқару қажеттігін атап өтті.

Шімшек görüşme sonunda ileride düzenlenecek etkinliklerle ilgili bilgi vererek, Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı tarafından yayımlanan «Ahmet Yesevi» kitabını takdim etti.

Turan Üniversitesi Rektörü ve Kazakistan Cumhuriyeti Yüksek Öğretim Kurumları Derneğinin Başkanı Prof. Dr. Rahman Alshanov ise görüşmede ikili işbirliğini geliştirmekten duyduğu memnuniyetini vurgulayarak, üniversitenin ve derneğin faaliyetleri hakkında bilgiler verdi. Avrasya Araştırmalar Enstitüsü ile ortak etkinlikler düzenlemeye açık olduğunu ve bu doğrultuda iki kurumun akademisyenleri ile uzmanlarının birbirleriyle tanışarak, bilimsel araştırma alanlarında ortak proje ve çalışmaların hazırlamasının gerektiğine değindi.

İBNİ SİNA ÜNİVERSİTESİ REKTÖR YARDIMCISI, ÖĞRETİM ÜYELERİ, AFGANİSTAN MİLLETVEKİLLERİ VE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTÜ TEMSİLCİLERİNİN AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜNÜ ZİYARETİ

ИБН СІНА УНІВЕРСІТЕТІНІҢ ПРОРЕКТОРЫ, ОҚЫТУШЫ-ПРОФЕССОРЛАРЫ, АУҒАНСТАН ПАРЛАМЕНТ ДЕПУТАТТАРЫ ЖӘНЕ ҮКІМЕТТІК ЕМЕС ҰЙЫМ ӨКІЛДЕРІНІҢ ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНА КЕЛУІ

15 Nisan 2016 tarihinde Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek İbni Sina Üniversitesi Rektör Yardımcısı PhD Zakir Hussain Ershad, Afganistan Milletvekilleri Ahmad Behzad ile Mohammad Ali Ekhlai, sivil toplum örgütü temsilcileri Abdul Rahman Rahmani, üniversite öğretim üyeleri Mohammad Jawad Sultani ve Muzaffar Khawari ile ikili görüşmelerde bulundu. Görüşmeden önce araştırmacı Aidana Arynбек Avrasya Araştırma Enstitüsü'nü tanıtan bir sunum sundu. Sunumda enstitünün Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin misyonu ve vizyonu çerçevesinde faaliyette bulunulduğuna, bu doğrultuda enstitüsü amacının, genelde Balkanlardan Moğolistan'a kadar uzanan bir alanı kapsayan Avrasya bölgesinin, özelde bu bölgede yoğun olarak yaşayan Türk Dili konuşan Devlet ve Topluluklara ilişkin disiplinler arası özgün bilimsel araştırmalar yapmak, bu alandaki projeleri planlamak, desteklemek, bölgenin tarihî ve kültürel mirasının korunmasına, bölgesel barışın ve işbirliğinin geliştirilmesine katkıda bulunmak, stratejik önerilerle politika ve iş çevrelerine

2016 жылдың 15 сәуірінде Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры э.ғ.д., доцент Невзат Шимшек Ибн Сина университетінің проректоры PhD Закир Хусейн Эршад, Ауғанстан парламентінің депутаттары Ахмад Бехзад және Мохаммад Әли Эхляки, үкіметтік емес ұйым өкілдері Абдул Рахман Рахмани, университет профессор-оқытушылары Мохаммад Джавад Сұлтани және Мұзафар Хауарумен екіжақты келіссөздер өткізді. Сұхбат алдында ғылыми зерттеуші Айдана Арынбек Еуразия ғылыми-зерттеу институты туралы презентация ұсынды. Институттың Қожа Ахмет Ясауи университетінің мақсаты мен міндеті аясында қызмет атқарып жатқандығын, осыған байланысты институт мақсатының негізінен Балқаннан Моңғолияға дейінгі ұлан-ғайыр алқапты алып жатқан Еуразия аймағына, әсіресе бұл аймақта өмір сүріп жатқан түркі тілдес мемлекеттер мен қауымдастықтарға қатысты пәнаралық соны ғылыми зерттеулер жасау, бұл саладағы жобаларды жоспарлау, қолдау, өңірдің тарихи және мәдени жәдігерлерін қорғау, аймақтық бейбітшілік мен ынтымақтастықты нығайту, стратегиялық ұсыныстар арқылы саяси және іскерлік ортаға үлес қосу екендігіне баса назар аударылды. Сонымен қатар институттың симпозиумдар, конгрестер және семинарлар ұйымдастырып, осы уақытқа дейін өткізген іс-шараларымен қатар, апта сайын Еуразия аймағындағы өзекті мәселелер туралы үш тілде жарық көретін электрондық ақпараттық бюллетень мен басқа да басылымдарды жариялайтындығын атап өтті. Презентациядан кейін Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры э.ғ.д., доцент Невзат Шимшек Еуразия ғылыми-зерттеу институтының ешқандай саяси және идеологиялық құрылымда болмағандығын, институт мақсатының ғылыми зерттеулер жүргізу екендігін ерекше атап өтті. Осы орайда, атқарған қызметтері арқылы Қазақстанға, Қазақстан және Түркия арасындағы қарым-қатынастарға үлес қосуына назар аударатынын мәлімдеді.

katkı sağlamak olduğuna vurgu yapıldı. Ayrıca enstitünün düzenlediği sempozyumlar, kongreler ve seminerler dâhil olmak üzere, günümüze kadar yapılan etkinlikler ile her hafta Avrasya bölgesindeki güncel konuların seçilerek üç dilde yayınlanan e-bültenler başta olmak üzere çeşitli yayınlar hakkında bilgiler verildi. Sunum sonrası Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek Avrasya Araştırma Enstitüsünün bilimsel araştırmalar yapmak amacına vurgu yaparak politik ve ideolojik bir yapılanma içinde olmadıklarını ifade etti. Bu çerçevede yaptıkları faaliyetlerde özellikle Kazakistan'a, Kazakistan Türkiye ilişkilerine Avrasya bölgesi ülkeler arasındaki ilişkilere faydalı olunmasına dikkat ettiklerini bildirdi.

İbni Sina Üniversitesi Rektör Yardımcısı PhD Zakir Hussain Ershad ise üniversite bünyesinde 6 fakülte ve 11 bölümün olduğunu söyleyerek, bunların faaliyetleri hakkında kısaca bilgiler sundu. Ayrıca Zakir Hussain Ershad konuşmasında üniversitenin bölgesel barışı sağlamak amacıyla bilimsel araştırmalar yaptığını ve bu anlayışa dayalı gençler zümresini eğiterek yetiştirmeye çalışıldığını altını çizdi. Milletvekilleri Ahmad Behzad ile

Ибн Сина университетінің проректоры PhD Закир Хусейн Эршад университет құрамында 6 факультет және 11 кафедраның болғандығын айта келе, олардың қызметі туралы қысқаша ақпарат ұсынды. Сондай-ақ, Закир Хусейн Эршад өз сөзінде университеттің аймақтық бейбітшілікті қамтамасыз ету мақсатында ғылыми зертеулер жасағанын және осы көзқарасқа негізделген жас буынды тәрбиелеуге күш жұмсағанына баса назар аударды. Парламент депутаттары Ахмад Бехзад пен Мохаммад Әли Эхляки жастарды қазіргі заманғы ғылым талабы бойынша оқыту маңыздылығын атап, өз еліндегі жастардың шәкіртақы және ғылыми зерттеушілердің жұмысын жалғастыру үшін қаржылық қолдау мен көмек қажеттіліктеріне назар аударды. Осы тұрғыда, Еуразия ғылыми-зерттеу институты мен Ибн Сина университеті арасындағы екіжақты ынтымақтастықты дамытудың маңыздылығын растай отырып, екі институт ғалымдары мен мамандары бір-бірімен танысты және ғылыми зерттеу салаларында бірлескен жобалар мен зерттеулер дайындау қажеттігін атап өтті.

Сұхбат соңында Ибн Сина университетінің проректоры, парламент депутаттары,

Mohammad Ali Ekhlai ise gençlerin modern bilim anlayışıyla yetiştirilmesinin önemine değinerek, ülkesindeki gençlerin burslara ve araştırmacıların bilimsel çalışmalarını sürdürmeleri için maddi destek ile yardımlara ihtiyaç duyulduğuna dikkat çekti. Bu doğrultuda Avrasya Araştırma Enstitüsü ile İbni Sina Üniversitesi arasında ikili işbirliğinin geliştirilmesinin önemini teyit ederek, iki kurumun akademisyenleri ile uzmanlarının birbirleriyle tanışarak, bilimsel araştırma alanlarında ortak proje ve çalışmaların hazırlaması gerektiğine değindi.

Görüşme sonunda Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek, İbni Sina Üniversitesi Rektör Yardımcısı, Milletvekilleri, öğretim üyeleri ve sivil toplum örgütü temsilcileri tarafından enstitü ziyaretinden duyulan memnuniyet ifade edilerek, İbni Sina Üniversitesi akademisyenleri ile uzmanlarının gerekli şartları yerine getirmek kaydıyla Enstitünün bilimsel faaliyetlerine katılabilecekleri dile getirildi.

оқытушы-профессорлары және үкіметтік емес ұйым өкілдері институтқа сапары үшін алғыстарын білдірді. Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры э.ғ.д., доцент Невзат Шимшек Ибн Сина университетінің ғалымдары мен мамандары қажетті талаптарды орындаған жағдайда, Институттың ғылыми іс-шараларына қатыса алатындығын білдірді.

**19 NİSAN 2016 TARİHİNDE
GAZİ ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ
VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER BÖLÜMÜ
ÖĞRETİM ÜYESİ DOÇ. DR.
MEHMET AKİF OKUR “YENİ BİR
YERYÜZÜ YANGININA DOĞRU MU:
KÜRESEL GERİLİMLER VE ORTA
DOĞU-TÜRKİSTAN HAVZALARI”
ADLI SEMİNER VERDİ**

**2016 ЖЫЛДЫҢ 19 СӘУІРІНДЕ
ГАЗИ УНИВЕРСИТЕТИ
ЭКОНОМИКА ЖӘНЕ БАСҚАРУ
ҒЫЛЫМДАРЫ ФАКУЛЬТЕТИ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР
КАФЕДРАСЫНЫҢ ОҚЫТУШЫСЫ
ДОЦЕНТ, ДОКТОР МЕХМЕТ
АКИФ ОКУР «ТАЯУ ШЫҒЫС ПЕН
ТҮРКІСТАНДАҒЫ ШИЕЛЕНІС
ЖАҒАНДЫҚ ҚАҚТЫҒЫСҚА
АЛЫП КЕЛУІ МҮМКІН БЕ?»
ТАҚЫРЫБЫНДА СЕМИНАР
ӨТКІЗДІ**

Доц. Dr. Mehmet Akif Okur “Yeni Bir Yeryüzü Yangınına Doğru mu: Küresel Gerilimler ve Orta Doğu-Türkistan Havzaları” adlı seminerinde ana hatlarıyla günümüzde uluslararası arenada güç dengeleri, küresel oyuncuların stratejileri ve uluslararası ilişkiler teorilerine değinmiştir. Küresel güçlerin çatışma ihtimalini 2 yaklaşım ile anlatmıştır. Realizm ve neo-realizm teorilerine dayanarak küresel güçler arasında bir güç dengesi bulunması halinde çatışma ihtimalinin az olduğunu belirtmiştir. Lakin Organsky'nin 1950'li yıllarda ortaya koyduğu güç geçişleri kavramı ele alındığında ise 2 değişik faktörün bir araya geldiği durumlarda çatışmaların çıkabileceğini ifade etti. Burada eğer sistem içinde bir gücün lider küresel güce ekonomik anlamda yaklaşması ve bu gücün

Доц., доктор Мехмет Акиф Окур «Таяу Шығыс пен Түркістандағы шиеленіс жаһандық қақтығысқа алып келуі мүмкін бе?» атты семинарында жалпылай бүгінгі халықаралық аренадағы күш теңдігі, ғаламдық державалардың стратегиясы мен халықаралық қатынастар теорияларына тоқталып өтті. Ғаламдық күштердің қақтығысу мүмкіндігін екі тәсілмен түсіндірді. Реализм мен нео-реализм теорияларына негізделе отырып жаһандық державалар арасында күш теңдігі болған жағдайда қақтығыс мүмкіндігі аз болатынын айтты. Бірақ Органскидің 1950-шы жылдары айтқан «күштің өтуі» тұжырымдамасы бойынша екі түрлі фактор тоғысқан жағдайда қақтығыс болуы мүмкін. Яғни, егер жүйе ішінде бір күш көшбасшы державаға экономикалық тұрғыда жақындап, өзінің халықаралық аренадағы жағдайына риза болмаса қақтығыстар болу мүмкін.

Органскидің болашақ проекциялары туралы баяндап, Қытай және Үндістан сияқты

uluslararası arenadaki pozisyonundan hoşnutsuz olması durumlarının biraraya geldiğinde çatışmaların çıkabileceğini belirtti.

Organsky'nin gelecek projeksiyonlarından bahsederken onun Çin ve Hindistan gibi ülkelerin gelecekte büyük güçler olacağını öne sürdüğünü ifade etti. Organsky'nin bu görüşlerinin temelinde ülkelerin güçlerini ancak içten artılabileceğine inandığını ve sanayi ile nüfusun bu gücün artırılmasında önemli faktörler olduğunu belirttiğini sözlerine ekledi. ABD'deki düşünce kuruluşlarında 2010 yılından itibaren Organsky'nin fikirlerinin yeniden popüler olmaya başladığına dikkat çekerek Çin'in ABD'ye ekonomik anlamda yaklaşmasından bir çatışma çıkacak mı sorusuna yanıt arandığını ifade etti. ABD'nin Organsky'nin fikirlerinden 2 somut sonuç çıkarabileceğini, bunların da ekonomik mesafeyi açık tutmak ile bu güçlerin uluslararası sistemin bir parçası olarak hissetmelerini sağlamak olduğunu belirtti.

Obama yönetimi ile bu yaklaşımın ABD politikasına hakim olduğunu ifade eden Doç.Dr. Okur, ABD'nin Irak ve Afganistan gibi bölgelerden çekilmesini ve Suriye krizine müdahil olmamasını

елдердің болашақта ірі державаларға айналатынын айтты. Органскидің бұл пікірі бойынша елдер өз қуатын тек ішінен арттыра алады және бұл қуаттың артуында өнеркәсіп пен халық маңызды факторлар болып табылады. АҚШ-тағы сараптама орталықтарында 2010 жылдан бастап Органски идеялары қайтадан танымал бола бастағандығына назар аудара келе, Қытайдың АҚШ-қа экономикалық тұрғыда жақындауынан қақтығыс бола ма деген сұраққа жауап ізделіп жатқандығын айтты. АҚШ-тың Органскидің идеяларынан экономикалық қашықтықты ашық ұстау және бұл күштердің халықаралық жүйенің бір бөлігі ретінде сезінуін қамтамасыз ету сияқты екі нақты нәтиже шығара алатынын мәлімдеді.

Обама билігі арқылы бұл тәсілдің АҚШ саясатында үстемдік еткендігін мәлімдеген доц., доктор Мехмет Акиф Окур АҚШ-тың Ирак және Ауғанстан сияқты аймақтардан шегінуін және Сирия дағдарысына

ise şu şekilde yorumladı. ABD kendisine geo-politik açıdan etkisi olmayan bölgelerden çekilerek hem ekonomik olarak kaynak tasarufu sağladığını, ayrıca diğer büyük bölgesel güçleri kendi güçlerini göstermeleri için bu alanlara çektiğini ve onların bu şekilde daha fazla kaynak tüketeceğini hesapladığını ifade etti. Buna örnek olarak ise Rusya'nın Suriye'ye girmesini gösterdi. Böylece onların hem ekonomik güçlerini azaltırken hem de rol kesici olarak prestij kazanmasına imkan verdiği yönünde görüşlerini bildirdi.

Günümüzde tüm bu güçlerin doğrudan karşılaşmak yerine, yeni bir yöntem olan hibrid savaş olarak tabir edebileceğimiz yöntemler ile birbirleriyle mücadele ettiklerini ifade etti. Bu modelin konvensiyonel, gayrinizami ve enformasyon savaşlarının birleşiminden meydana geldiğini belirtti. Rusya'nın Kırım işgalinde gayrinizami ve enformasyon yöntemlerini kullanarak Rus üniformasız özel timlerinin Kırım işgal etmesini ve bu işgalin Kırımlılar istemiş gibi lanse edilmesini bu yeni tür hibrid mücadeleye örnek olarak gösterdi.

Seminer sonunda katılımcılar ABD, Rusya ve Çin dış politikası hakkında görüş alışverişinde bulundular.

араласпауын келесідей түсіндірді. АҚШ өзіне гео-саяси тұрғыдан ықпал етпейтін аймақтардан шегініп, экономикалық ресурстарды үнемдеуді қамтамасыз еткендігін, сондай-ақ басқа да ірі аймақтық державаларды қуаттарын көрсетуі үшін осы аймаққа тартқандығын және олардың осы жолмен әлдеқайда көп ресурстар тұтынады деп есептегендігін айтты. Ресейдің Сирияға келуін осыған мысал ретінде келтірді. Осылайша, олардың экономикалық қуатын азайтып, рөл ажыратқыш ретінде беделін арттыруға мүмкіндік беретін бағытта пікірлерін білдірді.

Бүгінгі таңда осы күштердің барлығы тікелей кездесудің орнына, бір-бірімен жаңа әдіс болып саналатын гибриді соғыс әдістері арқылы соғысып жатқандығын айтты. Бұл үлгі дәстүрлі, дәстүрлі емес және ақпараттық соғыстардың бірлесуінен пайда болды деп мәлімдеді. Ресей Қырымға басқыншылық жасағанда дәстүрлі емес және ақпараттық әдістерді пайдалана отырып, Ресейдің бірыңғай арнайы күштерінің Қырымға басып кіруін және бұл басқыншылықтың қырымдықтардың өздері қалағандай жарнамалануын осы жаңа гибриді соғыс түріне мысал ретінде көрсетті.

Семинар соңында қатысушылар АҚШ, Ресей және Қытай сыртқы саясаты туралы пікір алмасты.

21-22 NİSAN 2016 TARİHLERİNDE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. NEVZAT ŞİMŞEK VE ENSTİTÜ ARAŞTIRMACILARI 4. AVRASYA SOSYAL BİLİMLER FORUMUNA KATILDILAR

2016 ЖЫЛДЫҢ 21-22 СӘУІР КҮНДЕРІ ЕУАЗІЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ Э.Ғ.Д., ДОЦЕНТ НЕВЗАТ ШИМШЕК ЖӘНЕ ИНСТИТУТТЫҢ ҒЫЛЫМИ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІ ІV ЕУАЗІЯ ӘЛЕУМЕТТІК ҒЫЛЫМДАР ФОРУМЫНА ҚАТЫСТЫ

2014 yılında Almatı'da 3. Avrasya Sosyal Bilimler Forumunu düzenleyen Avrasya Araştırma Enstitüsü uzmanları, 21-22 Nisan 2016 tarihlerinde yapılan 4. Avrasya Sosyal Bilimler Forumuna da toplu katılarak enerji, siyaset, dış politika, ekonomi konuları ağırlıklı olmak üzere değişik konularda bildirilerini sundular.

Avrasya Sosyal Bilimler Forumu Türkiye, Kazakistan, Kırgızistan ve Azerbaycan ülkelerinden Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi, Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesinin biraraya gelerek Türk dili konuşan ülkelerin arasındaki iletişimi araştırma amacıyla ortaya çıkan bir forumdur. Bu sene seçilen İpek yolu konusu bu güzergâh üzerinde bulunan ülkeleri yakından ilgilendirdiği için konunun ekonomik, siyaset, dış politika ve sosyal açılardan derinlemesine incelenmesine olanak sağlaması için düzenlenmiştir.

Forumun açılış konuşmalarını Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Sebahattin Balcı, Kazak-Türk Uluslararası Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi Rektör Yardımcısı

2014 жылы Алматыда ІІІ Еуразия әлеуметтік ғылымдар форумын өткізген Еуразия ғылыми-зерттеу институтының мамандары 2016 жылдың 21-22 сәуір күндері ІV Еуразия әлеуметтік ғылымдар форумына ұжым болып қатысып, энергетика, саясат, сыртқы саясат, экономика мәселелері бойынша баяндамалар ұсынды.

Еуразия әлеуметтік ғылымдар форумы Түркия, Қазақстан, Қырғызстан және Әзербайжан елдерінің Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Қырғызстан-Түркия Манас университеті, Әзірбайжан мемлекеттік экономикалық университеті және Хаджеттепе университеті бірлесе отырып, түркі тілдес елдер арасындағы ынтымақтастықты зерттеу мақсатында өкізілетін форум болып табылады. Биыл таңдалып отырған «Жібек жолы» тақырыбы осы бағыт бойында орналасқан елдерге тікелей қатысты болғандықтан, тақырыпты экономикалық, саяси, сыртқы саяси және әлеуметтік тұрғыдан зерттеуге мүмкіндік беру үшін өткізілді.

Форумның ашылу рәсімінде Қырғызстан-Түркия Манас университетінің ректоры профессор, доктор Себахаттин Балджы, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің проректоры профессор, доктор Мұстафа Нұрсой және Әзірбайжан мемлекеттік экономикалық университетінің ректоры профессор, доктор Адалет Мурадовтың атынан кеңесшісі сөз сөйледі. Профессор, доктор Себахаттин Балджы өз сөзінде Жібек жолының өткен тарихына тоқтала кетіп, бүгінгі күні бұл бағыт бойынша түрлі жобалардың жүргізіліп жатқандығын және бұл жолды жандандыру арқылы 21-ші ғасырда жаңа өркениеттің құрылу мүмкіндігін айтып, қатысушыларға сәттілік тіледі. Профессор, доктор Мұстафа Нұрсой өз кезегінде Жібек жолы бойынша тек сауданың ғана емес, идеялар мен өркениеттердің тасымалданатындығы туралы айтты. Бүгінгі таңда тарихтағы идея тасымалдауының әдісі ғана өзгерді деп мәлімдеді. Осындай форумдардың идеялар тасымалына ықпал ететіндігін айта келе, қатысушыларға сәттілік тіледі. Әзірбайжан мемлекеттік экономикалық университетінің ректоры профессор, доктор

Prof. Dr. Mustafa Nursoy ve Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Adalet Muradov adına müşaviri yaptı. Prof. Dr. Sebahattin Balci konuşmasında İpek yolunun tarihi geçmişine değinerek günümüzde bu güzergâh üzerinde çeşitli projelerin sürdürüldüğünü ve bu yolu canlandırarak 21. yüzyılda yeni bir medeniyet kurulabileceğini ifade ederek katılımcılara başarılar diledi. Prof. Dr. Mustafa Nursoy konuşmasında İpek yolunda sadece ticaret değil, aynı zamanda fikirlerin ve medeniyetlerinde taşındığını belirtti. Günümüzde ise tarihteki fikir taşıma işleminin sadece yöntem değiştirdiğini sözlerine ekledi. Bu tür forumların bu fikirlerin taşınmasına katkı sağlayacağını ifade ederek katılımcılara başarılar diledi. Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Adalet Muradov adına müşaviri de forumun ana teması olarak İpek Yolu konusunun önemine değinerek katılımcılara başarılar diledi. İstanbul Üniversitesinden katılan Prof. Dr. Sedat Murat da konuşmasında sosyal bilimlerin genel olarak önemini belirtti. Ayrıca, bu tür sosyal forumlara ihtiyac olduğunu ifade ederek katılımcılara başarılar diledi.

Forum katılan enstitü araştırmacıları aşağıdaki konular çerçevesinde sunumlarını yapmışlardır. Enstitü Müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek ve uzman araştırmacı Dr. Farkhod Aminjonov'un ortaklaşa yapmış oldukları çalışmayı sunan Dr. Farkhod Aminjonov, ana hatlarıyla İpek Yolu Ekonomik Kemer projesinin amacının bu güzergah üzerindeki ülkeler arasındaki ticari ve ekonomik işbirliklerinin istikrarlı ve güvenilir olması adına ortaya çıktığını ifade etti. Bu ifadesine ek olarak ise bu projenin ayrıca ülkeler arasında herhangi bir çatışmacı dinamikleri teşvikinin önlenmesinde önemli rol oynayacağını belirtti. Güzergah hakkında üç rotanın öne çıktığını ve bunların sırasıyla a) Çin'i Orta Asya ve Rusya üzerinden Avrupa'ya bağlamak, b) Çin'i Orta Asya üzerinden Orta Doğu'ya bağlamak, c) Çin'i Güneydoğu Asya, Güney Asya ve Hint okyanusu ile birleştirmeyi hedefleyen rotalar olduğunu sözlerine ekledi. Enerji ticareti ve enerjiye dayalı büyüyen ekonomiler için bu güzergahların önemli olduğunu altını çizerek burada (a) ve (b) rotasının Rusya'nın alacağı tavra bağımlı olduğunu vurguladı. Sunumunda genel olarak

Адалет Мұрадовтың атынан кеңесшісі сөз сөйлегенде форумның басты тақырыбы – Ұлы Жібек жолының маңызын атап өтті және қатысушыларға сәттілік тіледі. Ыстамбұл университетінен келген профессор, доктор Седат Мұрат да өз кезегінде әлеуметтік ғылымдардың жалпы маңыздылығын атап өтті. Сондай-ақ, мұндай әлеуметтік форумның қажеттілігін білдіріп, қатысушыларға сәттілік тіледі.

Форумға қатысқан институттың ғылыми қызметкерлері мынадай тақырыптар аясында баяндамалар ұсынды. Институт директоры э.ф.д., доцент Невзат Шимшек пен ғылыми қызметкер доктор Фарход

Rusya'nın değişen gaz fiyatı politikalarının İpek Yolu Ekonomik Kemerі üzerindeki ekonomik işbirliğı, enerji kaynaklarının tedarikinde istikrarı Orta Asya ülkeleri açısından etkilerini incelediğini ifade etti. Bunun yanı sıra Rusya'nın Avrasya gaz stratejileri, arz-talep dengeleri ve "enerji silajı" konuları hakkında bilgiler sundu.

Enstitü misafir araştırmacısı Doç. Dr. Ayça Şimşek, Enstitü Müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek, ve araştırmacı Daniyar Nurbayev'in ortaklaşa yapmış oldukları çalışmada Kazakistan'ın Avrasya Gümrük Birliğı öncesi ve sonrasında endüstriyel rekabet gücü incelenmiştir. Sunumda Daniyar Nurbayev endüstrilerini rekabetini ölçmek için değişik indeksler kullandıklarını ifade ederek

Аминжоновтың бірлесіп жасаған баяндамасын ұсынған доктор Фарход Аминжонов жалпылай «Жібек жолы экономикалық белдеуі» жобасы мақсатының осы бағыт бойында орналасқан елдер арасындағы сауда-экономикалық ынтымақтастықтың тұрақты және сенімді болуына қатысты деп мәлімдеді. Бұл мәлімдемесіне қосымша ретінде жобаның елдер арасында қандай да бір текетірес серпінін ынталандырудың алдын алуда маңызды рөл атқаратындығын айтты. Жібек жолына қатысты а) Қытайды Орталық Азия және Ресей арқылы Еуропамен байланыстыратын; ә) Қытайды Орталық Азия арқылы Таяу Шығыспен байланыстыратын; б) Қытайды Оңтүстік-Шығыс Азия, Оңтүстік

Kazakistan endüstrilerinin Avrasya Ekonomik Birliğine girmeden önceki ve girdikten sonraki dönem hakkında araştırma sonuçlarını paylaştı.

Enstitü Müdür Yardımcısı Dr. Aidarbek Amirbek ile araştırmacı Cengizhan Canaltay'ın yapmış olduğu ortak bilimsel çalışmayı sunan Dr. Aidarbek Amirbek, ana hatlarıyla Çin'in İpek Yolu projesinin Rusya'nın çıkarları açısından analizini yapmıştır. Projenin Orta Asya ülkeleri tarafından sıcak karşılandığını belirtmekle beraber Rusya'nın ise bu projeye temkinli yaklaştığını altını çizdi. Bunun nedenleri arasında ise İpek Yolu'nun geçeceği coğrafi alanda ülkenin stratejik çıkarlarının gözardı edilebileceğinin yattığını sözlerine ekledi. Burada İpek Yolu Ekonomik Kemer Projesi ile Avrasya Ekonomik Birliği arasındaki işbirliğinin henüz her iki ülkenin kendi menfaatlerine yanıt verebilecek bir ortak yol haritasının ortaya konulmamasına vurgu yaptı. Çin'in İpek Yolu Ekonomik Kemer Projesi'ni Rusya'nın stratejik menfaatlerine uygun olduğu

Азия және Үнді мұхитымен біріктіруді көздейтін үш бағыттың болғандығын айтты. Энергия саудасы мен энергияға негізделген өсіп келе жатқан экономикалар үшін бұл бағыттардың маңыздылығын айта отырып, мұнда (а) және (ә) бағыттарының Ресейдің көзқарасына байланысты болатынын мәлімдеді. Баяндамасында жалпы Ресейдің газ бағасына қатысты өзгеретін саясатының «Жібек жолы экономикалық белдеуі» бойында экономикалық ынтымақтастыққа, энергия көздерімен жабдықтауда тұрақтылыққа Орталық Азия елдері тұрғысынан әсері зерттелгендігі туралы мәлімдеді. Сондай-ақ, Ресейдің Еуразия газ стратегиялары, ұсыныспен сұраныс теңдіктері және «энергетикалық сүрлем» туралы ақпарат ұсынды.

Институттың шақырылған ғылыми зерттеушісі доцент, доктор Айча Шимшек, Институт директоры доцент, доктор Невзат Шимшек және ғылыми қызметкер Данияр Нұрбаев бірлесіп жасаған жұмыста Қазақстанның

өлçуде destekleyebileceği görüşünü dile getirdi. Rusya'nın projeye bakışının, önümüzdeki süreçte İpek Yolu Ekonomik Kemer Projesi ile Avrasya Ekonomik Birliği arasındaki etkileşimin ve proje kapsamında Rusya-Çin işbirliğinin geleceğinin analiz edildiğini belirtti.

Uzman araştırmacı Lidiya Parkhomchik ile araştırmacı Akbota Akylbayeva'nın yapmış olduğu ortak bilimsel çalışmayı sunan Lidiya Parkhomchik, İpek Yolu güzergâhı üzerindeki ülkelerle ticari ilişkiler kurmayı düşünün Çinli şirketlerin birçok politik sorun ile karşılaşma riskinin olabileceğini ifade etti. Ekonomist Intelligence Unit adlı kuruluşun risk raporuna değinerek İpek Yolu güzergâhının risk derecesinin Afganistan ve Irak gibi ülkelere yakın bir puan almasının gelecekte İpek Yolu projesinin geliştirilme sürecine negatif etkilerinin kendi çalışmalarında analiz edildiğini belirtti.

Misafir araştırmacı Doç. Dr. Ayça Şimşek, Enstitü Müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek, ve araştırmacı Cengizhan Canaltay'ın yapmış olduğu ortak bilimsel çalışmayı sunan Cengizhan Canaltay Türkiye ile Rusya arasındaki ikili ticari ilişkilerin yıllar itibarıyla değişik indeksler kullanılarak analiz edildiğini belirtti. Araştırmada ticaret yoğunluk endeksi, tamamlayıcılık endeksi, Balassa'nın açıklanmış karşılaştırmalı üstünlük endeksi gibi endekslerin kullanıldığını belirtti. Bu bağlamda elde edilen sonuçlara göre Türkiye ile Rusya arasındaki ticari yapının uyumluluk açısından birbirini tamamlayıcı olduğunu, ülkeler arası endüstri içi ticaretin arttığını belirtti. Ayrıca Türkiye'nin yıllar itibarıyla ihracatta avantajı ürünlerin sayısını artırdığını ve bu ürünlerin toplam ticaret içerisinde önemli bir paya sahip olduğunu ifade etti.

Uzman araştırmacı Dr. Erkin Baydarov İpek Yolu'nun önemini Doğu – Batı etkileşimi kapsamında tarihsel açıdan analiz eden bir sunum gerçekleştirdi. Sunumda İpek Yolu'nun tarihsel açıdan Doğu ile Batı arasındaki dostluğu sağladığını ve günümüzde genç neslin İpek Yolu'nun bu tarihsel yönünü dikkate alarak incelemesi gerektiğine vurgu yaptı. Özellikle Doğu ile Batı arasında anlaşmazlığı arttırdığı günümüz dünyasında İpek Yolu'nu kültürlerarası dostluk köprüsünü sağlayan bir araç olarak incelenmesi gerektiği tezi ileri sürdü.

Еуразия Кеден одағына дейінгі және одан кейінгі бәсекеге қабілеттілігі зерттелді. Баяндамада Данияр Нұрбаев өнеркәсіптердің бәсекеге қабілеттілігін бағалау үшін түрлі индекстерді пайдаланатындығын айта келе, Қазақстан өнеркәсіптерінің Еуразия экономикалық одағына кірмей тұрған кезең мен кіргеннен кейінгі кезең туралы зерттеу нәтижелерімен бөлісті.

Институт директорының орынбасары доктор Айдарбек Әмірбек және зерттеуші Женгизхан Жаналтай бірлесіп жасаған жұмысты ұсынған доктор Айдарбек Әмірбек жалпы Қытайдың «Жібек жолы» жобасына Ресей мүдделері тұрғысынан сараптама жасады. Жобаны Орталық Азия елдерінің жылы қарсы алғандығын мәлімдеумен қатар, Ресейдің бұл жобаға абайлап қарайтындығына назар аударды. Бұның себептері арасында Жібек жолы өтетін географиялық ауданда елдің стратегиялық мүдделерінің еленбей қалу мүмкіндігі жатыр. Мұнда «Жібек жолы экономикалық белдеуі» жобасы мен Еуразиялық экономикалық одақ арасындағы ынтымақтастықтың екі елдің де мүдделеріне жауап бере алатын ортақ жол картасының болмағандығы туралы айтты. Қытайдың «Жібек жолы экономикалық белдеуі» жобасын Ресейдің стратегиялық мүдделеріне сәйкес келгенінше қолдай алатынын білдірді. Ресейдің жобаға көзқарасына, алдағы кезеңде «Жібек жолы экономикалық белдеуі» жобасы мен Еуразиялық экономикалық одақ әрекеттестігі және жоба аясында Ресей-Қытай ынтымақтастығы болашағына сараптама жасалды.

Аға ғылыми қызметкер Лидия Пархомчик және ғылыми қызметкер Ақбота Ақылбаева бірге жасаған жұмысты ұсынған Лидия Пархомчик Жібек жолы бағытында орналасқан елдермен сауда қарым-қатынастарын орнатуды қарастырған Қытайлық компаниялардың көптеген саяси мәселелерге тап болу қаупінің болғандығын айтты. «Economist Intelligence Unit» ұйымының қауіп-қатерлер есебіне сілтеме жасай отырып, Жібек жолы бағытының қауіп-қатер дәрежесінің Ауғанстан және Ирак сияқты елдерге жақын балл алуының болашақта «Жібек жолы» жобасын дамыту

Араştырмачы Dr. Azhar Serikkaliyeva ve Dinara Taldybayeva tarafından hazırlanan ortak çalışmayı sunan Dr. Azhar Serikkaliyeva, Çin'in İpek Yolu projesinin halk diplomasisi ve halklar arası görüş alışverişinin birden çok alanı kapsadığını ifade etti. Burada Çin'in jeo-kültürel Avrasya stratejisinin Çin'in yönetim kadrosuna göre ekonomik hedeflerinin gerçekleşmesi için temel alınması gereken bir strateji olduğunu belirtti. Çin'in dışı açılma stratejisinin ana nedenlerinden birisinin büyüme modelinde yakalama modundan kaliteli büyüme moduna geçiş sürecinde olduğunu ifade etti. İpek Yolu projesinin Çin hakkında düşünülen kalıplaşmış olguları yıkmada ve ulaşımdaki zorlukların aşılmasına katkı sağlayacağı yönünde görüş bildirdi.

Araştırmacı Aidana Arynbeek ve Dr. Jaloliddin Mirzayev'in ortaklaşa hazırladığı tebliği sunan Aidana Arynbeek, İpek Yolunun canlanmasında ve yeniden uluslararası arena popüler olmasında Çin ile Amerika Birleşik Devletleri'nin önemli katkısı olduğunu belirterek bu iki küresel gücün projeleri karşılaştırıldığında vizyon farkının ortaya çıktığını vurguladı. Bu farklı vizyon ve ülkelerin kendi İpek Yolu projesine biçtiği roller incelendiğinde her ne kadar birbirinden farklı olsalar da bu projelerini birbirleri ile rekabet içinde değil de, birbirini tamamlayan bir yapıda olduğu yönünde görüşünü bildirdi.

Araştırmacı Saule Akhmetkaliyeva sunumunun ana hatlarıyla enerji ulaşım hatları konusuna değinerek Gwadar limanının stratejik önemine değindi. Pakistan'daki Gwadar limanının İpek Yolu güzergahı üzerindeki en önemli projelerden birisi olduğunu vurgulayarak bu projenin iki milyon insana iş imkanı sağlamanın yanı sıra Çin'e Arap denizine direk ulaşmasına imkan sağlayarak milyarlarca dolar tasarruf edeceğini belirtti. Gwadar limanının jeo-stratejik konumu itibarıyla Arap Körfezi ve Orta Asya arasında bölgesel bir transit merkezine dönüşme potansiyelinin olduğunu ifade etti.

2014 yılında Enstitü tarafından üçüncüsü düzenlenen Forumu geniş bir uzman katılımı sağlayarak destek olmasıyla Avrasya Araştırma Enstitüsü, gelecek yıllarda da Forumun başarıyla devam etmesi ve Avrasya bölgesindeki çeşitli konuların ele alınması yönündeki iradelerini ifade etmiştir.

үдерісіне теріс әсерлеріне баяндамасында талданғандығы туралы айтты.

Шақырылған ғылыми зерттеуші доцент, доктор Айча Шимшек, Институт директоры доцент, доктор Невзат Шимшек және ғылыми қызметкер Женгизхан Жаналтай бірлесіп жасаған ғылыми жұмысты ұсынған Женгизхан Жаналтай Түркия мен Ресей арасындағы екі жақты сауда қарым-қатынастарының әр жыл үшін түрлі индекстер пайдаланып сарапталғандығы туралы баяндады. Зерттеуде сауда қарқындылығы индексі, толықтыру индексі, Балласаның анықталған салыстырмалы артықшылық индексі сияқты индекстердің қолданылғандығын айтты. Осы тұрғыда алынған нәтижелер бойынша, Түркия мен Ресей арасындағы сауда құрылымының сәйкестік тұрғысынан бір-бірін толықтыратынын, елдер арасындағы өнеркәсіп ішілік сауданың артқандығын айтты. Сондай-ақ, Түркияның жылдар бойынша экспорттағы артықшылығы өнімдердің санын арттырды және бұл өнімдердің жалпы сауда ішінде елеулі үлесі бар деп мәлімдеді.

Аға ғылыми қызметкер доктор Еркін Байдаров Жібек жолының маңыздылығын Шығыс пен Батыстың әрекеттесуі аясында тарихи тұрғыда сараптайтын баяндама жасады. Баяндамада Жібек жолының тарих тұрғысынан Шығыс пен Батыс арасындағы достықты қамтамасыз ететіндігін және бүгінгі таңда жас ұрпақтың Ұлы Жібек жолының тарихи бағытын ескере отырып зерделеу қажеттігін атап өтті. Әсіресе Шығыс пен Батыс арасында келіспеушіліктер артып жатқан бүгінгі әлемде Жібек жолын мәдениетаралық достық көпірін қамтамасыз ететін құрал ретінде қарау қажет деп баяндамасын ұсынды.

Зерттеуші доктор Ажар Серікқалиева және Динара Талдыбаева бірге дайындаған жұмысты ұсынған доктор Ажар Серікқалиева Қытайдың «Жібек жолы» жобасының қоғамдық дипломатиясы мен адамдар арасындағы пікір алмасудың бірнеше өрістерді қамтитыны туралы білдірді. Мұнда Қытайдың гео-мәдени Еуразия кеңістігіндегі стратегиясы Қытайдың басқару қызметкерлеріне сәйкес

экономикалық мақсаттарын іске асыру үшін негіз болу қажет стратегия болып табылады. Қытайдың сыртқа ашылу стратегиясы басты себептерінің бірі өсу үлгісінде түсіру режимінен сапалы өсу режиміне өту үдерісінде екенін айтты. «Жібек жолы» жобасының Қытай туралы стереотиптерді бұзуға және тасымалдау қиындықтарын еңсеруге ықпал ететіндігі туралы көзқарасымен бөлісті.

Ғылыми қызметкер Айдана Арынбек және Джалолиддин Мирзоев бірлесіп жасаған баяндаманы ұсынған Айдана Арынбек Жібек жолының жаңғыруына және халықаралық аренада танымал болуына Қытай мен Америка Құрама Штаттарының көп үлес қосқандығын айта келе, осы екі ғаламдық державаның жобалары салыстырылған кезде көзқарас айырмашылықтарының болуы туралы мәлімдеді. Екі түрлі көзқарастағы елдердің «Жібек жолы» жобасына тағайындаған рөлдері зерттелген кезде, бұл жобалардың арасында қаншалықты айырмашылық болса да, олардың бір-бірімен бәсекелес болудан гөрі бір-бірін толықтыратындығы туралы пікірін білдірді.

Ғылыми қызметкер Сәуле Ахметқалиева баяндамасында жалпы энергия ресурстарын тасымалдау желілері мәселесіне тоқталып, Гвадар портының стратегиялық маңыздылығын атап өтті. Пәкістандағы Гвадар портының Жібек жолындағы ең маңызды жобалардың бірі болып табылатындығын айта келе, бұл жобаның екі миллион адамға жұмыс орындарын қамтамасыз етумен қатар, Қытайға Араб теңізіне тікелей жетуге мүмкіндік бере отырып миллиардтаған долларды үнемдейтінін айтты. Гвадар портының геостратегиялық жағдайы тұрғысынан Араб шығанағы және Орталық Азия арасында аймақтық транзит оралығына айналу әлеуетінің болғандығы туралы мәлімдеді.

2014 жылы үшінші Форумды өткізіп, осы жылғы форумға мамандардың кең ауқымы қатысып қолдау көрсеткен Еуразия ғылыми-зерттеу институты алдағы жылдарда да Форумның сәтті жалғасуына және Еуразия аймағындағы түрлі мәселелерді шешуге бағытталған ниеттерін білдірді.

28 NİSAN 2016 TARİHİNDE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ UZMAN ARAŞTIRMACILARINDAN LİDİYA PARKHOMCHİK “HAZAR DENİZİNDE LİMANLARIN ALTYAPISININ GELİŞTİRİLMESİ” ADLI SEMİNER VERDİ

2016 ЖЫЛДЫҢ 28 СӘУІРІНДЕ ЕУРАЗІЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ АҒА ҒЫЛЫМИ ҚЫЗМЕТКЕРІ ЛИДИЯ ПАРХОМЧИК «КАСПИЙ ТЕҢІЗІНДЕГІ ПОРТТАРДЫҢ ИНФРАҚҰРЫЛЫМЫН ДАМУ» ТАҚЫРЫБЫНДА СЕМИНАР ӨТКІЗДІ

Lidiya Parkhomchik Hazar denizinde limanların altyapısının geliştirilmesi konulu seminerinde kıyı ülkelerinin limanlarının güncel kapasitesi, altyapı durumu, devletlerin geleceğe yönelik planları ve Hazar Denizi'nin yasal statüsü konularına değin ve Hazar Denizi'ndeki en önemli sorunlardan birisinin yasal statü konusundaki anlaşmazlık olduğunu vurguladı. Ayrıca ülkelerin farklı bürokratik işlemlerinin ulaşım alanında zaman sıkıntılarına neden olabildiğini ifade etti.

Ülkelerin limanları hakkında verdiği detaylı bilgiler arasında, Kazakistan'ın Aktav limanını kuzeye doğru genişletme çalışmaları yürüttüğünü belirterek proje hakkında teknik bilgiler sundu. Bunların arasında Aktav limanının taşıma kapasitesinin 20 milyon tona çıkarılmasının hedeflendiğini belirtti. Fakat Aktav limanının taşınan emtia hacminin 2012 yılında 10,95 milyon tondan 2015 yılında 5,8 milyon tona düştüğünün altını çizdi. Bu düşüşün sebepleri arasında ise petrol ihracatının azalmasına yönelik Bakü limanına gönderilen petrol sevkiyatındaki düşüşünü gösterdi. Ayrıca, Kurik limanının da

ise modernizasyon çalışmalarının yapılmasını planlandığını belirtti.

Rusya'nın Olya, Astrahan ve Mahackala limanlarının yük türü ve kapasiteleri hakkında bilgiler vermesinin yanı sıra Rus hükümetinin Astrahan ve Olya limanlarının güçlerini birleştirmek adına bu iki limanı ortak bir mekanizma oluşturarak birleştirme çalışmalarını yürüttüğünü ifade etti. Fakat bu iki limanın birbirinden bağımsız olarak kurulması nedeniyle bu hedefe ulaşılmasının güç olduğunu da sözlerine ekledi. Öte yandan Mahackala Limanı'na ikinci bir sektörün inşa edilmesinin planlandığını belirtti. Azerbaycan'ın Bakü limanına Dübendi ve Sançagal limanlarının teknik destek sağladığını ve yük transferinde de önemli rol oynadıklarının altını çizdi. Alyat limanının ilk aşamasının tamamlandığını ifade ederek ikinci ve üçüncü aşamaların durumu hakkında bilgiler sundu. Azerbaycan'ın Bakü limanının taşıma kapasitesini yakın gelecekte 11 milyon tona çıkarmayı hedeflediğini belirtirken Bakü limanının geçen sene sadece 6 milyon ton yük taşıdığını ifade etti ve bu tür hedeflerin arz talep dengelerine göre hesaplanması gerektiğinin altını çizdi.

Türkmenistan'ın liman geliştirme planlarındaki bölümlendirme stratejisine dikkat çeken Parkhomchik, bu kapsamda Türkmenbaşı limanının konteyner ve petrol taşıyan bölümlerinin geliştirilmesinin planlandığını ifade etti. İran'ın planlarına bakıldığında ise Neka limanının geliştirilmesi üzerine yoğunlaştığını belirtmekle beraber Astara limanının operasyonel olarak işletilmesine başlamayı ve Chamhale, Kiyasehre, Chabuksere limanlarını inşa etmeyi planlamakta olduğunu belirtti.

Hazar Denizi yük taşımacılığında lojistik potansiyelin arttırılmasının önündeki problemlerden bahsederken Kuzey Hazar'da iklim şartlarının kış aylarında soğuk ve rüzgâr nedeniyle haftada ortalama 3 gün ulaşım kapandığını ifade etti. Ayrıca, yük taşımacılığında düzenli sefer sisteminin yerine daha çok talep üzerine seferlerin yapılması ve yüklerin sigortalanmasında karışıklı sorunların limanların sevkiyat güvenliğini zedelediğini belirtti. Tüm bu sorunların ortak mekanizmaları oluşturulmadan gideri-

Лидия Пархомчик «Каспий теңізіндегі порттардың инфрақұрылымын дамыту» атты семинарында жағалауда орналасқан мемлекеттердің порттарының ағымдағы қуаты, инфрақұрылымдық жағдайы, бұл елдердің болашақ жоспарлары мен Каспий теңізінің заңды мәртебесіне тоқталды. Каспий теңізінің ең маңызды мәселелердің бірі құқықтық мәртебесіне қатысты қайшылықтардың болуын айтты. Сонымен қатар, елдердің түрлі бюрократиялық әрекеттерінің тасымалдау аймағында уақыт мәселелерін тудырғандығы туралы айтты.

Семинарда жағалау елдерінің порттары туралы егжей-тегжейлі ақпаратты ұсынды. Қазақстанның Ақтау портын солтүстік бағытқа кеңейту жұмыстарын жүргізіп жатқандығын айта келе, жоба туралы техникалық ақпаратпен қамтамасыз етті. Ақтау портында 20 млн. тоннаға дейін жүк тасымалдау мақсатының көзделгендігі жайлы айтты. Бірақ Ақтау портында тасымалданған сауда айналымы 2012 жылғы 10,95 млн. тоннадан 2015 жылы 5,8 млн. тоннаға дейін төмендеді деп мәлімдеді. Төмендеу себептерінің бірі – Баку портына

lemeyeceğinin altını çizerek ülkelerini çeşitli bürokratik sorunları konuşmak adına yılda üç kere toplanmaya başlamasının sorunların çözümüne katkı sağlayacağını umduğunu belirtti.

Seminer sonunda katılımcılar Hazar Denizi'nin yasal statüsü, limanların altyapı projeleri konularında görüş alışverişinde bulundular.

жіберілетін мұнай экспортының төмендеуі. Сондай-ақ, Құрық портында жаңғырту жұмыстарының жоспарланғандығы туралы айтты.

Ресейдің Оля, Астрахань және Махачкала порттарында тасымалданатын жүк түрі және олардың қуаты туралы ақпарат берумен қатар, Ресей үкіметінің Астрахань және Оля порттарының күштерін біріктіру мақсатында бірыңғай тетік құру арқылы осы екі портты біріктіру жұмыстарын жүргізіп жатқандығы туралы баяндады. Алайда, бұл екі порт бір-бірінен дербес құрылғандықтан, бұл мақсатқа жету қиын. Екінші жағынан, Махачкала портына тағы бір секторды салу жоспарлануда. Әзірбайжанның Баку портына Дюбенди және Санчагал порттарының техникалық қолдау көрсеткендігіне және жүк тасымалында да маңызды рөл атқарғандығына баса назар

аударды. Алят портының бірінші кезеңінің аяқталғаны туралы мәлімдеп, екінші және үшінші кезеңдерінің күйі туралы ақпаратпен бөлісті. Әзірбайжанның Баку портында болашақта 11 млн. тоннаға дейін жүк тасымалдау мақсаты көзделді деп мәлімдеді. Баку портында былтыр тек 6 млн. тонна жүк тасылғаны туралы айтып, мұндай мақсатты сұраныс пен ұсыныс негізінде есептеу қажет деді.

Түрікменстанның порт дамыту жоспарларында сегменттеу стратегиясына назар аударған Пархомчик Түркіменбашы портының контейнер және мұнай тасымалдайтын бөлімдерін дамыту жоспарлары туралы баяндады. Иранның жоспарларына тоқтала келе, Нека портын дамытуға ерекше көңіл бөлінгендігімен қатар, Астара портының іске қосылғандығы туралы мәлімдеді. Сондай-ақ Иранның Чамхале, Кияшехр, Чабуксере порттарын салуды жоспарлап отырғандығы туралы баяндады.

Каспий теңізі жүк тасымалында логистикалық әлеуетті арттыру алдында тұрған мәселелерді айта келе, Солтүстік Каспийде қыс айларында суық айа райы мен желдің салдарынан тасымалдаудың аптасына

орташа есеппен 3 күнге тоқтатылғандығын атап өтті. Сондай-ақ, жүйелі түрде рейс жасаудың орнына жүктердің тек сұраныс туған жағдайда ғана тасымалдануы және жүктерді сақтандыруда пайда болатын мәселелер порттардың жеткізу сенімділігіне залал келтіруде деп баяндады. Бұл мәселелерді ортақ тетік құрмай шешу мүмкін емес деп айтқан Лидия Пархомчик түрлі бюрократиялық мәселелерді талқылау мақсатында елдердің жылына үш рет жинала бастауы мәселені шешуге септігін тигізеді деп үміттенуде.

Семинар соңында қатысушылар Каспий теңізінің құқықтық мәртебесі, порттардың инфрақұрылымдық жобалары жөнінде пікір алмасты.

Akademik Türkçe Kursu

Avrasya Araştırma Enstitüsü 19 Ekim 2015 tarihinde Akademik Türkçe kursu verilmeye başlamıştır. Bu kursun amacı katılımcılara makale, bildiri, tez, kitap gibi akademik metinleri okuma, not alma, çıkarımda bulunma konularında eğitim vermektir. Kurslar başlangıç ve orta seviye olmak üzere iki seviyede olacaktır.

HAFTA İÇİ VE HAFTA SONU GRUPLARI

Kurs hakkında bilgi almak ve başvuru için aşağıdaki telefon numarasını arayabilirsiniz.

Başvuru Yeri:

Almalı Avdanı, Mametova 48, 050004 Almatı.

+7 (727) 279 24 26 içhat: 109

19 қазан 2015 жылы Еуразия ғылыми-зерттеу институты «Түрік тілін ғылыми тұрғыдан жетілдіру» курстары басталды. Курстың мақсаты тыңдармандарға мақаладағы, баяндамадағы, диссертация және кітаптардағы академиялық мәтіндерді оқуды, ғылыми тұрғыдан жазуды және қорытынды жасай білуді үйрету болып табылады. Қосымша мағлұмат алу және өтініштерді беру үшін төменде көрсетілген байланыстар арқылы хабарласуға болады. Курстар апта ішінде және апта соңында өткізіледі.

Өтініштерді қабылдау мекенжайы:

Алмалы ауданы, Мәметова көшесі 48, 050004 Алматы,

тел: +7 (727) 279 24 26

(ішкі нөмір 109)

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық – сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Mayıs 2016 Sayı: 05
Мамыр 2016 жыл №05